Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

11-12

NR. 11-12 (272-273) • ANUL XXVIII • Noiembrie-Decembrie 2023
apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale
www.revistasud.ro

Baladă

de Ion Luca Caragiale

Simbolistă macabră

Sub fosforescența sumbră
A unui vechi candelabru,
Iată un schelet, o umbră,
Este bardul cel macabru.

Ceasul bate miez de noapte,
Și din negre galerii
Se arată-n triste șoapte
Ai macabrului copii,

Și s-aude ca de clopot
Un glas surd și subteran
Resunând funebru-n ropot:
Leg an d-an, leg an van d-an !

Iar la jalnicul lor cântec,
Glas adânc, lugubre lire,
Din nou naște ca din pântec
Și începe să se-nspire.

Harfa lui macabră-nstrună
Și toți morții se deșteaptă,
Iar băieții împreună
Stau uimiți, de-i vis ori faptă.

O sublimă-mprovizare
Cu accent suprauman:
„Unde-i vremea noastră oare ?
Leg an d-an, leg an van d-an !

Am ajuns acum eu, bardul
Simbolist al omenirii,
Să mă uite bulevardul
În caverna părăsirii !

Cincinate ! Cincinate !
Și tu, Mirceo ! Dus ni-i vacul !
Unde flori au fost rimate
Răsărit-a azi spanacul !

Căci învins-a Balamucul –
Fiica Romei e nebună ! –
Și Maimuța și Ciubucul
Și-au dat mâna împreună !

Dar veni-va timpul
Gropii mele să se-nchine:
Țara va deshide-Olimpul
Ca să intru eu cu mine !”

Cronică diplomatică

Limitele justificării

G. APOSTOIU

Frecvența îngrijorătoare a conflictelor militare care zdruncină lumea de azi ne face să ne întrebăm dacă nu cumva s-a ajuns (și) la o democratizare a violenței. Adică a războiului. Rațiunea unei intervenții militare este greu de acceptat, chiar și prin invocarea sofisticatelor teorii ale „războiului drept” „războiului umanitar” sau „războiului de apărare”. Există limite morale și juridice ale justificării încălcării dreptului la viață.

În octombrie a reizbucnit un nou conflict israelo-palestinian. În absența rezolvării problemei de fond în Palestina, cea a creării și coexistenței a două state, unul evreu, celălalt palestinian, așa cum s-a hotărât în 1948 la ONU, era de așteptat ca nemulțumirile să se acumuleze, să fie alimentată intoleranța și să dospească ura. Amploarea atacului din 7 octombrie a formațiunii militare palestiniene Hamas împotriva Israelului, a declanșat o ripostă îndreptățită, dar disproporționată, a Tel-Aviv-ului încât, deocamdată, este greu să se prevadă sfârșitul confruntărilor și, încă și mai greu, să se contureze o soluție de pace. Schimbul de ostateci, printre care se află, ca monete de șantaj, copii, femei, bătrâni, este un târg ignobil de ființe umane nedemn pentru civilizația secolului XXI. În plus, politica legitimării unui conflict în numele intereselor proprii pune în dificultate până și pe aliații celor două tabere învrăjbite. Oprirea confruntărilor – nu pauza pentru recuperarea morților și pentru schimbul de ostatici, așa cum s-a convenit după două luni de măcel – ar crea premize reale pentru rezolvarea conflictului. Este opinia multor politicieni. Voi reproduce doar una, cea a fostului prim ministru francez Dominique de Villepin, un cunoscător avizat al rădăcinilor răului din Palestina și în Orientul Apropiat. O precizare: la 14 februarie 2003, pe când era ministru de Externe, Villepin s-a opus vehement în Consiliul de Securitate aprobării intervenției militare a Statelor Unite în Irak. Nu a fost ascultat. Președintele american George Bush jr. a primit agrementul președintelui rus Vladimir Putin, prieteni de conjunctură ai momentului și, odată cu Irakul, a sărit în aer întreaga regiune a Golfului, atât de bogată în petrol. De fapt, această bogăție a fost cauza intervenției militare. Nu înlăturarea regimului dictatorial al lui Saddam Hussein. Și nici soarta democrației în Irak sau în lumea arabă. Consecința: pacea în întreg Orientul Mijlociu nu a fost stabilizată nici până astăzi.

Să revenim la opiniile lui Dominique de Villepin despre noul război din Palestina veche. El atrage atenția decidenților politici că războiul din Gaza reclamă „un răspuns juridic”, nu unul militar. Soluția armată a lui Netanyahu, în numele stârpirii teroriștilor din Hamas, poate conduce la anexarea Fâșiei Gaza. Într-o astfel de situație, lumea arabă își va reface solidaritatea de altădată, iar Israelul se va trezi izolat într-o mare ostilă. Așa cum se desfășoară, acest „al cincilea război în Gaza” al Israelului nu este o soluție de pace. Lecția istoriei, susține Dominique de Villepin, „nu a fost însușită: violența nu conduce la rezultate”. Asistăm la „o logică sinucigașă”, care poate declanșa o „asediere a Israelului” prin coalizarea statelor arabe. „Nici forța, nici răzbunarea nu asigură pacea și securitatea, ceea ce conduce la pace și la securitate este justiția”.

Decât un război drept, mai bine o pace strâmbă.

Pornind de la efectele războiului dintre Hamas și Israel, a apărut la Kiev îngrijorare pentru slăbirea sprijinirii Ucrainei în războiul cu Rusia. O spune, pentru revista americană „Time”, un oficial ucrainean: Kievul „se simte trădată de aliați”. Cum așa ? În toate reuniunile NATO și ale Uniunii Europene nu a vorbit nimeni de diminuarea ajutorului dat pentru victoria Ucrainei. Un exemplu care ne privește: în România, piloții ucraineni se antrenează pe avioane americane F-16 pentru bătăliile viitoare. După doi ani de sprijin material, financiar, militar – de ordinul a sute de miliarde de dolari – aliații și donatorii așteaptă să vadă cum sunt folosite aceste uriașe resurse. Succesele, ca și pierderile, sunt cuantificabile. Apoi, emigranții ucraineni din statele care îi găzduiesc nu lasă impresia unor năpăstuiți.

Desigur, continuarea războiului din Ucraina provoacă mari preocupări. Dar, dacă trebuie să ne îngrijoreze ceva în politica nouă a Kremlinului, poate încă și mai mult decât pacea în Ucraina – nu se va ajunge curând la pace ! – este decizia Moscovei de a se retrage din Tratatul de interzicere completă a experiențelor nucleare. Cu ceva timp în urmă, Rusia a anunțat că se retrage din Tratatul privind armele convenționale în Europa. Iată un motiv serios de îngrijorare nu doar pentru ucraineni.

(continuare în pag. 3)

Alexandru Cazacu, *Neo-fericirile* pag. 2

Gabriel Dragnea, *Doar atât: Arié Grünberg Matache* pag. 2

Florentin Popescu, *Theodor Damian, între altar și masa de scris* pag. 8

Luminița Cornea, *Dimitrie Bolintineanu „ilustrează o vârstă respectabilă a scrisului românesc”* (G. Apostoiu) pag. 9

Nicolae Scurtu, *Un interviu „uitat” al lui I.A. Bassarabescu* pag. 10

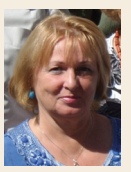
Ioana Ruxandra Fruntelată, *Despre actualitatea modelului Dimitrie Bolintineanu* pag. 12

Ion Andreiță, *Satul din colțul ochiului* pag. 13

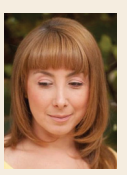
Ana Dobre, *Sedimentări pe crenguța de alun a poeziei* (Alexandru Cazacu) pag. 14

Victoria Milescu, *Autobiografia timpului* (George Băicoianu) pag. 14

Șerban Codrin Denk, *Ovidiu Dunăreanu sau greul drum al scriitorului către capodoperă* pag. 15

Mona Dobrișan, *Cronica teatrală: „Ierbar” de Radu Afrim, după „Cartea plantelor și animalelor” de Simona Popescu* pag. 21

Emil Păunescu, *Surprize franceze* pag. 28

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Neo-fericirile

Unul dintre cele mai utilizate cuvinte cu prilejul sărbătorilor religioase sau laice este fericirea. I se urează celuilalt să poată experimenta această stare cât mai des și cât mai mult timp. Mare parte din aceste felicitări sunt trimise prin mijloacele de comunicare digitale, folosindu-se rețelele de orice fel, iar receptorul, după accesarea mesajului privește imaginea redată de ecranul dispozitivului. Fericirea este astăzi considerată ca autorealizare personală și împlinirea potențialului, iar imaginile, de toate felurile, devin parte componentă a acestei stări.

Imaginile fixe sau în mișcare reprezintă astăzi o importantă formă de date vehiculate global. Într-o eră a consumului de orice fel (de la alimente, la conținut mediatic) se constată o imensă „teamă de lipsa" obiectului consumat. Marile platforme de socializare accelerează nevoia de *vizual,* iar această *hunger for images* instigă la „prietenii" lipsite de substanță care la rândul lor solicită explorări și conexiuni, totul realizându-se într-un regim de urgență. Există un primat al miliardelor de imagini ieșite la fiecare secundă din click-ul milioanelor de utilizatori într-o modernitate care agreează relativismul și camuflajul. Lumea devine o osmoză între real și virtual, între fantezie și realitate. Pentru individ stimulii vizuali devin cei mai solicitați, iar dependența de un conținut fotografic sau video se instaurează cu mare viteză. A vedea și a fi văzut par a fi condiții *sine qua non* pentru împlinirea fericirii omului postmodern. Și în condițiile unei întinse „refeudalizări" ce are loc în societate, începând cu mass media, când propaganda a căpătat o greutate subtilă, calea până la un „societarism al deținătorilor de rețele" în care acestea au un ascendent asupra individului, poate fi scurtă. Dacă nu apare, desigur, echilibrul și discernământul ce face deosebirea dintre utopie, începutul unei distopii și justa situare în planul rezonabilului. Acel plan de la care se poate începe cu trudă construcția dezideratului spre fericire.

La noi, prin anii 80 ai secolul trecut, câțiva scriitori au reușit să mizeze pe autenticitate utilizând imaginarul. Filosofia, arta, știința și tehnologia momentului duceau în plan literar la o schimbare de paradigmă ce admitea cu greu compromisuri estetice și literare pentru anumiți studenți ai filologiei bucureștene. Astfel ia naștere grupului textualist *Noii* din cadrul Cenaclului „Junimea" condus de Ov. S. Crohmălniceanu. Se tipărește și o revistă-afiș cu același nume, iar printre membrii grupării se numără scriitori care mai târziu vor deveni nume de referință precum: Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Sorin Preda, Gheorghe Iova, Ion Lăcustă, Constantin Paraschivoiu, Constantin Stan și alții. Obiectivul era racordarea la existența contemporană a scriiturii. Un desant (acest nume va fi dat unei remarcabile antologii de proză scrisă de membrii grupului) asupra realității cu mijloacele textuale și vizuini cinematografice.

Gheorghe Ene (1950- 2011) provine din zona Buzăului. Pe durata studiilor universitare din capitală este membru-fondator al grupării textualiste. Scrie atât poezie, cât și proză sau eseu. Debutează în volum târziu, fiind considerat „scriitor de sertar" și în ciuda unor contribuții teoretice importante cu privire la teoretizarea limbajului, recunoașterile și demnități importante îl vor ocoli. Va lucra până la sfârșitul vieții în presa locală buzoiană, fiind, de asemenea, profesor de română și franceză atât la un liceu dintr-o comună, dar și la școala din satul natal. Reușește să întemeieze revista *Dincolo de pod*, dar și edituri precum „Și", ori „Ceea ce", susținute prin propriul său efort. Departe de centrele culturale va încerca cu mare generozitate să promoveze tinere valori locale fiind un model de dascăl și om de cultură într-o zonă rurală. Modestia și dorința de a ajuta l-au caracterizat mereu pe acest poet, chiar dacă un spirit justițiar se va manifesta mereu în scrierile sale jurnalistice. Lirica lui Gheorghe Ene este una a exprimării latente, redescoperind sensuri semantice și surprinzătoare filiații lexicale încercând să ajungă la o nouă expresie prin demetaforizare. De asemenea, sub masca autoironiei și demontării convențiilor ascunde o acceptare responsabilă destinului. Influențat de scrierile poetului și criticului englez Coldridge, în textele sale imaginația devine parte din realitatea individului ce ordonează intuiția: „Departe încă zorii/ departe depărtarea/ și eu singur/ departe/ lipsit vai mie/ lipsit de priveliștea lumii/ singur așteptându-mi/ departea/ singur pronunțându-mi-o/ și nimeni vai nimeni/ cu mine-n aproapea/ pronunției mele/ în vreun cuvânt/ enunțându-mi-o." (*Departe*) „Repede singurătatea traversând/ lumina ei alergându-mă/ mâna mea ochiului meu pâlnie/ și eu minunându-mă/ la nici un capăt de drum/ o clipă eu ajungându-mă/ și azi peste tot mă descopăr/ în delir căutându-mă/ repede singurătatea traversând/ repede pierzându-mă." (*Repede*)

Ioan Flora (1950-2005), născut în Banatul sârbesc, ia contact cu textualismul odată cu studiile de filologie de la București. La terminarea acestora lucrează ca profesor și ulterior director al ziarului și editurii *Lumina*, singurele instituții de presă în limba română din fostul spațiu iugoslav. Ulterior se stabilește în România, dedicându-se plenar scrisului, traducerilor, dar și boemei. Opera sa este una vastă, cuprinzând douăsprezece volume de poezie originală la care se adaugă traduceri ale poeziei sârbo-croate. Cele mai importante realizări ale lui Flora în zona traducerilor fiind transpunerea în limba română a integralei poeziei scrisă de Vasko Popa și o panoramă a literaturilor sârbe întinsă pe două veacuri. Poezia debordant fastuoasă scrisă de Ioan Flora este a unui optzecist ce practică „lirica realului" marcată de un alchimism ce încorporează misterul existenței. Concentrarea eului, practica biografismului, referințelor culturale, ironia, sarcasmul și un prozaism rafinat devin instrumentele de sondaj ale „infraistoriilor" personale și colective definite de Miguel de Unamuno. Prin modul de descriere a lumii înconjurătoare minuțios și antiromantic, poetul a fost printre primii postmoderniști ai literaturii noastre. „Mai stăm uneori de vorbă, ca niște sperietori/ pe la câte-un colț de stradă/ și-atunci numai ce se iscă pe nepusă masă/ câte-un vânt cumplit din carierele de piatră și ghips,/ sprijinind ca niște piloni de neant orașul.// Dimineața ne reamintim, fie câte-un trup de femeie/ tânăr, ireal de alb,/ fie candide scene de vânătoare,/ când stăteam pitulați prin tufe de ciulini și zăpada ne ajungea până la genunchi,/ fie îndepărtate palate de topaz,/ iubiri ce n-au fost să fie, ziduri de cremene până la cer" (*Scene de vânătoare*)

Cei doi reprezentanți ai grupului și curentului textualist, diferiți în expresie, dar apropriați prin program, merită a fi frecventați și în perioada sărbătorilor, când religia imaginilor furnizează tipuri de neo-fericire. Iar mulți se adună pentru a-i aduce acestui nou cult omagiu prin acte-rituale, fiind în același timp singuri, rămași în așteptarea adevăratei sărbători unde fericirea înseamnă drumul până la aceasta.

pretexte

Doar atât: Arié Grünberg Matache

Gabriel Dragnea

A fost Profesorul meu. Nu cred că am conștientizat în totalitate importanța prezenței lui decât atunci când nu l-am mai avut aproape, când m-am trezit în fața unui proiect de lucrare universitară care risca să rămână al nimănui. O lucrare despre un oarecare Panait Istrati pe care dorea să îl cunoaștem împreună. Știam că ei se cunosc deja și totul este doar o invitație la porțile unui labirint al ideilor, al credințelor, la capătul căruia aveam să descopăr adevărul. Adevărul personal despre cel controversat care nu mai dorea să adere la nimic: „Și soarele pălește/ uneori,/ spunea Shakespeare/ într-un sonet./ De ce nu s-ar fi înșelat/ și Călinescu ?/ Vă dau un exemplu:/ Panait Istrati./ Dacă îl admirăm pe Călinescu, trebuie să reparăm/ eroarea/ și să-l recitim/ pe cel care a scris/ Kira Kiralina/ pe cel care credea în/ iubire, prietenie, adevăr și dreptate."

Într-un an, 2002, care nu anunța nimic revelator sau sentențios facultatea, asemenea unei orchestre, rămăsese fără dirijor, iar mie, asemenea călătorului îmi dispăruse busola. A fost poetul-prieten al marilor scriitori ai lumii, cu Baudelaire de la care „a învățat ce reprezintă albatrosul", cu Leconte de Lisle care i-a „arătat ce înseamnă condorul". Lucian Blaga i-a „dezvăluit ce taină ascunde gorunul", Walt Witman i-a „citit în firul de iarbă", iar Ronsard i-a „șoptit ce este trandafirul". Eminescu i-a descris codrul, Francois Villon i-a vorbit despre zăpadă, iar E.A. Poe i-a „spus totul despre corb". Însuși el, Profesorul, spunea: „Ba cineva mi-a dat drept model/ lanul de grâu/ și se numea Montaigne./ Ibsen mi-a scris despre/ rața sălbatică/ sau despre caii albi./ Cehov m-a învățat să privesc/ pescărușul/ sau livada de vișini." Și, ca o pecete așezată peste conștiența lecturii, Profesorul conchide: „Și toți aceștia/ și atâția alții/ m-au învățat mereu/ să citesc/ cu umilință/ în marea carte a naturii." (din vol. *pretexte și posttexte*, Ed. Verus, f.a.)

El a fost și va continua să rămână în amintirea celor care l-au cunoscut, nu doar profesorul Arié Grünberg Matache, care îți făcea cunoștință cu personajele emblematice ale marilor capodopere, ci și acela care îți crea cadrul necesar și fertil pentru a-ți găsi răspunsul la propriile întrebări. Din retorica întrebărilor lui se năștea un întreg proces al unor noi înțelegeri. Știa să te poziționeze pe scaunul potrivit de unde trebuia să vezi lumea cărților și a personajelor altfel, dintr-un unghi din care fereastra nu este doar un loc care îți facilitează observarea directă ci mai ales posibilitatea de evadare din spațiul răspunsurilor deja date, pe scena directă a unei alte lumi în care noi și noi alte întrebări sunt necesare pentru o altfel de înțelegere a lucrurilor: „Sper că nu vă veți supăra pe mine/ dacă/ în fața mormântului lui Javert/ mi-am scos pălăria./ Vă pot dezvălui un secret./ Acolo/ l-am găsit/ punând o floare/ și păstrând o clipă de reculegere/ pe Jean Valjean./ Știa el ceva !" Pentru el, omul era produsul propriilor alegeri. „Spune-mi cu cine te-mprietenești ca să-ți spun cine ești" este valabil și din punct de Vedere al opțiunilor pentru lectură. Atitudinea lui în fața dilemelor, misterelor sau provocărilor lumii era una la fel de asumată și responsabilă, fără a lăsa loc unor dialoguri facile, irelevante, dispute în afara coordonatelor pentru o orientare corectă oferite de marile capodopere ale lumii: „Peste trei miliarde de ani/ (n-am reținut exact data !)/ Pământul va muri,/ spun unii oameni de știință./ Alții vorbesc despre/ Apocalipsă/ (am aflat că încă mai sînt încă discuții)./ Eu mă grăbesc/ să aflu/ ce spune Shakespeare./ Fiecare/ cu bibliografia lui." Profesorul, care mi-a făcut onoarea de a participa și de a lua cuvântul la apariția celei de-a doua plachetă de versuri. Aici nu sunt cuvinte simțea o profundă dezamăgire în atitudinea oamenilor, tot mai anesteziați în fața marelui spectacol superficial al lumii cu paiete strălucitoare, metalizate, un trist circ grotesc coborât în stradă de pe micile ecrane ale sufrageriilor dintr-un timp fără timp: „Mi-a scris/ Robinson Crusoe./ Îmi spune că se reîntoarce pe mare/ doar… doar/ va găsi o nouă insula pustie./ Nu-i place deloc ce s-a întâmplat/ cu lumea./ Vrea să o ia de la început/ (poate reușește/ să o facă mai bună)./ Și îi este dor de Vineri./ I-am răspuns./ Și l-am rugat să mai aștepte/ un pic./ Să plecăm împreună."

Și acum, după 21 de ani de absență de la catedră, în sala de curs încă se mai aude acea voce gravă, din studioul de înregistrare radio a emisiunii culturale „Cafeneaua literar-artistică încă se mai aude acea voce-îndemn care nu spune decât atât: „Nu putem trăi oricât./ Pur și simplu/ nu putem./ Ce-i de făcut, atunci ?/ Există o singură soluție/ (mi-a spus-o un filozof)./ Există o singură datorie./ Trebuie/ să nu trăim/ oricum !"

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan Fruntelată
(1946-2022)

A singura, singurare

Din clipa în care te naști, din clipa în care se taie legătura de carne dintre tine și mama ta, rămâi singur, în diferite feluri, până când pleci, tot singur, din lumea cu dor în cea fără dor.

Singurătatea ta se atinge de atâtea alte singurătăți, cu milă, cu iubire, cu durere, cu ură, dar niciodată nu se contopește total cu ele. Sunt atâtea clipe în *clipa cea repede ce ni s-a dat*, încât nu poți decât să-ți ridici privirea spre cer pentru rugă și iertare.

Spune unul dintre cei mai frumoși psalmi pe care i-am citit, *Psalmul 89 – o rugăciune a lui Moise, omul lui Dumnezeu*: „Doamne, scăpare Te-ai făcut nouă în neam și în neam./ Mai înainte de ce s-au făcut munții și s-au zidit pământul și lumea, din veac și până în veac ești Tu./ Nu întoarce pe om întru smerenie Tu, Care ai zis: «Întoarceți-vă, fii ai oamenilor»./ Că o mie de ani înaintea ochilor Tăi sunt ca ziua de ieri, care a trecut, și ca straja nopții./ Nimicnicie vor fi anii lor, dimineața ca iarba va trece./ Dimineața va înflori și va trece, seara va cădea, se va întări și se va usca./ Că ne-am sfârșit de urgia Ta și de mânia Ta ne-am tulburat./ Pus-ai fărădelegile noastre înaintea Ta, greșalele noastre ascunse, la lumina feței Tale./ Că toate zilele noastre s-au împuținat și în mâna Ta ne-am stins./ Anii noștri s-au socotit ca pânza unui păianjen, zilele anilor noștri sunt șaptezeci de ani;/ Iar de vor fi în putere, optzeci de ani și ce este mai mult decât aceștia, osteneală și durere;/ Că trece viața noastră și ne vom duce./ Cine cunoaște puterea urgiei Tale și cine măsoară mânia Ta, după temerea de Tine ?/ Învață-ne să socotim bine zilele noastre, ca să ne îndreptăm inimile spre înțelepciune./ Întoarce-Te, Doamne ! Până când vei sta departe ?/ Mângâie pe robii Tăi !/ Umplutu-ne-am dimineața de mila Ta și ne-am bucurat și ne-am veselit în toate zilele vieții noastre./ Veselitu-ne-am pentru zilele în care ne-ai smerit, pentru anii în care am văzut rele./ Caută spre robii Tăi și spre lucrurile Tale și îndreptează pe fiii lor./ Și să fie lumina Domnului Dumnezeului nostru peste noi și lucrurile mâinilor noastre le îndreptează”.

Rugă de om singur, care îndrăznește să-l implore pe Dumnezeu să dea un temei vieții lui. De câte ori, oare, suntem în stare să călcăm peste orgoliul nostru, să înțelegem că viața noastră, măreața și unica noastră viață, e ca iarba câmpului, ca un somn scurt și agitat, ca o „vrajă de noapte” ?

Singurătatea îți e piele și casă unde aduci toate avuțiile tale de suflet, îți aduci părinții, iubita, copiii, apoi înveți lecția umilinței în fața timpului și a lui Dumnezeu. Dacă simți, dacă poți, dacă vrei.

Arghezi răspundea și el, într-un psalm de asemenea genial, acestui gând: „Tare sunt singur, Doamne, și pieziș/ Copac pribeag, uitat în câmpie”

Dacă eram mai tânăr, dacă aș fi avut mai mult timp, aș fi scris un eseu cât o carte, despre *singurătate*.

Pentru că sunt convins acum, în preajma bătrâneții, că ea ne definește infinit mai mult decât instinctul de turmă, decât comunismul trădat de burghezia roșie, decât democrația de paradă, trădată de niște hoituri care nu vor altceva decât să adune averi uriașe, sufocându-se în propria mizerie morală.

Sunt singur, deci exist ! Nu este exacerbarea egocentrismului, ci conștiința vinovată a pedepsei pe care trebuie s-o suport și cu care voi trece dincolo, în câmpia verde (nu v-ați gândit niciodată ascultând slujba de îngropăciune la semnificația câmpiei de dincolo ?), traversând mai înainte purgatoriul ce ne așează într-o altfel de câmpie, „unde fir de iarbă mi-e/ numai dalba colilie/ cu miros de veșnicie”.

De câte ori am simțit, acut, ca o durere de infarct, acel simptom de glonț în umăr, singurătatea și disperarea ? Nici nu mai pot să număr. Prima dată, îmi aduc aminte cu o luciditate sălbatică, în ziua de iarnă când, copil fiind, de vreo unsprezece ani, alergam prin viscol să o chem pe singura coană moașă din satul meu pierdut în câmpie, pentru că, acasă, surioara mea de nici o lună, născută înainte de vreme, se stingea. Am știut înainte de a mi se spune ce s-a întâmplat, până atunci mă rugasem și simțisem că mi se răspunde, atunci n-am mai simțit nimic, nici n-am putut să mă rog. A fost, să mă înțelegeți, prima mea mare clipă de singurătate. Apoi, am urcat pe lanțul întâmplărilor vieții mele, ca un conte de Monte Cristo desuet, pentru a ajunge în vârful de unde poți să sari în mare ca să fii liber.

A plecat bunica, lumea mea de poveste, de balade ale lui Din Costandin, ale machedonilor și oltenilor plini de mister. S-a întunecat brutal, a trecut repede timpul tinereții ce mi-a fost dat, au plecat părinții mei, părinții iubitei mele, mulți prieteni, s-a înnegurat și a durut singurătatea mea păzită de tot mai puține ziduri.

Cum se moare singur ? Cum a murit prietenul meu bun, Gică Cucu, fotoreporter de mare talent, om de mare caracter și singuratic din vocație. A murit la nici cincizeci de ani, într-un spital din București, după ce-l văzusem și vorbisem despre fotbal și despre literatură.

Cum a murit prietenul meu Lilică, vorbindu-mi despre iubirea vieții lui, Gabi, fata de ruși albi care ne încânta cu dansuri țigănești și romanțe uitate.

Cum a murit Relu Perva, fostul meu coleg de facultate, ziarist cunoscut, fost fotbalist la juniori în echipa U.T.A., fumător și băutor, plecat de-acasă să cumpere pâine și lovit de infarct în stradă.

Clipele acelea ciudate din biserică, slujba întotdeauna prelungită, lacrima oamenilor dragi și a necunoscuților care trec prin preajma morții, sunetul bulgărilor de pământ, sunetul singurătății în care rămânem și suntem.

Mi-e frică oare de singurătate ? Oare mă domină, oare-mi conduce pașii, gândul și visul ?

Strămoșii mei au avut, ca simbol, lupul. El care de cele mai multe ori e singur, încolțit de toți și de toate, dar disperat să trăiască, întorcându-se cu tot corpul de câte ori i se pare că un dușman se furișează să-l atace. Rar intră în haită, doar atunci când e sfârșit de foame, ori e bolnav, ori bătrân.

Lupul coborât în steagurile alor mei ca să îngrozească dușmanul atunci când vântul îi șuieră în gâtlej, ca un urlet de singurătate.

Pentru indo-europeni, oamenii sunt descendenții unui lup cenușiu care a coborât din cer și s-a unit cu o căprioară. *Să fie născut omul din unirea singurătății sălbatice a lupului și a tandreții din plutirea de căprioară ?* Prea ar fi frumos, prea am fi frumoși !

În basmele românești, lupul îl ajută pe erou cu condiția ca acesta să nu se căsătorească, adică să rămână singur ca el.

E o întreagă mitologie a lupului pe aceste pământuri. Perpetuată și tradusă, ca orice mitologie, în istoria noastră și în viața noastră.

În vremurile dintâi, urmașii copiilor lupoaicei sfinte au venit aici, s-au bătut cu urmașii lupului dac, în sângeroase războaie fratricide, s-au contopit și am rămas noi pe un teritoriu care a fost, se pare, se crede și se dovedește de unii istorici mai adevărați, una dintre marile vetre ale nașterii Europei.

În Evul Mediu barbar, ca lupii am trăit, pe apucate, loviți din toate părțile, am învățat să urlăm și să cântăm de disperare, ne-am ars grâul și casele, am fugit în păduri, am venit înapoi, înrăiți și porniți pe răzbunare, dar n-am avut timp să ne răzbunăm pe nimeni.

Are Beniuc o poezie extraordinară, *Dansează ursul românesc*, o poezie despre ființa noastră pusă pe cărbunii istoriei să danseze, strunită cu lanțul de toți țiganii lumii. Vin să m-adaug cu un gând, despre lupul românesc, singur și vândut de toți, din toate punctele cardinale, din răsăritul crud și din apusul pervers, din sudul indolent, dar și din nordul nepăsător.

Nu fac metafore, încerc să strâng în câteva fraze istoria noastră chinuită. Scrisă de lupii originari care au crezut, au sfâșiat și ei, dar au alcătuit din speranță și durere ființa neamului nostru, apoi a trebuit să moară singuri, părăsiți chiar de ai lor...

Azi mă simt singur. Cu grijile mele, cu dorințele mele, cu speranțele mele. Și n-am, Doamne, un lup adevărat în care să cred și care să-mi dea o șansă pentru ziua de mâine. Care, pentru mine și pentru alții ca mine, ar putea fi ziua de pe urmă.

(Va urma...)

Limitele justificării

(urmare din pagina 1)

Într-una din admirabile lui povestiri despre luptele în care erau târâți rușii, Cehov amintea o vorbă înțeleaptă: decât un război drept, mai bine o pace strâmbă ! Președintele Putin a declarat la ultima reuniune a G-20, cea din noiembrie: „Rusia nu a refuzat niciodată discuțiile de pace cu Ucraina. Ar trebui să ne gândim cum să oprim această tragedie”. Simplu, i-aș răspunde eu: opriți invazia și inițiați dialogul ! Ca slavi, cu istorie și cultură comune, ucrainenii și rușii nu ar trebui să aibă dificultăți să se înțeleagă. Doar vorbesc aceeași limbă de peste un mileniu și jumătate !

Un sprijin politic concret dat Ucrainei.

Comisia Europeană și-a dat avizul pentru aderarea Ucrainei - și a R. Moldova – la Uniunea Europeană. Iată un sprijin politic concret de care atât Kievul, cât și Chișinăul au nevoie în conjunctura complicată a evoluțiilor de pe scena regională. Astfel, cele două state capătă statutul de „candidate” și, în viitor – sperăm apropiat – vor putea începe negocierile de aderare. Există perspective și pentru Georgia. De asemenea, ar fi bine ca examinarea dosarul U.E. în Balcani să nu mai treneze. Semnele instabilității în spațiul ex-iugoslav sunt evidente. Bruxelles-ul trebuie să-și facă o nouă idee privind unitatea Europei, iar viitorul concept nu poate porni decât de la propria reformă a Uniunii. Europa, cu două sau cu nouă viteze, va trebui să schimbe radical organizarea de azi. O primă idee, proaspătă și realistă, este cea privind considerarea extinderii Uniunii la est ca răspuns la apariția unor factori de destabilizare a situației din întreaga Europă. Ministrul de Externe german, Annalena Baerbock, a declarat, *expressis verbis*, că decizia aprobării aderării Ucrainei și R. Moldova la U.E. este fundamentală pentru securitatea Europei în fața agresiunii Rusiei. „O Uniune Europeană mai puternică, mai mare și mai unită este răspunsul geopolitic la războiul de agresiune al Rusiei”. Viziunea este restrictivă. Mai sunt și alte pericole ce nu pot fi ignorate pe care le prefigurează creșterea extremismului în state cu tradiție democratică. Sau mușamalizarea cauzelor diferențelor de poziție în probleme majore ale celor 27 de state membre. Exemple sunt suficiente oferite de Austria, Polonia, Italia, Ungaria, mai nou Suedia. Să ne oprim la unul: ministrul ungar de Externe, Peter Szijjarto, consideră că „nu este oportun să trecem la o nouă etapă în negocierea de aderare a Ucrainei atâta timp cât nu se ajunge la pace”. Ce să zic ! Ungaria ne-a obișnuit să se arate docilă cu cei care îi promit sprijin în satisfacerea iluziilor ei politice, mai ales cele legate de trecut. Ca să fiu încă și mai clar, voi aminti că Budapesta și-a pus de mult speranțe în sprijinul Rusiei. Imediat după război, comuniștii unguri s-au dus la Stalin – înaintea românilor ! – pentru a-i cere sprijin în ocuparea Transilvaniei. Dictatorul a confirmat acest demers în timpul vizitei lui Petru Groza la Moscova, din 4-13 septembrie 1945, când i-a declarat oaspetelui român: „Transilvania vecino na Rumânie”, adică „Transilvania este pe veci a României”. (stenograma ședinței Biroului Politic al CC al PMR din 29 noiembrie 1961, în vol. Academiei Române, „Gh. Gheorghiu-Dej la Stalin. 1944-1952").

Corvete nu, tancuri da.

În noiembrie, Ministerul român al Apărării Naționale a anunțat anularea contractului de achiziționare a unor corvete. La mijloc, înțeleg, este o chestiune de bani. Numai că decizia aceasta poate compromite participarea României la programul Uniunii Europene intitulat „European Patrol Corvette”, cel puțin în zona de acoperirea a strategiei U.E. la Marea Neagră. Vom cumpăra, în schimb, tancuri americane. Departamentul de Stat al SUA și Pentagonul au aprobat vânzarea României a unui număr însemnat de tancuri de luptă „Abrams” pentru o sumă în valoare de 2,53 de miliarde de dolari. Întreb: plata se face înainte ? Ar fi o garanție că afacerea nu va avea soarta achiziționării corvetelor.

Românii și Africa.

În noiembrie, președintele României a fost în turneu în patru state africane: Kenia, Tanzania, Senegal, Capul Verde; primele două foste colonii engleze, următoarea, fostă colonie franceză, și ultima fostă colonie portugheză. Nu am acces la presa locală a țărilor vizitate, dar am încercat să aflu câte ceva în „Le Courrier international”, publicație care apare neîntrerupt din 1960 până azi și care consemnează toate evenimentele, mai mult sau mai puțin importante din viața africanilor. Nu am găsit nicio relatare despre turneul președintelui României.

Titus Vîjeu

Flash-back II

Historicus

La jumătatea anilor șaizeci din mult încercatul veac douăzeci apărea pe posturile naționale de radio și televiziune un tânăr istoric a cărui prezență a fost rapid remarcată și salutată de public. Căci discursul său, liber în formă și conținut, avea farmecul erudiției și al expresiei neconvenționale, făcându-i pe beneficiarii din fața aparatelor de radio și televiziune să urmărească aproape detectivist aparițiile tânărului intelectual ce părea a însuma în formația sa științifică dorința marelui Iorga de a controla necuprinsul istoriei și putința de a capta în gândurile sale acea vibrație a cuvântului proprie unui Vasile Pârvan.

Auzindu-l eu însumi în acei ani de evidentă deschidere culturală a țării mi-am amintit cuvintele din discursul pe care autorul **Memorialelor** îl rostise la despărțirea de Dimitrie Onciul, savantul plecat în *împărăția liniștei*: „Fiecare tinerețe își trage conștiința despre puterile ei din bătrânețile glorioase pe care le însoțește pe drumul cel melancolic către soare-apune. Și fiecare bătrân care cade obosit lasă un tânăr singur. Și tânărul în aceeași clipă e chemat bătrân, și altul, mai tânăr ca el, trece să-i facă tovărășie și sprijin."

Tânărul istoric refăcea legătura unei științe (deteriorate cumplit în primele două decenii de după război de tristele amputări rolleriste și câmpiniste) cu adevărul și rațiunea sa de a fi. Iar Răzvan Theodorescu, doct și echilibrat, îmi părea a fi atunci întruchiparea acelui „*historicus cunctator*" – cum fusese numit la vremea sa marele Theodor Mommsen – clădind cu răbdare un eșafodaj de idei sprijinit pe arhitectura de piatră a marilor noastre biserici. **Mănăstirea Dragomirna** (1965), **Mănăstirea Bistrița** (1966), **Biserica Stavropoleos** (1967) au fost primele sale lucrări științifice mărturisind într-un timp al ateismului cvasioficializat nevoia credinței în Dumnezeu. Au urmat alte câteva cărți de sinteză ce aveau să-l așeze – alături de mentorii săi Emil Condurachi și Mihai Berza – între cei mai harnici și devotați cercetători ai civilizației sud-est europene: **Bizanțul, Balcanii și Occidentul la începuturile culturii medievale românești** (1974), **Un mileniu de artă la gurile Dunării (400-1400)** – 1976, **Itinerarii medievale** (1979) ori **Civilizația românilor între medieval și modern** (1992) au consolidat prestigiul științific al istoricului.

Devenit membru al Academiei Române și – din 1994 – secretar general al Asociației de Studii Sud-est Europene, Răzvan Theodorescu a continuat să slujească cu devotament temele acestea în **Pictura murală moldovenească din sec. XV și XVI** (1995) și **Românii și Balcanii în civilizația sud-est europeană** (1999) angajând din plin însușirile sale de istoric al artelor în configurarea zestrei artistice naționale.

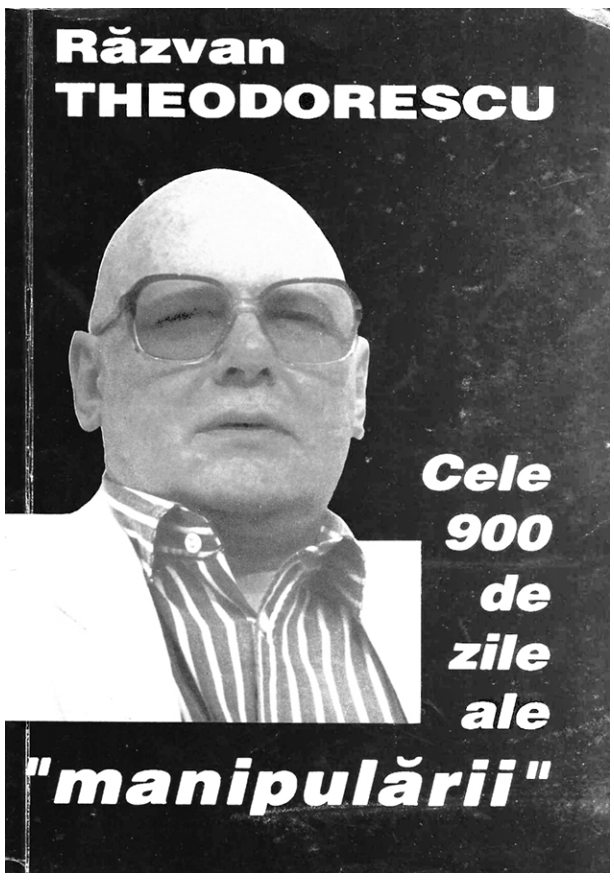
Cei care-i citesc sau recitesc cărțile vor fi având asemenea mie revelația celor cuprinse în vorbele lui Fernand Braudel care avertizase că „există o ispită întotdeauna mare, de a nu vedea decât civilizațiile; ele sunt esențialul. (...) Și totuși, civilizațiile nu sunt nici toată frumusețea, nici toată sarea acestui pământ al oamenilor. În afara lor, câteodată străbătând prin chiar masa lor sau urmărindu-le conturul șerpuit se insinuează viața primară și mari întinderi ce sună a gol. Acolo trebuie să ne imaginăm cartea oamenilor și fiarelor sălbatice sau cartea de aur a vechii agriculturi făcute de țăranii cu săpăliga, paradis în ochii oamenilor civilizați căci pe aici se scutură ei de constrângeri când li se oferă prilejul".

Istoricul român a știut să vadă acest *arrière plan* al unei umanități și chiar una din cărțile sale recente **Cele două Europe** (2013) face – la fel de braudelian – un „inventar al posibilului" într-o lume veche ce se reinventează de la zi la zi, nu fără o anume frivolitate ce o poate expune riscurilor istoriei.

De aceea cred că Marc Aureliu se afla între autorii preferați ai Profesorului, conducându-l mereu spre orizontul rațional al firii omenești.

A fost – ca și imperatorul roman filosof (cunoscut și sub numele de Verissimus) – supus acelor „*corsi e ricorsi storici*" ale lui Giambattista Vico dar mai ales „mareelor societale" descrise de Fernand Braudel. Fractura istorică din decembrie 1989 avea să-i angajeze destinul într-o experiență pe care nimeni n-ar fi putut-o bănui. Omul dăruit cărților și care scotocea cu gândul „imensele întinderi boreale ale Eurasiei", ca și „stepele și pustiurile de la miază-zi" s-a pomenit în prima linie a confruntărilor politice nemiloase ce au urmat căderii regimului comunist. Între februarie 1990 și iulie 1992 s-a aflat în fruntea Radioteleviziunii Române, perioada în cauză coincizând cu una dintre cele mai fierbinți ale segmentului postrevoluționar. Demonstrații publice vehemente, încleștări de stradă, mineriade sângeroase – acordau un dramatism nemaiîntâlnit traiectului spre democrație al unei Românii disputate de interese interne și externe adeseori divergente.

Figură publică aureolată de faima de rezistent anticomunist față de acțiunile Partidului de distrugere a unor monumente bisericești și monastice unice – precum mănăstirea Văcărești – Răzvan Theodorescu avea să devină ținta unor atacuri deschise. Acuzațiile de partizanat politic ce i s-au adus în trombă erau potențate de poziția dezinvoltă a acestui intelectual cu mari disponibilități ludice care, în loc să-și justifice atitudinile încriminate, se complăcea voluptos în marele spectacol al contestărilor de tot felul.

Cărturarul prețuit de cândva devenise tot mai hulit pentru „setea de putere" pa care și-ar fi dorit-o. Peste ani, el va analiza „la rece" perioada în care s-a aflat la cârma Radioteleviziunii Române în cartea sa **Cele 900 de zile ale manipulării** (editura Tinerama, 1994). Mărturiile sale pot clarifica situația în care se aflase: „Am orgoliul să mărturisesc că pentru o perioadă atât de concentrată

În golful Oslo - iulie 1992 - Răzvan Theodorescu și Titus Vîjeu

între bine și rău, îmi recunosc nu doar greșelile știute de mulți, dar, mai ales, pe cele știute doar de mine. Nu am fost un manager, de altfel, cu gândul la etimologia care vrea să spună că englezescul management vine de la italienescul *managio*, ce înseamnă pur și simplu dresare, nu pot să uit că în locul unui pur-sânge eu am avut de îngrijit o mârțoagă !; am păcătuit, o vreme, prin vanitatea de a crede că pot să conduc singur un colos; am făcut compromisuri – cel din decembrie '90 e elocvent – nu am avut inima să scot la timp pe unii dintre cei pe care timpul îi depășise. Și altele, și altele..."

Oricând contestabil din punct de vedere politic, Răzvan Theodorescu este mereu invulnerabil din punct de vedere cultural. Opera sa o dovedește. A cercetat izvoare culturale mai bătrâne decât Homer, alimentând o civilizație mediteraneană fecundă, în care străromânii aveau să se afirme pentru a putea evolua ca popor cu identitate culturală distinctă în cuprinsul unei Românii pe care istoricul avea s-o cerceteze în măruntaiele ei simbolice în ctitorii monahale ce au dublat Carpații ca posturi de luptă în strânsoarea vremurilor. Au rezultat acele cărți despre care am amintit și în care descoperim „destinul unor persistențe, semnificative chiar pentru continuitățile și preschimbările petrecute în gustul și sensibilitatea oamenilor de-a lungul istoriei lor".

O astfel de „preschimbare" avea să-l expună oprobriului public la începutul anilor '90. Deși, dat fiind contextul istoric inflamat al epocii, credem că până și un înger de s-ar fi aflat în fruntea marii instituții mass-media n-ar fi putut-o părăsi la un moment dat păstrându-și aripile imaculate...

Spre deosebire de mulți alți președinți ai Televiziunii care i-au succedat, nu fusese „parașutat" de nicăieri. Dimpotrivă, avea în spate ani lungi de colaborare intensă cu emisiunile de radio și televiziune. L-am cunoscut în această ipostază prin anii '80 când l-am invitat să participe împreună cu academicianul Emil Condurachi la o serie de emisiuni consacrate salvării patrimoniului cultural european. Exista în epocă o contribuție românească excepțională, cea a inginerului Dinu Ștefan Moraru care aplica la Veneția descoperirile sale în combaterea igrasiei zidurilor marii cetăți din lagună iar cei doi istorici adânceau prin cunoștințele lor în domeniu contribuția domnitorilor noștri la menținerea și înflorirea unor multe alte monumente, inclusiv a celor de la Muntele Athos...

Față de adoratul său magistru – profesorul Condurachi, întotdeauna cumpănit în rostire – Răzvan era impetuos și vibrant în transmiterea mesajelor sale. Cred că și după 1990 – când a preluat conducerea celor două instituții de presă ce funcționau într-un „gladium" unic rămăsese la fel de atașat valorilor din tinerețe. Dincolo de dezbaterile politice fervente și agresive găzduite de Radioul și Televiziunea acelor ani, ne vom aminti cu plăcere de programele destinate muzicii (*Seratele*... lui Iosif Sava, concertele transmise din țară și din străinătate, colocviile literare, expozițiile de artă plastică înfățișate pe larg, *Telecinemateca* și programele cinematografice la zi). Astăzi nu mai există nimic (sau există foarte puțin) din acele lucruri pe care nu mă sfiesc a le numi cu o formulă italiană drept „*beni culturali*". Dacă mă gândesc bine istoricul a avut un rol și în cariera mea de jurnalist radio. În 1991 eram redactor șef adjunct al Programului 3 Radio, considerat de ascultători „necompromis" de epoca de aur, când am fost invitat în cabinetul de la etajul XI al TVR la discuțiile pe care Președintele urma să le aibă cu o numeroasă delegație a Radio France Internationale, interesată în stabilirea unor relații de colaborare radiofonică. Bănuiesc că prestația mea la dezbateri a fost apreciată de oaspeți încât Răzvan a luat a doua zi decizia înființării unui departament de relații internaționale, al cărui director aveam să devin începând cu data de 1 noiembrie 1991. În lunile care au urmat am pus în practică proiectul de desprindere din O.I.R.T. (Organizația Internațională de Radio și Televiziune), un fel de CAER al țărilor foste comuniste și aderarea la Uniunea Europeană de Radio și Televiziune (EBU/UER, cu sediul la Geneva). Au urmat alte și alte deschideri ale RTV în ideea înscrierii sale în familia europeană și mondială a *broadcastingului*.

Avea un spirit energic și un farmec oratoric distinct. Drept care, de fiecare dată, *Monsieur le Professeur* era așteptat la tribuna organismelor internaționale cu speranța unor memorabile intervenții. Voi evoca în acest context o amintire personală, una din multele legate de Răzvan Theodorescu și pe care le voi expune cu un alt prilej.

Într-o zi de duminică, în care capitala Norvegiei era aproape goală, locuitorii fiind refugiați în confortabilele și multicolorele lor cabane din fiorduri, vechea Christiania descrisă de Hamsun în **Foamea** arăta după părerea celui ce avea să devină în scurt timp membru al Academiei Române – „precum Sovata". Ne-am îndreptat spre Muzeul Edvard Munch (*Munchmuseet*), aflat în preajmă după care, copleșiți de tensiunile expresioniste ale artistului, transcrise-n culoare pe pânză, ne-am lăsat atrași de *Muzeul corăbiilor vikinge*, sperând într-un binevenit interludiu intelectual. Dar n-a fost să fie. Profesorul trăia cu intensitate prezența sa în cultura Öseberg drept care a inițiat *ad-hoc*... un curs universitar. Credeam că sunt singurul lui beneficiar, dar nu ! La câțiva metri se afla un grup compact de turiști japonezi, cu steagul țării de la Soare Răsare și un ghid ce-și îndeplinea tot mai greu sarcina întrucât niponii se arătau din ce în ce mai atrași de gestica și vorbele domnului ce rula atât de seducător frazele încât eram convins că urmașii lui Yamato ar fi dat orice pentru a înțelege limba aceea necunoscută în care-și exersa patetica rostire cel cere-ar fi putut vorbi la fel de bine despre pictorii de manuscrise „din Scandinavia și Islanda veacurilor VII, VIII și IX" ori despre „sculpturile de pe pietrele istoriate din Gotland"...

Acolo, sub săgeata de lumină a Septentrionului am simțit eu însumi „mândria de a fi sud-est european" datorită faptului că acest spațiu a putut produce astfel de minți cuprinzătoare precum această „magnificent mind", cea mai bună dovadă a adevărului vergilian din **Eneida**: „*Mens agitat molem*" (Spiritul dinamizează materia) ceea ce duce la recunoașterea primatului inteligenței asupra fizicității, pe care o mișcă și o însuflețește. *Mirabile dictu*... Atunci și cei mai puțin înzestrați – *minus habens* – care conduc astăzi țara și lumea cea largă s-ar putea să bage de seamă acest fapt și să-l respecte...

LIVIU VIȘAN s-a născut la 18 octombrie 1953 în Balotești, Ilfov. Este absolvent al Facultății de Filosofie, Universitatea din București; bibliotecar; ziarist; membru al Uniunii Scriitorilor din România; președintele Societății Scriitorilor Militari. Volume de poezii: *Existența iubirii*, Editura Militară, 1988; *Numele focului* (comun), Editura Militară, 1997; *Licențioase*, Editura Tritonic, 2001, (Premiul revistei Literatorul); *Închisoarea de maximă alcoolemie*, Detectiv Literar, 2011; *Versuri*, antologie selectivă de autor, Antares, 2011; *Bestiar nocturn*, Editura Semne, 2013; *Tarot cu icoane*, Editura Semne, 2015; *Pasărea caporal, poeme de cazarmă*, Detectiv Literar, 2016; *Unicornul de hârtie*, Detectiv Literar, 2016. Antologii: *Primăvara unui timp*, Editura Tineretului, 1971; *Sentiment latin*, Societatea Scriitorilor Militari, 2004; *Poezia și înțelepciunea cărții*, Editura Militară, 2010; *Gustul privirii*, Editura Amanda Edit, 2013.

Liviu Vișan

călătoria fantastică

într-un aeroport ce nu există
dar are în secret un terminal
către un capăt neștiut de pistă
aștept un avion artizanal

umbre grăbite curg pe lângă mine
mai e puțin până la îmbarcare
o viză doar și totul va fi bine
aud anunțul pentru decolare

până și-n somn memoria mă lasă
tresar și nu știu dacă am cu mine
bagajele ori le-am uitat acasă
e o călătorie cu suspine

simt avionul care se înalță
habar nu am dac-am plecat sau vin
nu mă treziți lăsați-mă-n vacanță
cu avionu-acesta clandestin

atrii cu flori

mi-a crescut în sânge umbra
unui pom albit de flori
n-am știut că frumusețea
are astfel de tumori

îl aștept să facă fructe
poate cresc în el cuvinte
ce petale albe are
parc-ar fi din oseminte

îmi bat ramuri în fereastră
și de flori sunt toate pline
mi se pare că trecutul
se întoarce-n vis la mine

catedrală de aer

poemele stau în pahar cuminți
cum zac pe ziduri cetele de sfinți
cu trupuri plămădite din culoare
din ce te bucură din ce te doare

au miere aer humă de cuvinte
un gust de vin și alb de oseminte
au și tăceri dar și de grai ispite
că singure încep să se recite

și tu le duci spre gură cu paharul
le simți tăria și le afli harul
abia pe urmă umbli prin hârtii
când nu mai ai putere să le scrii

peisaj

e o seară minunată
nici cântată nici pictată
până și absența lunii
e ca la-nceputul lumii

niciodată niciodată
din păcate ne-mpăcată
seara asta fără lună
n-a mai fost atât de bună

vine din adolescență
dintr-un timp fără absență
când elevii de liceu
se-nvoiau la Dumnezeu

ecou de iarbă

bolnavi de viitor și de iluzii
în seara asta facem doar perfuzii
cu brațul drept întins ca un ecou
de vorbă sugrumată de garou

avem în noi o boală foarte tristă
că timpul de apoi cumva există
este ceva care ni se cuvine
moșii de vară-ajung acum la tine

cântec de vară

e seară teiul plânge cu polen
se masturbează-n aer îngeri triști
de aur și mă bucur și mă tem
că irosim cerneală de copiști

sunt daruri sacre de calofilie
cad litere pictate cu sclipici
psaltirea asta nimeni nu o știe
ce scrie-n iarbă astăzi și aici

e doar o filă scrisă cu stamine
despre cum trec în nesfârșire ani
și numai Dumnezeu o știe bine
că i-o traduc în ceruri dragomanii

moșii de vară

din lumină și din lut
casa-n care m-am născut
are suflet și povesti
și încă așteaptă vesti
nu mai știe unde sunt
în lumină în pământ
ori sunt vorbă ori sunt gând
când fereastra dinspre stele
scârțâie din cercevele
și se uită lung afară
până vin moșii de vară

vară uitată

umblam desculț și despuiat
pe vremea când eram băiat
poteca nu mai ține minte
urme de pași în praf fierbinte

când la amiază îți dispare
cu totul umbra sub picioare
nici satul parcă nu mai știe
nimic despre copilărie

până și marginea pădurii
se pierde-n tremurul căldurii
unde pe un tărâm de iască
mai e doar casa părintească

pe vremea când eram băiat
furam tutun pus la uscat
și-abia acum am un răspuns
viața-i frumoasă pe ascuns

magie

e un secret dar nimeni nu îl știe
de ce ne-ntoarcem în copilărie
trăim cumva-ntr-o buclă temporală
cu stele de zăpadă și beteală

bunicii vin la noi să ne colinde
cu poze vechi în sacul de merinde
ca-n vremea despre care nu mai știm
când ne duceam la ei să-i sorcovim

și uite-așa ne rătăcim pe drum
cu saci în cârcă de la Moș Crăciun
pe care nu-l mai așteptăm să vie
că rătăcește în copilărie

călătorie pe un râu de sânge

în vorbe de nespusă castitate
poemele se nasc doar asistate
un chiuretaj ce mută viața-n vis
cerneala-n sânge sângele în scris

pe styx plutesc corăbii de hârtie
care transportă nopți de poezie
spre cititorul care e departe
de vorbele ce se feresc de moarte

e un ponton fantomă înspre care
se-ndreaptă verbele nemuritoare
în conjugări grăbite și celeste
ca morții înspre văduve neveste

utrenie

cuvinte de anafură rostesc
într-un poem să vă împărtășesc
din trupul meu de înger de pământ
cu aripi transparente de cuvânt

în trupul de ascet și heruvim
păstrez toate relicvele în vin
și le usuc în rugăciuni la soare
când nici o vorbă vie nu mai doare

poemul e un fel de catedrală
butaforie albă de beteală
cana de vin cu care beau ateii
sângele sfânt în Cana Galileii

vaucer de cer

călătorim în vis povești nespuse
așteaptă de la noi doar un tichet
accize taxe alte piedici puse
fac suma unor lacrimi în buget

aș vrea să plec acum ori niciodată
dar cursa către alt tărâm se pare
a fost din îmbulzeală anulată
doar amintirile mai pot să zboare

suntem captivi într-o aeronavă
și totuși simt că vom zbura departe
de aventuri și de călătorie
acum doar visătorii mai au parte

nisip de lut

cum trece timpul ca un înger trist
se face sânge iarbă ametist
devine pântec nalbă și cuvânt
cu litere născute din pământ

se face timp din lut și iar se naște
în iesle de crăciun și-n trup de paște
nu mai există pe pământ povești
dacă mai ești sau dacă nu mai ești

așa se face că de anul nou
primim o clipă de pământ cadou
dar cu vinovăția că nu știm
cum am putea mai bine s-o-mpărțim

domiciliu flotant

să locuim într-un cuvânt afară
ca într-o arcă de odinioară
făcută pentru lumea de apoi
ca să salveze binele din noi

ce-ai lua cu tine în acel cuvânt
ce pânze albe-ai înălța în vânt
și unde-ai vrea corabia lui vie
să navigheze-n biblii de hârtie

ce pântec viu ce trainic lemn de fag
ai vrea să-ți fie-n lume sarcofag
răspund în locul tău să nu te miri
arca e în cuvântul amintiri

poem în lipsă

precum o piesă într-un singur act
îți scriu de mână un poem abstract
cu vorbe de țărână și granit
ce-mi trec prin cap ca un meteorit

un singur tren nu se oprește-n gara
unde îți taie vântul jugulara
și trece ca săgeata prin nămeții
în care se împotmolesc poeții

e trenul care merge-n Orient
purtând în pântec un poet absent
și are roți cât lacrima ce plânge
că niciodată-n gară nu ajunge

iar la peron cu fața de lămâie
așteaptă-ntotdeauna o duduie
și voalul i se pierde între roți
salveaz-o pe Karenina de poți !

potop de iulie

în flamura de foc de miez de vară
când arde-n van rochița rândunicii
în miriștea cuvântului afară
tărâm al bucuriei și al fricii

găsim ascunzători cu trup de iască
un fel de sperietori de ciori din lanuri
ne prind în brațe fără să cunoască
spaime amărăciuni ori idealuri

se-aprinde cerul este clar e jale
vorbiți în șoaptă nu mai fiți copii
să nu ne iasă umbrele în cale
să creadă că mai suntem încă vii

călătorie

mă-ntorc adesea în copilărie
urmând imbolduri poate neștiute
ce mai contează înc-o reverie
într-un atlas al clipelor pierdute

ce caut eu în urmă de mă doare
am mai văzut bătrâni ce rătăcesc
să fi pierdut o rugăciune oare
și nu mai sunt în stare s-o găsesc

aș vrea să trec și eu printr-o minune
dar nu mai poate nimeni să mă nască
eu totuși fac această rugăciune
trecutul visător să mă trăiască

incunabule

ca-ntr-un ierbar cu frunze încă vii
cuvintele din noi devin stafii
și singure se smulg din rădăcină
cu gâtul spre cuțitul de lumină

dintr-un cotor de necitită carte
frunzele vii se-ndreaptă către moarte
ca popii spre o candelă-n Bizanț
când cărțile erau ținute-n lanț

vagi frunze-ntr-un ierbar care nu moare
lecturile se nasc din nepăsare
prin vindecări de spaime și urât
cu știreangul poeziilor de gât

Carmen Tania Grigore

CARMEN TANIA GRIGORE, născută la 18.05.1962 în Nehoiu, jud. Buzău, stabilită în Brașov, scrie poezie de la 12-13ani. Debutează în 1977, obținând Premiul I la un concurs național de poezie pentru copii organizat de revista „Cutezătorii", sub egida poetului Mihai Negulescu. Debutul editorial are loc în 2009, cu volumul de versuri *Pulsul țărânii*, editura Rafet, Buzău, 2009. Urmează în 2010 cartea *Comoara din suflet* – convorbiri cu Alexandra Wilson-Noica, editura Lorilav, Buzău, rod al întâlnirii autoarei, în Anglia, cu fiica filozofului Constantin Noica. Alte cărți publicate: *Minutul de sinceritate* (2011), *Un sezon cât o viață* (2012), *Secvențial/ Sequentially* – ediție română-engleză, editura Teocora, Buzău (2017), *Cu nostalgii la vedere* (2018), *Cerberul din clepsidră* – antologie de autor (2019), *Taina în care locuiesc* (2021), *Defragmentări* (2023). Este inclusă în diverse antologii, dicționare, almanahuri, colaborează la cele mai importante reviste literare din țară, a obținut o serie de premii: Premiul I la concursul „Tinere condeie", Festivalul „Vasile Voiculescu", 1977, Buzău; Premiul II pentru vol. *Minutul de sinceritate*, Festivalul „Primăvara poeților", Buzău, 2012; Premiul I la Concursul național de literatură „Eminescu la Oravița", cu vol. bilingv *Secvențial/Sequentially*, 2018; Premiul Juriului la Festivalul Național de Poezie „George Coșbuc", Bistrița-Năsăud, 2019; Premiul special pentru vol. *Cerberul din clepsidră*, la Festivalul Național „Strehaia Literară și artistică", 2020; Premiul II la Festivalul Internațional de creație „Vrancea literară" cu vol. *Cerberul din clepsidră*, 2020; Premiul special APLER, pentru vol. *Taina în care locuiesc*, 2022; Premiul I la Concursul național de literatură „EMINESCU-1868-ORAVIȚA", ed. a XXXV-a, 2023. Este membră a Uniunii Scriitorilor din România, filiala Brașov. Poezia sa a fost apreciată de: Horia Gârbea, Nicoleta Milea, Tudor Cicu, Ion Popescu Topolog, Iulian Cătălui, Ionel Bota, Ion Roșioru, Ana Dobre, Titi Damian, Mircea Doreanu, Aurel Ion Brumaru, Marin Ifrim, Angela Nache Mamier, Gela Enea, Victor Rusu, Lucian Gruia, Raluca Faraon, Evelyne Maria Croitoru, Diana Dobrița Bîlea, Flavia Adam, Ottilia Ardeleanu, Cezarina Adamescu, Mihaela Merevei, Dumitru Dănăilă, Gheorghe Postelnicu, Valeria Manta Tăicuțu, Cristina Ștefan, Cârlugea Zenovie. Carmen Tania Grigore scrie limpede, cursiv, deopotrivă cu delicatețe și forță, sesizând nucleul tragic al existenței omenești, dar pe care îl privește cu detașare, pentru a-l neutraliza, ori a-l face mai suportabil, prin expresivitate ludică, prin ironie subtilă. (**Victoria Milescu**)

Introspecție

Dacă vrei să vorbim
te invit în foișorul de mătase,
m-am înveșmântat
într-un voal purpuriu
semn că trăiesc
o nouă versiune de
armonie solitară

putem incita la dialog
oameni din stradă
și pentru fiecare
putem improviza
în grabă
chestionare de
sinceritate

ar fi nedrept
să ne gândim doar la noi,
ar fi nedrept
să nu declanșăm
și altora
o stare de introspecție
senzuală
profundă și dureroasă;
în spațiul dintre
dragoste și prietenie
e loc pentru
multă tăinuire,
să știi.

Îndatorată unui timp trecut

Tu vii din cealaltă parte
a visului,
miroși a poveste trecută
prin mare,
prin marea distanță a
renașterii.
Ai părul îngreunat
de uimire,
faci valuri-valuri
inundând țărmul din care
a țâșnit strigătul.

Dintr-un reflex
de contemplare
gândul meu a înlemnit
sub o lacrimă de lună.
Ochii tăi mă vor afla
în tristețea ploii,
îndatorată unui timp trecut -
și acesta este
un adevăr
de pus în ramă.

Inconsecvență

Te faci că plouă
și ploaia adaugă
tumult așteptării.
Din zodiac mă veghează
un semn de pământ
complice cu roua.
Mă întreb care obraz
este mai reflexiv
în momentele de
inconsecvență astrală ?
Dacă cineva mă aude,
acela nu ești tu.
Mi-e tot mai greu
să odihnesc
această tulburare,
se pare că
din tot avutul ceresc
ne-a fost dat să năzuim
aceeași stea căzătoare.

Dezlegare

Am împodobit așteptarea
cu lumini și cuvinte,
ne-am înnoit amândoi
cu haine viu colorate
în care am ascuns discret
propriul miros.
Nu știu dacă
visele din trecut
mai aprind făgăduințe
scrise cândva într-un
oracol decent !
Am păstrat totuși
puțină tinerețe
- cât o picătură de
mană cerească,
să dezlegăm anii
luați cu împrumut
dintr-o nouă poveste !

Semn zodiacal

Ne întâlnim în același semn zodiacal
cât mai departe de gurile rele,
porți un miros de pădure cu tine
de parcă ai fi străbătut
munți de îndoială;
nu-ți știu numele
dar un fulger vorbitor
despică anonimatul
și dezvăluie
nubilul din tine.
Ploile ne ajung din urmă,
aduc cu ele clipe vestale,
timpul își ține respirația
și dă ora exactă,
imbold să închinăm inima
pentru cel mai fidel anotimp.

Aranjament

Adunăm cu migală
greieri pentru
muzica de cameră,
context ideal
stării noastre de spirit.
Acest aranjament
de bună-dispoziție
și intimitate
ne îndeamnă
să fim sinceri,
astfel că vorbim
mult mai ușor
despre dragoste
și despre alte concepte
din care ies aripi.

Afară, cât vezi cu ochii,
fulguiri de hârtie arsă,
dar crede-mă că
niciun cuvânt
nu a plecat de aici.

Conversații de acomodare

Cu fiecare cuvânt
se luminează gândurile,
simultan cu percepția.
Acum înțeleg mai bine
sclipirea ochiului
vigilent ca o lună plină.
Recuperez definiții
despre ziua de mâine,
mă reeduc afectiv !
Simt că ceea ce s-a tăcut
a scurtcircuitat așteptarea,
trezindu-mă !
Răvășit de impulsuri umane
trupul nu-și mai amintește despre
nopțile albe și zilele negre !
Imperceptibil, se dezbracă
și se împrospătează lăuntric
cu argumente și rouă.

Cuvintele

Facilităm definirea distanței
cu inima scuturată
de orice temere.
Acasă totul e bine,
în lipsa ta
zburdalnica idee a iubirii
a ajuns la maturitate
și-mi poartă fericirea
de la o întâmplare la alta
fără a interfera
cu învălmășeala de zi cu zi.
Am învățat cum e
să trăiești cameleonic
pentru a camufla așteptarea,
efectul e deja răsplătit,
fluturi atrași de
ardoarea buzelor
poartă singurătatea
spre amurgul altor femei.
Mie îmi rămân cuvintele,
ele duc mai departe
ecoul figurilor de stil.

În largul sinelui

Nicio teorie nu ne învață
cum să dobândim
imunitate sentimentală.
Am râs, am plâns copilărindu-ne,
am folosit diminutive
necontaminate,
am inversat numele tău cu al meu,
am dat frâu liber vârstei
dar ea s-a încăpățânat
să rămână în noi
dintr-un exces de rigiditate.
Suntem fisurați, prinși
într-o urzeală de inițiere,
cu pulsul ca o maree
în largul sinelui.

Semne și clipe

Pentru ca ziua să te dea afară
din rutina ei
e nevoie de o dereglare
de spațiu
sau de sațiu,
dacă pofta inimii
atrage aglomerări
de petarde.
Ca nisipul răvășit
de zbaterea unei lebede
sunt gândurile fără temei,
nu le poți ține laolaltă
cum nu poți împiedica
vântul să nu scuture
calmul cireșilor.
Ora veghează minutul
și strecoară pe ici și pe colo
semne predestinate. Bucură-te !
Ia cu împrumut culori
din fiecare vârstă și
laudă perseverența fiecărei clipe
de rodire !

Reîntregire

Eu am uitat
să mai fiu eu
când m-am întors
din depărtări acerbe
cu trupul scuturat
de buze și ochi.
Rescriu acum
cu flori de mai
reîntregirea
și mă amuz
în sala cu oglinzi
deformatoare !
Am gât de lebădă,
pot răscoli
aerul culcușit
între șoapte
dacă mi se face dor
de mesaje trecute
de obicei
cu vederea.

Dusă cu vorba

Mai știi noaptea aceea nescrisă,
de parcă un gol
a captat căderea
controlată sau nu
a mesajelor ?
Atunci m-am lăsat
dusă cu vorba în mijlocul
naturii tale mistice
și deodată tu m-ai legat
senzual de un vers rebel.
Devenisem captivă
între noapte și zi,
eram năucă !
Strigătul meu a scuturat
arborii lexici de neastâmpăr
și idei parfumate !
Cu răvășiri de sintagme
brațe eoliene
au scurtcircuitat
instincul de eliberare.
Luna zâmbea galeș
și arunca ocheade
spre partea mea
de fosneală,
probabil știa
că în zori,
aburul respirației
va redărui miros de cafea
degetelor tale.

Scenariu imprevizibil

Când ești în căutarea ei
fericirea nu se lasă văzută,
dorințele își ascund
off-ul lăsat pe avarie,
pașii te poartă
din treaptă în treaptă
spre un scenariu
presărat cu suspans.

Într-un final ești nevoit
să plonjezi în
lacul deșertăciunii
fără să bănuiești că
pe neașteptate
ajungi din lac în puț,
direct în ciutura
unui model de anduranță.

Apartenență

Sunt într-o relație fericită
cu sinele meu,
mai bine de atât
nu cred că se poate,
el îmi cunoaște
ciudata alcătuire
pe de rost,
îmi învelește cu senin
inima când
deznădejdea mă roade,
e tolerant cu strigătul meu
spre cer,
îmi soarbe rănile
când sângerez în concluzii,
dă ascultare firii mele
încrâncenate
și plutește cu mine
peste provocări
în zig-zag,
contrar tuturor
așteptărilor.

În sinele acesta oglindă
stau cu fruntea lipită
de cel mai fidel sentiment
de apartenență.
Mie îmi sunt
pereche ideală.
Nimic nu mă clatină,
nu mă desparte
de liniștea atât de
vigilentă !

Starea aceea, specială

Când scriu,
o adiere venită
de niciunde
împrăștie singurătatea
în anatomia altei femei;
cuvintele aleargă
la mine
avide de răsfăț,
mă simt ca un
vânzător ambulant de
baloane personalizate
înconjurat de copii
din ce în ce mai joviali,
mai capricioși
sau ajunși prea devreme
ai străzii !
Mânuțele lor agită aerul
stătut al cotidianului
neștiind cât tumult
produc
în imaginația mea !

Irina Lazăr

IRINA LAZĂR s-a născut pe 27 ianuarie 1976 în orașul Huși, județul Vaslui. Este absolventă a Facultății de Limbi și Literaturi Străine, secția ruso-română din cadrul Universității București și a unui Master în Relații Publice obținut la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării. Publică poezie și cronici de carte în revistele: *Nord literar, Revista Nouă, Urmuz, Marmația Literară, Cenaclul de la Păltiniș, Vama Literară, Tribuna, Actualitatea Literară, Helis, Caiete Silvane, Luceafărul de dimineață*, *Hyperion* ș.a. Are tipărite două volume de versuri: *Fragment de joc* (Editura Grinta, Cluj, 2016) și *Subliniază-mă cu roșu* (Editura Charmides, Bistrița, 2019). Deține premiul pentru debut la ediția I a Festivalului eCreator (Baia Mare, 2016) și premiul „Mircea Ivănescu", pentru volum de debut în poezie, la Festivalul de Poezie „Artgothica" (Sibiu, 2017). Poeta propune o lirică dominată deopotrivă de voracitate și parcimonie lingvistică mozaicând sentimente contradictorii și privind lumea printr-un caleidoscop întors. Asocierile inedite la nivelul imaginarului, erotismul eteroclit și încărcătura sentimentală dislocată în final aduc o notă de originalitate versurilor ce par să încerce a inventaria un real uneori ironic, alteori malign, dar mereu provocator.

Aripa fluturelui

După trei ani petrecuți aici
întunericul răsare din nou
într-o formă finită.
Îți încercuiesc mijlocul cu brațele
te voi lăsa la un moment dat
sunt într-o relație deschisă
cu mine însămi.

Acoperă-mă cu bijuterii vechi

Sunt o ființă atât de sofisticată
civilizația nu mă va înțelege vreodată
doar tu, care îmi așterni la picioare o priveliște
spre catedrala mântuirii,
te temi de mine
și apoi fugi să măsori dinții femeilor din morminte
fără a-mi măsura trupul prea atent
uitând de distanța care le desparte de noi

esența lor atât de volatilă
e chiar lângă tine.

Lido

când ești umbra și otrava din viața unor oameni
ce mai poți să faci decât să încerci să vindeci
cumva
imposibilul
hrănind aceeași moarte cu viață
hotelul Lido în noapte ca o galaxie uriașă
și noi de mână
atât de dezamăgiți, atât de străini
vrei să mănânci
vrei să dormi
vrei să-mi spui ceva, dar te răzgândești
nu-i bine.

Reducția asimetrică a genelor

ordonează realitatea aproape ilizibil
te port înlăuntrul meu ca pe un cocon
ai nevoie de eliberare
ai nevoie de pacea unei relații eșuate
stau și mă întreb la ce îmi folosește această
absență
mă uimește din ce în ce mai mult apropierea vieții
de moarte
recompun un întreg oraș din fragmentele propriei
aventuri
ochi care sclipesc în întuneric
cuburi colorate, joc de marroco
șotron haotic peste care se întind
ramurile lipsite de zăpadă
(sclipirea iernii și atingerea ei rece unde sunt)
alunec în stampe pe care le întorc din când
în când
ca într-un joc de cărți.

Simferopol

un loc unde aș vrea să mă întâlnesc cu tine
acolo bărbații și femeile își dau întâlniri de taină
iar clădirile sunt făcute din umbre
un deja-vu cu miros de mare și seară
un miez de nedesfăcut în care mă oglindesc,
iar tu te uiți la mine de dincolo
și știi cine sunt
încalc orice regulă, îmi permit să fiu
vampir, șarpe, undă sau cerc
iar în camere vopsite cu albastru, vopsite cu paseri
și flori
mă ții de mână, acceptând cruzimi inimaginabile
nimeni nu ne dă afară de nicăieri pentru că, hei,
suntem în vacanță, suntem incorecți și ratați
atât de veseli
încât cerul pogoară peste noi fără niciun fel de
ezitare.

Mov

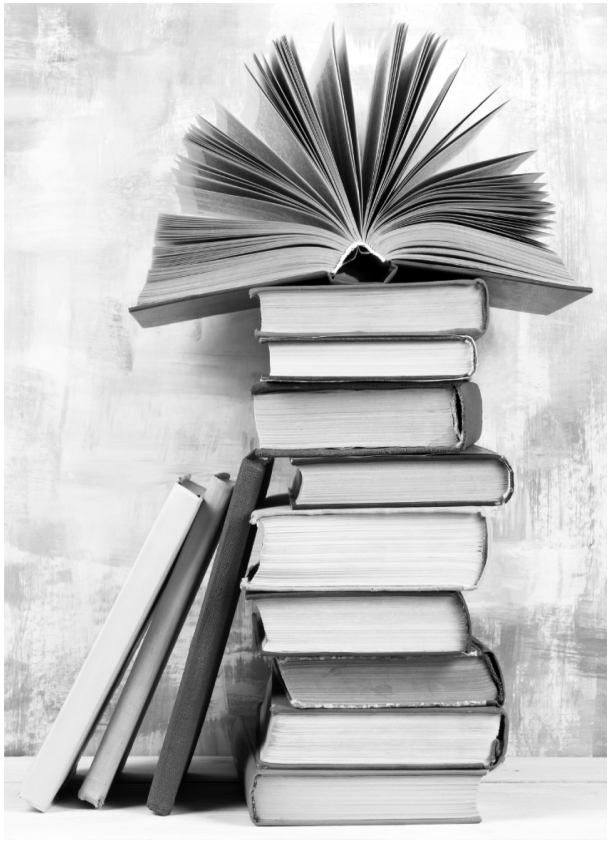
Prostituatele vechi își cumpără țigări davidoff
la supermarketul de pe bulevardul unirii
au cizme lila și fața la fel de fanată
ca și pielea moale a cizmelor scumpe
își poartă alene șalurile extravagante și părul
prin magazinele exclusiviste de pe fosta
victorie a socialismului
rochii de mireasă create
de designeri cu nume rusești
stau în vitrine, sterile ca niște fluturi morți
frunze galbene peste tot acest istov
peste plictisul care însoțește soarele și somnul
peste toată delăsarea
peste acei bărbați
care vor veni și vor trece iar prin ele
vor încerca să le spună o poveste sau nu
vor flutura steaguri mov de durere
la încheieturile lor
și ce dacă, pentru fecioarele astea împietrite
ce zâmbesc atât de amorf, cu tocurile lor
ascuțite
în paturile largi din apartamentele de amor.

***

ce oameni bătrâni și ce voci aprinse au ei
ce oameni bătrâni și ce suferințe tinerești
ce oameni bătrâni și ce mâini acaparatoare,
ce minți
precum mingile care sparg geamuri
în momentul nepotrivit
ce oameni tineri și ce morminte
ce stingheri suntem în seara asta
și ce dureros va fi de acum înainte
să te port la degetul stâng invizibil
ca o eșarfă roșie ai încercat
să te înfășori în jurul meu.

Tot ce spui tu

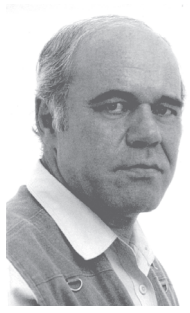
Tot ce spui tu
pare perfect întemeiat
dar și măcelul pe care întâmplător
l-ai zărit
pentru mine nu are nicio importanță
fiecare zi e un carnagiu,
fiecare oră e o ofrandă adusă cuiva
doar pentru tine
lucrurile par să se aranjeze sub formă de titluri,
vorbe
oameni, scandaluri
acolo unde soarele se vede doar spre polii îndepărtați,
dusă
în cele mai îndepărtate abscise
eu construiesc niște poduri
și apoi le ard.

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XLIII)

Între topos și atopos

Theodor Damian, între altar și masa de scris

Florentin Popescu

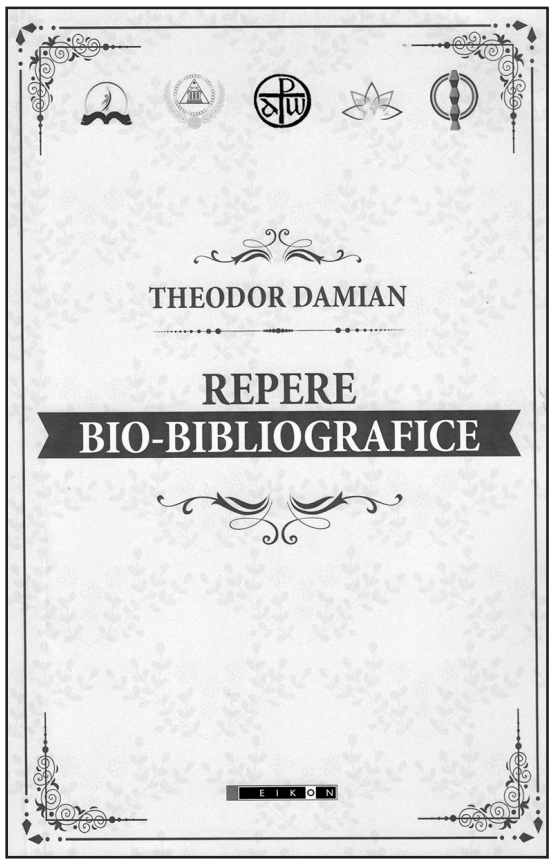
„Am plecat din țară înainte de Revoluție, în 1988, neștiind, bineînțeles, ce se va întâmpla. Am plecat cu intenția să caut o bursă de studii și chiar am găsit o astfel de bursă oferită de Biserica presbiteriană americană. Mi-am făcut în America un masterat, iar în 1990, după terminarea acestuia am dat un concurs și am fost admis la doctorat, tot pe banii Bisericii presbiteriene. În 1993 am terminat și cu doctoratul și am intrat ca profesor titular de filozofie și etică la un Colegiu de servicii sociale din New York, colegiu la care predau și acum filozofie și etică, precum și psihologie socială. În 1993 am înființat la New York și Biserica «Sfinții Apostoli Petru și Pavel» în cartierul Astoria din Queens, sub egida Institutului Român de Teologie și Spiritualitate

Ortodoxă. Și în contextul acesta am pus și bazele Cenaclului literar «Mihai Eminescu» în cadrul căruia publicăm și revista pe care o știți, *Lumină Lină*. De atunci și până în prezent sunt deci ocupat cu biserica (munca pastorală, liturgică și misionară), cu predarea la catedră și cu publicațiile. Acestea sunt cele trei mari dimensiuni ale vieții mele româno-americane, de fapt mai mult române."

Cu aceste mărturisiri începea interviul pe care Theodor Damian îl dădea în aprilie 2011, la Deva, poetei și publicistei Mariana Pândaru.

Deși încă de pe atunci numele lui Theodor Damian era destul de cunoscut și în România, distinsul prelat, cărturar și nu în cele din urmă poet și neobosit publicist, păstra atât o discreție și bun simț care stau bine marilor personalități, fără să se împăuneze (cum, cu siguranță, ar fi făcut alții în locul lui), repurta succese și împliniri remarcabile în Lumea Nouă.

Așa era atunci – un modest și așa a rămas până azi, când în „catalogul" succeselor personale s-au înscris atât de multe fapte încât îți vine greu, dacă nu cumva imposibil, să le cuprinzi în spațiul unei cronici. Cărți, conferințe, cursuri universitare, instituții pe care le-a înființat și le-a patronat/le patronează cu o pasiune și o dăruire ce greu și-ar putea găsi un termen de comparație, atât la noi cât și – sunt înclinat să cred ! – în vreo altă țară.

Personaj cultural enciclopedic, veritabil reprezentant al unei noi Renașteri, Theodor Damian și-a sporit talanții (ca să ne păstrăm în terminologia biblică) de la o lună la alta, de la un an la altul, răspândind lumina spiritualității, ca și pe cea a prieteniei, pretutindeni unde s-a aflat/se află.

Este un truism să mai spunem că a fost și este foarte iubit, ca om și ca scriitor, atât în S.U.A. și România cât și în multe alte țări pe unde și-a purtat pașii ținând conferințe, participând la fel de fel de manifestări internaționale, unde nu numai că și-a spus cuvântul și a împărtășit și altora din gândurile, sentimentele și ideile sale și unde a lăsat urme și ecouri persistente pentru multă vreme.

Nu e de mirare, așadar, că într-un astfel de context și cu o astfel de aură pe care și-a creat-o grație harului primit de la Dumnezeu, scriitori și publiciști din țară și de peste hotare i-au solicitat interviuri și colaborări. Așa, bunăoară, după ce Aurel Sasu și subsemnatul am realizat câte o carte de convorbiri cu domnia sa, iată că recent Editura Napoca Star a tipărit un substanțial volum (peste 300 pagini) în care au fost adunate nu mai puțin de treizeci de interviuri pe care le-a acordat cu generozitate, de-a lungul anilor, unor confrați din țară și din S.U.A. Culegerea (intitulată *Frumusețea iscodirii*) pare a fi un frumos spectacol în care rolurile s-au inversat: nu preotul este cel care îi spovedește pe alții, ci alții l-au provocat pe domnia sa să se spovedească.

Și, se înțelege, o face cu bucurie fiindcă are ce spune, are ce mărturisi dintr-o viață atât de plină de realizări.

Și având „la activ", cum se spune, atâtea și atâtea fapte, întâmplări și evenimente, era mai mult decât firesc și necesar ca ele să fie consemnate într-un volum intitulat *Repere biobibliografice* (Editura Eikon, 2022), la puțină vreme după ce Theodor Damian s-a pensionat de la Biserică, dar nu și din viața culturală, unde continuă să fie o prezență vie și constantă, ori din cea publicistică, ducând pe mai departe, cu același entuziasm din tinerețe cele două publicații pe care le-a fondat (*Lumină Lină/Gracious Light* și *Symposium*), cu difuzare continentală, fiind citite în România și America, dar și în îndepărtata Australie.

Că dl. Theodor Damian a făcut/face pentru cultura română poate chiar mai mult decât un minister ori o altă instituție abilitată în domeniu se vede și se percepe cu ochiul liber, nemaiavând nevoie de vreo argumentare.

Parcurgând prezentele repere aproape că nu știi la ce să te oprești mai întâi, întrucât retrospectiva autorului este atât de bogată și de variată tematic încât tu, cititorul, ești pur și simplu copleșit.

Materialele au fost grupate cronologic și tematic, astfel încât cineva dornic să cunoască o latură sau alta a preocupărilor cărturarului poate ajunge lesne la ceea ce îl interesează. Așijderea și cercetătorul, de azi sau din viitor, curios să arunce o privire panoramică asupra întregii creații (și activități) d-lui Theodor Damian.

Cartea debutează cu titlurile unor studii, după care lectorului i se oferă o traiectorie a carierei profesionale, urmată de cea mai bogată secțiune – cea a publicațiilor (lucrări de teologie și etică, de critică și comentarii literare, filosofice și eseuri, poezie, proză, cărți îngrijite și editate.

Ca un pandant al acestora este pusă în lumină și activitatea de director și fondator de publicații. Atât cele pe care însuși le-a fondat, dar și din alte reviste (academice și nu numai) în care a publicat zeci de articole recenzii, creații literare, eseuri etc. Firește ele, colaborările, se cereau a fi inventariate una câte una. La fel, sunt trecute în revistă titlurile de conferințe susținute în foruri universitare, ca și prelegerile d-sale, ori alte și alte texte ce contribuie la conturarea unui portret de autor prolific și complex totodată.

Din capitolul de „Recunoașteri" mai aflăm și că d-l Theodor Damian s-a bucurat/se bucură de înalta apreciere a unor instituții importante din România și din America, conferindu-i-se titluri și medalii, diplome de excelență. Dacă ar fi puse alături, una după alta ar putea acoperi un perete întreg, dacă nu cumva și mai mult.

Reviste academice și publicații culturale și-au făcut un titlu de onoare din cooptarea sa în colegiile și colectivele de redacție. Etc. Etc.

Nu pot încheia aceste foarte sumare informații altfel decât amintind că m-am bucurat (și mă bucur în continuare) nu numai de împlinirile d-lui Theodor Damian, ci și de prietenia cu domnia sa de aproape cincisprezece ani, de când ne cunoaștem. Mai vreau să duc aci și o mărturie legată atât de realizarea cărții *Convorbiri cu Theodor Damian*, cât și pe aceea de a fi avut prilejul să ne aflăm împreună, timp de mai multe zile, la Muntele Athos, vizitând mânăstirile de acolo, convorbind cu călugării, participând împreună la ritualurile creștine – tot atâtea prilejuri de a descoperi în persoana colegului de pelerinaj un om plin de umor, un suflet luminos, deschis prieteniei și dialogului cu oricine îi ieșea în cale. Pe scurt (și am proprietatea cuvintelor folosite !) dl. Theodor Damian este un personaj charismatic, cum ți-ai dori să întâlnești cât mai des și cât mai multe în lumea aceasta de azi, ce pare a fi luat-o razna cu totul.

O rază de *Lumină Lină*, ca să folosesc titlul atât de inspirat pe care l-a dat revistei pe care însuși a fondat-o.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (XIV)

Florentin POPESCU

Strălucit reprezentant al Școlii Ardelene, Gheorghe Șincai (1454-1816) provenea dintr-o familie de mici nobili practicanți ai agriculturii – ceea ce i-a permis acestuia să urmeze școlile din Târgu Mureș, Cluj și Bistrița, dovedindu-se a fi un studios încă din primii ani de formare intelectuală, însușindu-și limbile: greacă, latină, maghiară, germană, iar mai târziu italiana și franceza: Concomitent Gheorghe Șincai a dobândit și cunoștințe de literatură clasică antică, de poetică, retorică și gramatică. În 1773 a devenit profesor de retorică și poetică la seminarul de la Blaj, de unde pleacă, împreună cu Petru Maior la Roma, la vestitul Colegiu *De propaganda Fide*, nu înainte de a se călugări, cum cereau uzanțele vremii. După cinci ani obține titlul de doctor în filozofie și teologie. În 1794, intrând în conflict cu episcopul Ioan Bob, este arestat și în primă instanță condamnat la moarte. La recurs, recunoscându-i-se originile nobile, este achitat.

„Pătruns de spiritul european în care s-a format – citim în *Dicționarul general al literaturii române*, afin cu ideile filosofiei lui Christian Wolff și ale discipolilor acestuia, raționalistul Șincai se aliniază la gândirea iluministă. Modul și gradul de înțelegere a lumii materiale sunt explicit afirmate în prelucrarea *Învățătură firească spre surparea superstiției norodului*, rămasă în manuscris până în 1964... În alte prelucrări, *Povățuire către economia de câmp* (1806), *Istoria naturei sau a firei* (lăsată în manuscris), iluministul Șincai popularizează învățături agronomice sau face o descriere a naturii pe regnuri, pentru înțelegerea căreia alcătuiește în final un *Vocabulariu ce se ține de istoria naturei*... A colaborat și la *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae* (1787, concepută de Samuil Micu".

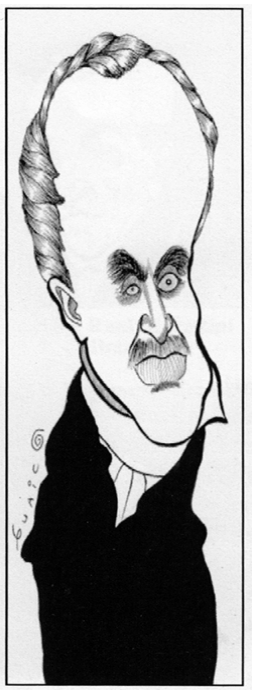
Între altele, mai este și autorul unui tratat de istorie, rămas și el în manuscris, *Hronica românilor și a mai multor neamuri*.

Deși figura lui Gheorghe Șincai nu se distingea prin cine știe ce semne particulare, totuși ea i-a inspirat pe mai mulți graficieni: Sergio Raul Morettini și Erico Ayres (Brazilia), Stoyan Lechtevski (Bulgaria), Carlo Squillante (Italia), Guaico (Columbia), Flemming Asbech (Danemarca), Amir Soghrati (Iran), V. Jeevananthan (India), Nath Ngerrem (Nigeria) și Alexei Talimonov (Ucraina).

Dacă, de pildă, V. Jeevananthan și Alexei Talimonov au realizat două portrete destul de realiste și ușor recognoscibile, asemănătoare cu fotografia devenită clasică (și mediatizată ca atare) a iluministului ardelean, în schimb, Erico Ayres, Guaico și Flemming Asbech s-au arătat atrași de fruntea înaltă a scriitorului, lăsând parcă să se înțeleagă faptul că ea ascunde o minte scânteietoare, de adânc cugetător, de intelectual foarte sigur și stăpân pe sine. Celelalte elemente (mustața, ochii, frizura) par a fi lăsate pe un plan secund.

Fruntea și capul, exacerbate la Erico Ayres și la Guaico au darul de a impresiona din prima clipă, după cum la Sergio Raul Morettini privirea pătrunzătoare și fruntea ușor încruntată sugerează un soi de încrâncenare și totodată o siguranță de sine – care, desigur, pot fi puse și pe seama unor neînțelegeri sau chiar controverse ale modelului cu unii dintre contemporanii lui.

Oricum am privi și am judeca lucrurile, un adevăr rămâne dincolo de orice îndoială: graficienii care au realizat portretele au fost în deplină cunoștință de cauză cu biografia și opera modelului lor.

Gheorghe Șincai văzut de Guaico (Columbia)

Dimitrie Bolintineanu *ilustrează o vârstă respectabilă a scrisului românesc.* (G. Apostoiu)

Luminița Cornea

Într-un interviu-eveniment, realizat de Tanța Tănăsescu, datat 3 august 2023 (www.uzpr.ro, 04.11.2023), diplomatul și jurnalistul George Apostoiu afirmă, într-o confesiune cu adevărat de colecție, că pentru domnia sa „publicistica a fost – și este încă – o datorie de conștiință". Cu toate acestea, în ultima perioadă, mânuiește cu dexteritate armele criticii și istoriei literare.

Diplomatul, publicistul și scriitorul George Apostoiu s-a născut la 3 noiembrie 1939 în satul Malu Spart, județul Giurgiu, unde a urmat primii ani de școală, apoi liceul în Bolintin Vale. În același interviu, mărturisește: „Sunt bolintinean de adopție, am făcut studiile gimnaziale și liceale la Bolintinul din Vale, localitatea de naștere și de viață veșnică a lui Dimitrie Bolintineanu", continuând cu afirmația „că provincia are o energie culturală tot mai viguroasă. Grupul de la Bolintin are merite deosebite în perpetuarea memoriei poetului nefericit – o vreme ministru de Externe și, ca ministru al Instrucției Publice, ctitor al Facultății de Litere de la Universitatea din București." Pentru George Apostoiu este o datorie de onoare să sprijine viața culturală a urbei în care a învățat, așa se explică aplecarea sa asupra activității și operei scriitorului Dimitrie Bolintineanu (1825-1872).

George Apostoiu este licențiat al Universității din București, Facultatea de Filologie, promoția 1963 și al Cursului postuniversitar de relații internaționale, înființat în 1961, la aceeași universitate. Mai mult, George Apostoiu face parte din generația de diplomați formați în țară, la Universitatea din București, ca urmare a unei inițiative curajoase, nu lipsită de riscuri, luată în 1961 de autoritățile de stat, care punea capăt instrucției diplomaților români în Uniunea Sovietică. Informațiile din interviul menționat sunt afirmate curajos și cu deosebită mândrie de George Apostoiu: „Este ceea ce noi am numit Școala Malița", reprezentând cinci ani de aur în istoria formării diplomației românești. Cursul s-a desfășurat între anii 1962 și 1967 (desigur nu întâmplător, deoarece atunci a existat acea „deschidere" culturală din epoca comunistă), apoi a venit dispoziția să se unească cu Universitatea de partid „Ștefan Gheorghiu". Astfel, a fost desființată Școala Malița. Însă, în acei cinci ani de existență, școala își atinsese scopul.

Diplomatul George Apostoiu se mândrește pe drept cuvânt că a făcut parte din Școala Malița unde mărturisește că „a fost repusă în drepturi gândirea politică a lui Titulescu: respectul independenței, a forței dreptului, cooperarea -toate regăsite în textul *Declarației de independență* din aprilie 1964 a PCR, care devine baza orientativă și obligatorie diplomației românești a momentului."

În anul 1969, George Apostoiu este bursier UNESCO, la Paris. De-a lungul timpului, și în prezent, se remarcă ca autor al unor volume de istorie literară: două antologii în limbi străine dedicate lui Eminescu (1989 și 2002); volume de critică: *Neamul și Babilonia. Spiritul public în cultura română. Polemice* (2009), *Viețile scrisului. Prestigiul actualității* (2021); volume de cultură politică: *Un Talleyrand pentru România* (2006), *Bună seara, Europa !* (2014), *Charles de Gaulle, monarhul celei de a V-a Republici* (2020), *Diplomați români – puterea reală, puterea aparentă* (2021).

Din activitatea de publicist, în interviul menționat mai sus, este amintită colaborarea la diferite reviste: *Contemporanul*, *ProSaeculum*, *Punctul critic*, *Journal of European Studies and Internațional Relations* (este unul dintre redactori), *Sud*, *Timpul*, *Bucureștiul literar și artistic* etc. O bogată colaborare are George Apostoiu la prestigioasa revistă *Cultura*, condusă de Augustin Buzura și Angela Martin, unde, vreme de un deceniu, a semnat editoriale și a ținut rubrica săptămânală *Cronica diplomatică*.

În ultimii zeci de ani, George Apostoiu desfășoară o fructuoasă colaborare la revista *Sud*, apropiindu-se afectiv de colectivul de redacție al acestei reviste cu sediul în orașul Bolintin Vale, unde și-a petrecut anii tinereții.

Încadrându-se în tradiția cultural-literară a *Sudului*, s-a apropiat de marile personalități ale zonei. Astfel, cercetarea activității și operei scriitorului Dimitrie Bolintineanu a devenit o pasiune pentru istoricul literar George Apostoiu. În 2022, publică, la Editura Sud din Bolintin Vale, volumul *Dimitrie Bolintineanu, un pelerin romantic valah*. Poetul Dimitrie Bolintineanu a fost omagiat, în anul 2022, de *Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu* prin diverse manifestări cultural-literare prilejuite de comemorarea a 150 de ani de la moartea patronului său. Unul dintre cele mai importante proiecte în cadrul acestui eveniment a fost publicarea volumului mai sus menționat realizat de George Apostoiu. Dăruirea autorului este statornică și cel puțin lăudabilă prin aceea că și-a continuat cercetarea, încât la numai un an elaborează ediția a II-a, revăzută și adăugită, a „eseului" *Dimitrie Bolintineanu, un pelerin romantic valah*. Editura *Sud*, care tipărește și ediția a II-a, menționează pe foaia de gardă că și această ediție „apare în cadrul proiectului *Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu*, inițiat cu ocazia comemorării a 150 de ani de la moartea poetului". Meritul editurii este incontestabil prin faptul că dovedește o extraordinară deschidere pentru promovarea personalităților zonei, în special promovarea patronului spiritual al Asociației, poetul Dimitrie Bolintineanu, cel care *ilustrează o vârstă respectabilă a scrisului românesc*, după cum argumentează în eseul său cercetătorul George Apostoiu.

În prima ediție, autorul și-a structurat eseul despre Bolintineanu în 15 titluri. Ediția a II-a cuprinde 26 de titluri, incluzând pe cele din prima ediție și adăugând altele noi, foarte interesante, demne de a fi cunoscute publicului cititor. De menționat faptul că au fost revăzute și eseurile din prima ediție, unele ușor modificate, de fapt adăugându-li-se mai multe exemplificări din opera lui Dimitrie Bolintineanu, precum în textul *La porțile modernității*.

Date inedite de istorie literară aduce autorul în eseurile: *Timpul scriitorului, Istoricul datei de naștere*, *O biografie aproape comună*. Cu date calendaristice clare, George Apostoiu demonstrează că „revoluția și exilul au făcut ca intelectualii pașoptiști să aibă o biografie aproape comună" (p. 51).

Bolintineanu și vârsta romantismului este un eseu, sinteză a romantismului european și românesc în care este încadrat poetul născut la Bolintin, numit „unul dintre romanticii de seamă ai literaturii române" (p. 34).

Un titlu adecvat atmosferei vremii secolului al XIX-lea este *Poetul. Solemnitatea poeziei în redingotă*, în care autorul evidențiază preocupările lui Bolintineanu în domeniul poeziei, cu argumente proprii trecute prin filtrul unor critici literari români consacrați, precum Eugen Lovinescu și G. Călinescu, cu trimiteri la opere ale literaturii universale, toate pentru a releva „imaginea unui scriitor cu vocație. conștient de misiunea și de harul lui, tenace, ancorat în moda literară și în realitățile sociale" (p. 69).

Istoricul literar George Apostoiu se oprește îndelung, în aceeași măsură, asupra poeziei și prozei lui Dimitrie Bolintineanu, concluzionând, în *Romancierul. Cozeria de salon,* că „Proza bolintineană conservă din poezie îndoielile, experiențele, mai rar, credințele sau idealurile. Arta scrisului îl definește mai bine pe Bolintineanu în poezie, limba literară (în proză, n.n.) nu are savoarea din legendele istorice" (p.78).

Un capitol nou, față de ediția anterioară, în cercetarea lui George Apostoiu este acela privind memorialistica lui D. Bolintineanu, *Memorialistica, un exercițiu livresc ?* Cum majoritatea scriitorilor pașoptiști au călătorit și au scris despre călătoriile lor, și Dimitrie Bolintineanu se încadrează cu opera sa în această preocupare constantă a cărturarilor epocii din care făcea parte. Literatura sa memorialistică este extrem de diversă, după cum mărturisește autorul cărții prezentate. Călătoriile în Bulgaria, la Ierusalim, în Egipt, Macedonia, la Muntele Athos, în insulele Tenedos și Canaris etc. îi prilejuiește realizarea unor pagini de o incontestabilă valoare documentară, cărora le conferă adevăr și farmec estetic.

Contribuții inedite aduce G. Apostoiu și în alte eseuri din ediția a II-a a volumului *Dimitrie Bolintineanu, un pelerin romantic valah*, precum: *Orientul latin și ortodox, Timpul idealurilor, „Soarele în abur" sau arta scrisului la Bolintineanu* etc.

G. Apostoiu adevărește că D. Bolintineanu, din admirația pentru francezi, din experiența revoluționară acumulată în Franța, este un sprijinitor al drepturilor poporului român; de văzut, în acest sens, eseul *Gazetarul. Obsesia emancipării și a libertății.*

Felicităm autorul și Editura Sud pentru editarea acestui volum despre personalitatea cea mai prestigioasă a zonei Bolintin, scriitorul Dimitrie Bolintineanu, care *ilustrează o vârstă respectabilă a scrisului românesc*.

Încheiem, citând concluzia istoricului literar George Apostoiu prin care realizează cea mai fericită încadrarea a lui Dimitrie Bolintineanu în spațiul nostru românesc: „Cultura românilor s-a dezvoltat într-un areal bivalent, cel oriental ortodox și cel occidental catolic. Noi nu suntem nici orientali, nici occidentali, sau suntem și orientali, și occidentali. Profilul nostru cultural conservă elemente determinante ale unui popor latin obligat să trăiască într-un spațiu rupt geografic de familia sa ontologică. Sigiliul latinității și credința ortodoxă și-au găsit în timp un modus vivendi suficient de trainic pentru a conferi identitate națională.

Bolintineanu este scriitorul care întârzie în Orient o vreme, mai mult decât alți scriitori români, dar când revine în Occident o face cu convingere și cu succes, contribuind la modernitatea literaturii noastre."

Unitate spirituală și identitate de gândire poetică

Aureliu Goci

D-na Gabriela Stanciu Păsărin s-a lansat ca prozatoare și acum, iată, s-a încercat și în poezie. Cartea este așezată sub cupola unui motto nu pesimist, ci de-a dreptul fatalist, aparținând lui Antoine de Saint-Exupery, și va păstra, nuanțat, tonalitatea până la ultima filă: „Important este să mergi înspre, nu să ajungi, căci nu ajungi niciodată nicăieri decât în moarte".

Primul ciclu exprimă totul prin titlu, o explicită sintagmă catastrofică, în mod sigur rezultatul bulversantei pandemii trăite în anii 2020-2022: „Moarte la domiciliu" arată clar zbuciumul psihologic al autoarei, potențând directitudinea maladivității: *Sunt bolnavă* (pag. 9). Este o boală „mondială" care s-a înstăpânit peste afecțiunile fiecăruia și le-a augmentat, cu atât mai mult la cei dotați cu sensibilitate poetic-creativă. Cu toate acestea, trebuie spus că alte cicluri din carte sunt scrise cu ani în urmă, dar probabil, abia acum sunt publicate în volum.

Chiar și organizarea volumului păstrează ideea de cursă contra cronometru, cu atât mai mult cu cât textele sunt datate și arată că au fost scrise într-o perioadă strict delimitată. Aceste lucruri subliniază ideea de „Jurnal cu știreangul de gât", cum s-a mai spus, în care moartea devine o dispariție copleșitoare. Autoarea stilizează semnificația pandemiei pe care o „împodobește" cu ideea de moarte universală, cu sugestii și referințe la Apocalipsa biblică, dar sentimentul morbid se lovește de iubire, care se configurează ca un panaceu universal împotriva tuturor durerilor și răutăților.

Ajungem astfel la o poezie de dragoste, de factură intelectuală, elaborată, fără nimic spectaculos, cu rezoluție morală. Registrul invocațiilor erotice este divers și inedit, pendulând între rugăciune și blestem. Am ales un text-blestem care se integrează universului poetic din acest volum, deși a fost scris cu mai bine de 50 de ani în urmă: *Să cadă noaptea/ peste pașii tăi,/ fugarule,/ și caii-mi negri să-ți hăituiască/ umbra neîncetat/ acolo, pe țărmul pustiu/ să-și scuture/ coama-ndoliată/ peste tot ce-i destin/ și povara/ nevinovatului ucis/ să-ți înfrângă/ oricare alt drum,/ și geamăt de furtună/ să-ți plângă-n somn,/ fugarule,/ să cadă noaptea peste pașii tăi !* („Blestem", iunie 1971).

Foarte sugestive sunt datările fiecărui text, exprimând o evoluție interioară originală, dar poemele se structurează în arhitectura volumului nu neapărat într-o ordine strict cronologică, ci mai degrabă într-o logică a semnificațiilor. De altfel, componentele realității și relațiile dintre ele nu sunt semne, ci în-semne ale unei elaborări în structura conștiinței.

Interesant este că încă din perioada începuturilor autoarea este preocupată în a-și asocia simboluri aparent disparate (Calul Alb, Pasărea Cântătoare, Vaporul, Copacul) dar unificate într-o structură cu finalitate nu neapărat morală, cât vitală: *Prima dată,/ a fugit Calul Alb,/ urmărit de o nălucă,/ apoi a zburat / Pasărea cântătoare/ spre soare-apune,/ rănită./ A plecat și Vaporul/ într-o noapte,/ naufragiind pe alt țărm./ La sfârșit/ a căzut Copacul,/ secerat de o mână neștiută./.../ Am rămas doar eu jumătate,/ scuturându-mi frunzele/ în locul lui/ și așteptând în ploaie toamna...* („În timp", 1976).

Poemele respiră trăirile personalizate ale emițătorului liric, fără să imagineze scene complexe și tablouri de amplitudine, dar cu toate acestea, voi menționa o excepție: *Nu mai e primăvară !/ Undeva/ ninge cu păsări sfârtecate/ peste copacii arși./ Printre dărâmături/ o fată plânge/ lângă un vis spulberat,/ o mamă plânge/ lângă un fiu mort,/ un copil plânge/ lângă o jucărie stricată,/ după un tată dus./ Nu mai e primăvară !/ Ninge și pe aici./ Sub pașii gândurilor mele/ zăpada se așează/ când neagră/ când plină de sânge.../ Coșmar.* („Coșmar de primăvară", martie 2022).

Aceste viziuni panoramice nuanțate alternează cu tablouri de familie, cu naturi statice, cu interioare răvășite care dau concretitudine universului familial, precum în ciclul din „Caietul albastru" (1967-1990). Aici autoarea coboară în cronologie inversă spre începuturile creației și prima constatare ar fi că la debut poeta scria exact ca astăzi, ori poate că a intervenit revizuirea unificatoare a textelor, iar evoluția s-a manifestat mai ales în plan ideatic.

Tristețea unui iubiri pierdute cristalizează în forme vagi, diafane, un chip pe care vremea nu l-a șters, ci l-a proiectat în amintire sub forma străinului enigmatic. Ideea de moarte este într-un fel îmblânzită prin supranumele ei, care ne trimite la o celebră poveste a lui Ion Creangă, „Ivan Turbincă": *Pașol na turbinca, Vidma* ! Vidma de aici este personificată, adăugându-și o semnificație filosofică și morală care face aluzie la suferința universală.

Autoarea s-a hotărât greu să strângă într-un volum versurile scrise la mari diferențe de timp, însă unitatea spirituală și identitatea de gândire permit coexistența între aceleași coperți ale unor versuri elaborate în epoci diferite.

(Gabriela Stanciu Păsărin,
Însemnele vidmei, ed. Fast Editing, București, 2022)

Nicolae Scurtu

CÂTEVA EPIGRAME NECUNOSCUTE ALE LUI NICOLAE CREVEDIA

Un scriitor citit și recitit cu o reală plăcere, și astăzi, este desigur Nicolae Crevedia (n. 24 noiembrie 1902, Crevedia Mare, jud. Giurgiu – m. 5 noiembrie 1978, București), care s-a manifestat ca poet, prozator, publicist și traducător[1] din literatura bulgară.

A debutat cu epigrame, în anul 1926, în paginile arhicunoscutului cotidian *Rampa* din București.

L-a preocupat, în chip special, originea, evoluția și particularitățile acestei poezii de mici dimensiuni, dar cu un efect așa de *binefăcător* asupra celor ce le citesc și simt ironiile și autoironiile ce le conțin.

Întâiul volum de *Epigrame* îl publică în anul 1930, grație poetului și prozatorului I. Valerian în Editura „Viața literară".

E necesar să precizez că în paginile revistei *Viața literară*, dar și în altele, Nicolae Crevedia publicase un apreciabil număr de epigrame care au stimulat interesul cititorilor din epocă.

Împreună cu un confrate de al său, A.C. Calotescu-Neicu, publică în anul 1934 *Antologia epigrame românești*[2], carte extrem de valoroasă sub aspect literar, însoțită de un amplu *studiu introductiv*, argumentat și profund edificator.

Iar în anul 1975, cronologic discutând, Nicolae Crevedia publică o antologie *Epigramiști români de ieri și de azi*[3] în care se regăsesc aproape toți epigramiștii care au ilustrat acest gen dintre cele mai dificile.

Restitui, aici, câteva epigrame necunoscute ce din motive de *cenzură* nu au intrat în substanța ultimei antologii.

*

Epigrame

Unei doamne

Ochii: două mari bucăți de cer,
Trupul zvelt, tăiat ca de-un pietrar.
Toată, totul e-o minune. Dar
Să nu umbli pe la caracter.

Unui afemeiat

E primarul frumușel,
Soața lui geloasă este.
El, mereu după neveste
Și nevasta după el !

Unui autor

– care, după ani de documentare pe teren,
n-a așternut însă nici un rând
Fost-ai dat trei ani absent,
Dar veni c-un document:
După... muncă și puteri,
Că se trage din boieri !

Notă: Originalele celor trei epigrame necunoscute se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București.

UN INTERVIU „UITAT" AL LUI I.A. BASSARABESCU

Printre cei ce au fost invitați, la sugestia lui Dumitru Caracostea, să facă *mărturisiri* despre biografia și opera lor studenților de la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, se cuvine să-l amintim și pe I.A. Bassarabescu.

Aflăm o astfel de știre, importantă pentru istoria literară, dintr-un interviu – *O seară cu d[omnul] I. A. Bassarabescu*, publicat în ziarul francez *Le Moment*, care apărea la București.

Nu știm, deocamdată, cu exactitate dacă a participat la o astfel de întâlnire sau dacă a scris și trimis profesorului Dumitru Caracostea *mărturiile* sale, însă ce știm este faptul că I.A. Bassarabescu nu figurează în *Mărturisiri literare*, adunate și comentate de Iordan Datcu, în 1971 și nici în 2013.

Interviul, recent redescoperit, cuprinde o sumă importantă de știri, precizări și informații privitoare la traducerile în limbi europene a operei lui I.A. Bassarabescu.

Remarcabile mi s-au părut traducerile Sarinei Cassvan și cele ale doamnei Zoe Gârbea Tonaliri, fiica Smarandei Gheorghiu.

Sarina Cassvan – Pas, ea însăși prozatoare, l-a tradus în limba franceză și l-a inclus în arhicunoscuta sa antologie – *Un homme d'ace mur* în *Contes roumains d'écrivains contemporains. Préface de la Comtesse de Noailles.* Paris, Editions de la „Revue Mondiale", 1991, p. 31-36.

Revelatoare sunt și destăinuirile privitoare la *roman*, la condiția acestui gen și mai ales, la faptul că i-a fost imposibil să scrie un roman.

Convorbirea aceasta se cuvine a fi restituită alături de celelalte interviuri într-o plachetă ce ar modifica sensibil imaginea despre omul și naratorul I.A. Bassarabescu.

*

O seară cu d[omnul] I.A. Bassarabescu

Nu s-ar putea imagina o seară mai plăcută și mai interesantă în care ai ocazia să vorbești cu persoane care, mai sensibile decât noi la anumite fapte, au de asemenea darul de a crea o lume deosebită prin imaginația lor bogată și prin aprofundarea spirituală a observației lor.

Cititorii străini sau români, care au citit fragmente literare asupra vieții orașelor de provincie, scrise fără pretenție, dar cu entuziasm, cu viață și încredere în viitor, nu trebuie să uite că această societate provincială formează cadrul schițelor și nuvelelor scriitorului român I.A. Bassarabescu, membru al Academiei Române.

De îndată ce intri în cabinetul de lucru al domnului I.A. Bassarabescu ești plăcut uimit de bogăția amintirilor, de numărul obiectelor.

Scopul vizitei mele nu era deloc să-i iau un interviu. Dar profit de ocazie, cu atât mai mult cu cât gazda mea mi-a făcut importante declarații despre genul său literar și despre literatură în general.

– Sunt, zise el, slăbiciunile lor de suflet care m-au impresionat și, dacă am pus deasupra un val de ironie, am lăsat întotdeauna să se vadă compasiunea mea pentru egalii mei, în orice caz nu am tratat aceste slăbiciuni cu răutate.

Maiorescu a recunoscut că am milă față de eroii mei, I.L. Caragiale, din contră, a fost crud cu ei, și pentru a ilustra această analiză el ia ca exemplu subiectul schiței *Bubico.*

– Care este concepția dumneavoastră asupra literaturii ca artă ?

– Ah ! Literatura ca artă este o chestiune foarte gravă, mai ales la ora actuală.

Mai întâi, literatura trebuie să rămână artă pură, ea nu trebuie să fie subordonată unui principiu sau unui scop personal și chiar intențiilor acelora care aleargă mai ales după noutate.

Literatura, privată de rațiune și bun simț care sunt uneori întocmite cu teze, rămâne o literatură caducă. În ultimul rând, literatura devine efemeră când este bazată pe noutatea exclusivă a formei, cum se face azi, mai ales în poezie.

– Ce vă face să scrieți doar schițe ?

– Din lipsă de timp. Cealaltă ocupație a mea, care îmi asigură existența, adică profesoratul, mi-a închis multe uși în elanul meu pe drumul literaturii.

Dacă la noi literatura ar putea să compenseze nevoile materiale, primul meu gând ar fi fost către roman.

– Care din schițele dumneavoastră au fost publicate în manuale ?

– La această întrebare nu aș putea să vă dau un răspuns complet, căci autorii de manuale, exceptându-l pe d[omnu]l Gheorghe Nedioglu, nu mi-au trimis cărțile în care ei au reprodus bucăți din opera mea.

Am descoperit unele din întâmplare în câteva cărți de Limba Română din ciclul secundar, ca și în cărți din ciclul primar.

– Și în limbi străine ?

– „Săptămâna literară" din Geneva, în anii de dinainte de război, a reprodus în franceză o traducere făcută de doamna Courtois, soția unui profesor din același oraș.

În antologia doamnei Sarina Cassvan, *Povești românești,* autoarea a tradus *Un om în toată firea.*

În cartea intitulată *România, pământul dorinței*, doamna profesor Wesscreau, ocupându-se de semnificația cuvântului „dor", citează din opera mea, *Un dor împlinit*, rândurile următoare: „Zinca nu era nici foarte tânără nici foarte frumoasă și nu avea nici o dorință să se căsătorească".

În limba italiană, prietenii mei, doamna Gârbea-Tomellini și domnul Eugène Porn, au tradus o parte din schițele mele, dar mai multe schițe au fost traduse în germană și publicate în diverse reviste, printre care „Die Karpathen" unde traducerea a fost făcută de profesorul Tiktin din Berlin.

În ultimii ani, domnul profesor Konrad Richter a publicat în mod regulat traduceri din nuvelele mele în „Deutscher Kalendar für Rumänien".

Totodată am văzut câteva traduceri din opera mea în esperanto.

– Când va apărea ultima dumneavoastră carte ?

– Va apărea în cursul anului la Editura Fundațiilor Regale sub titlul *La Casa din Batiște*. Este titlul primei nuvele care a dat titlul întregii cărți.

Aceasta este mica confidență pe care domnul Bassarabescu mi-a făcut-o căci, până acum, nici o publicație literară nu a prezentat apariția acestei cărți.

– Care sunt proiectele dumneavoastră ?

– Un roman. L-am început deja. V-am prezentat cauzele care m-au împiedicat să continui. Și apoi… am unele concepții, poate bizare, despre dificultatea de a scrie un roman.

Niciodată nu am putut să iau *à la legère* modul de a trata acest gen. Văd că apare de ceva timp sub numele de roman, o grămadă de volume care au aerul că se întrec prin arta de a se îndepărta de exigențele acestui gen literar.

Cred că în literatura noastră tânără, cel puțin până acum, există puține romane în sensul adevărat al cuvântului.

În capul listei scriitorilor de romane bune este Duiliu Zamfirescu, autor al *Vieții la țară, Tănase Scatiu* și *În război*, care ar putea servi de modele și de gânduri pentru aceia care iau literatura în serios.

Veți înțelege astfel motivele care mă fac să ezit în a începe un roman. Aștept să am mai mult timp.

Este cu atât mai necesar cu cât astăzi un curent regretabil pune praful superficialității chiar pe lucrurile durabile.

Cinematograful și sportul au facilitat în literatură și artă ideea de a produce cu orice preț, cu sau fără talent.

Este vorba doar de a produce și de a avea pretenția că tot ce este produs este artă.

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

– V-ați gândit vreodată să vă scrieți autobiografia ?

– Aceasta este opera biografilor profesioniști să scotocească documentele și să aleagă ce este interesant.

De câțiva ani profesorul Caracostea de la Facultatea de Litere din București m-a invitat să țin o conferință în fața studenților despre biografia mea.

Acest subiect a fost deja tratat de domnii Octavian Goga, BrătescuVoinești, Sadoveanu și Rebreanu.

Domnul Brătescu-Voinești a publicat această autobiografie sub titlul *Din pragul apusului.*

Domnul Caracostea m-a rugat să-i dau manuscrisul meu.

*

Am ieșit... Meditam la cuvintele domnului Bassarabescu fără a lua în seamă ploaia torențială.

I.A.

Notă: Interviul acesta, *Un soir avec m*[*onsieur*] *I. A. Bassarabescu*, se transcrie din cotidianul *Le Moment*, 2, nr. 322, samedi, 14 mars 1936, p. 3 și 6 + 1 foto I.A. Bassarabesco. (Nos écrivains)

O EPISTOLĂ NECUNOSCUTĂ A LUI EMANOIL BUCUȚA

Biografia poetului, prozatorului, eseistului, publicistului, traducătorului și memorialistului Emanoil Bucuța (n. 27 iunie 1887, Bolintin Deal, jud. Giurgiu – m. 7 octombrie 1946, București) este incompletă fără cunoașterea, în amănunt, a literaturii sale epistolare, care este, sub multiple aspecte, așa de interesantă.

Emanoil Bucuța a dialogat epistolar, și nu numai, cu numeroși confrați, printre care se cuvine să amintim pe N. Iorga, E. Lovinescu, Ion Petrovici, I.E. Torouțiu, Nichifor Crainic, Nicolae Cartojan, Liviu Rebreanu, Sextil Pușcariu, Ion Bianu, Mihail Sadoveanu și mulți alții.

În calitate de secretar științific al Comitetului român pentru acordarea premiului european „Femina” a corespondat și cu poeta, prozatoarea și memorialista Elena Văcărescu (1864-1947), care se afla la Paris și făcea parte din comisia de jurizare pentru România.

Edificatoare este și epistola pe care o restitui aici, în cuprinsul căreia Emanoil Bucuța îi comunică „ambasadoarei” noastre culturale unele detalii privitoare la premiul „Femina” acordat, în anul 1929, prozatorului Damian Stănoiu pentru cartea sa, *Necazurile părintelui Ghedeon.*

Relevante și de tot interesul sunt și argumentele pe care comisia le-a adus în favoarea lui Damian Stănoiu ce au convins-o pe regina Maria, în calitate de președintă a comisiei, să accepte această nominalizare.

Sunt, de asemenea, nuanțate unele *chestiuni* tehnice privitoare la acest premiu așa de însemnat pentru literatura română.

Ca un bun cunoscător și de o onestitate exemplară, Emanoil Bucuța, instruit și format la școala germană, știa să comunice aspectele și faptele esențiale ce s-au discutat la Palatul Cotroceni, în prezența reginei Maria, ca însăși scriitoare și de o aleasă distincție intelectuală.

*

București, 4 iunie 1929
Str[ada] Polonă, nr. 26

Onorată domnișoară Văcărescu,

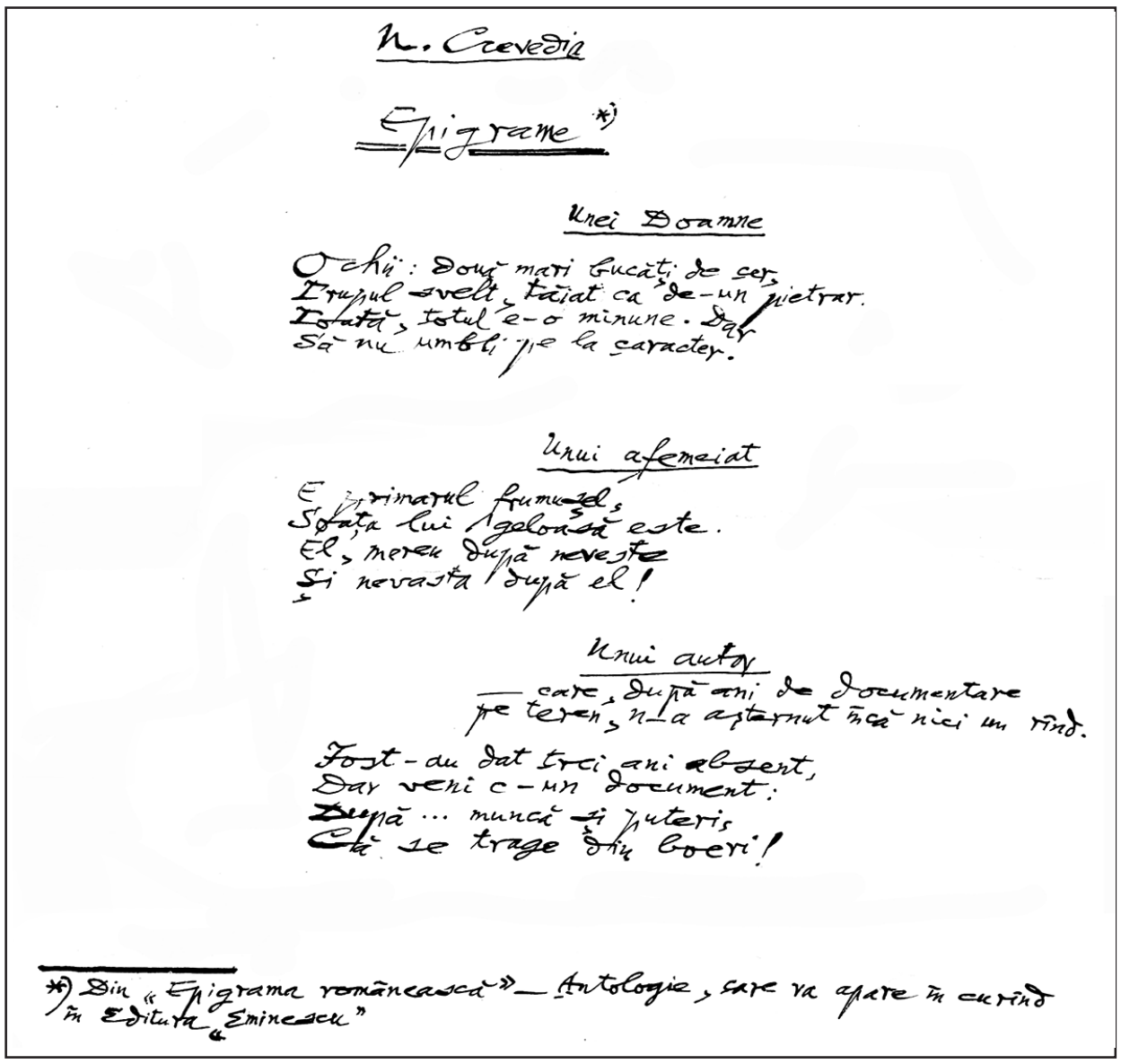
Dați-mi voie, ca secretar al Comitetului român al Premiului „Femina” (în lipsa domnului Șt. I. Nenițescu[4] din țară) să vă aduc la cunoștință hotărârile celei din urmă ședințe.

Ea s-a ținut la 29 mai în Palatul Cotroceni sub președinția M[ajestății] S[ale] Regina Maria.

Premiul a fost dat în unanimitate d[omnu]lui Damian Stănoiu pentru romanul său *Necazurile părintelui Ghedeon*[5]. S-a ținut seama și de valoarea în sine a cărții care oglindește într-un fel original viața călugărească din România, cu multe date realiste și uman discret, așa cum e caracteristica literaturii muntenești față de cea moldovenească, precum și de gen literar: roman, prevăzut, cu precădere, în statutele premiului.

Celelalte două lucrări dintre care ar urma să se aleagă de d[umnea]v[oa]s[tră] volumul premiat sunt: *Hronicul măscăriciului Vălătuc*[6] de Al.O. Teodoreanu și *Omul care și-a găsit umbra*[7] de Cezar Petrescu.

Volumele din urmă, însă, în afară că sunt nuvele, unde, cel dintâi, dovedește numai marele talent al autorului fără să fie o operă care îl caracterizează, iar al doilea e al unui scriitor consacrat care a primit, până astăzi, tot felul de recunoașteri.

N. Crevedia

Epigrame *)

Unei Doamne

Ochii: doua mari bucăți de cer,
Trupul svelt, tăiat ca de-un pietrar.
Totuși, totul e-o minune. Dar
Să nu umbli pe la caracter.

Unui afemeiat

Epurimarul frumuseții,
Soția lui Agaloană este.
El, mereu după neveste
Și nevasta după el!

Unui autor

— care, după ani de documentare
pe teren, n-a așternut încă nici un rând.

Fost-au dat trei ani absent,
Dar veni c-un document:
După ... muncă și puteri,
Că se trage din boieri!

*) Din „Epigrama românească” — Antologie, care va apare în curînd în Editura „Eminescu”

Îmi voi lua voia să vă trimit zilele acestea și volumele la care am lucrat eu ca redactor și, când a trebuit, ca colaborator, pentru comemorarea celor zece ani de la *Unirea Transilvaniei* cu țara-mamă.

Sunt sigur că vă vor interesa din multe privințe.

Primiți vă rog, domnișoară Văcărescu, încredințarea sentimentelor deosebite ce vă păstrez,

Emanoil Bucuța

P.S.

Spuneți, dacă vreți, un cuvânt editorului operei franceze premiate anul acesta cu premiul „Femina”, să-mi trimită volumul pentru traducere.

Notă: Originalul acestei epistole se află la Biblioteca Academiei Române din București. Cota S14/ DCCCXXVI.

[1] A se cerceta N. Crevedia, *Dunărea lin argintie... Antologie de poezie bulgară.* [*Ediție alcătuită de Ioana Nichita și Diana Cristev*], [București], Editura Semne, [2022], 172 pagini. (*Biblioteca giurgiuveană, nr. 99*).

[2] A.C. Calotescu-Neicu – N. Crevedia, *Antologia epigrame românești. Cu un studiu introductiv. Portrete de Neagu Rădulescu. Ediția a 2-a. (Revăzută și adăogită)*, București, Editura „Cartea Românească”, 1934, 228 pagini.

[3] N. Crevedia, *Epigramiști români de ieri și azi. Studiu introductiv, antologie și note bibliografice*, [București], Editura Eminescu [1975], 294 pagini.

[4] Ștefan I. Nenițescu (1897-1979), poet, estetician, eseist și traducător.

[5] Damian Stănoiu, *Necazurile părintelui Ghedeon*, București, Editura Cartea Românească, 1929.

[6] Al. O. Teodoreanu, *Hronicul măscăriciului Vălătuc,* București, Editura „Cartea Românească”, 1928, 188 pagini.

[7] Cezar Petrescu, *Omul care și-a găsit umbra,* București, Editura Cartea Românească, 1928, 253 pagini.

ETNO-LOG

Ioana-Ruxandra Fruntelată

Despre actualitatea modelului Dimitrie Bolintineanu

Luni, 13 noiembrie, 2023, în amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu" al Bibliotecii Academiei Române, am avut bucuria să particip la o întâlnire excepțională între „țară" și capitală, între istorie și viața prezentă, între mediul academic, reprezentat de acad. Nicolae Noica, directorul B.A.R. și membri ai comunității din Bolintin Vale – în frunte cu domnul primar Daniel Trăistaru - și ai celei bucureștene, de la mare la mic: distinși profesori, cărturari, bibliotecari, artiști, jurnaliști, elevi, iubitori de istorie și cultură, adunați cu toții pentru a vorbi despre „Moștenirea lui Dimitrie Bolintineanu".

La invitația domnului Vasile Grigore, coordonatorul Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu și al revistei „Sud", am așezat în cuvinte, din nou, dar altfel, așa cum o fac mereu etnologii, argumente pentru

Vasile Grigore, vorbind despre „moștenirea lui Bolintineanu" în Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu" al Academiei Române – 13 noiembrie, 2023, București (foto: Ioana Fruntelată)

legătura nevăzută, dar atât de puternică, pe care o avem cu strămoșii ce ne sunt modele.

De ce avem nevoie de modele, ieri ca și azi ? Pentru că omul este o ființă socială, creată să trăiască între semeni și pentru care puterea exemplului o depășește pe aceea a oricărei alte forme de persuasiune. Modelul copilului sunt părinții, al uceniculuiui este meșterul, al sportivului, campionul, al artistului, geniul, al monahului, îngerul. Ne amintim, desigur, de „Popa Tanda", povestirea moralizatoare a lui Ioan Slavici, în care personajul principal, preot într-un sat de oameni săraci și leneși, realizează că nu-i va putea ajuta pe enoriașii lui decât dacă va deveni el însuși un model de bun gospodar pentru ei.

Mai știm, bineînțeles, că asemenea pietrelor de inel sclipitoare, dar false, pot exista și modele atrăgătoare, deși lipsite de valoare, precum o vedetă „făcută" din *pixeli* sau un *influencer* la modă, care-și câștigă o glorie efemeră din exploatarea imaginației populare.

În calitate de oameni de carte și de cultură, este firesc să ne întrebăm ce model veritabil ar putea urma intelectualii din vremea noastră.

Dimitrie Bolintineanu a fost, fără îndoială, un intelectual strălucit. Provenind dintr-o familie de mici boieri de țară, având rădăcini paterne în românitatea sud-dunăreană, și-a câștigat, încă din prima tinerețe, prin inteligență, talent și caracter, o recunoaștere binemeritată.

A făcut parte din Asociația „Frăția" și din „Societatea literară", al cărei bursier la Paris a devenit în 1845, la douăzeci de ani (dacă acceptăm anul nașterii 1825). A fost în prima linie a revoluționarilor de la 1848, conducând publicația „Poporul suveran", înființată de Nicolae Bălcescu, al cărei program prevedea „unirea provinciilor române și tot ce va putea duce România la fericire și la mărire" (*apud* George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, Ediția a II-a, revăzută, Editura Sud, Bolintin Vale, 2023, p. 28). Sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza, a îndeplinit înalte demnități publice, între care aceea de Ministru al Instrucțiunii Publice și al Cultelor. Alături de domnitor, a semnat decretul de înființare a Facultății de Litere, pilon principal al Universității din București, instituție de învățământ superior ce oferea un cadru național adecvat disciplinelor umaniste: filologia, filosofia, istoria și geografia. În documentele vremii, ministrul Bolintineanu a rămas ca un funcționar incoruptibil, preocupat de dezvoltarea educației autohtone în condiții de egalitate și de bunăstare obținută prin creștere progresivă.

În substanțialul eseu semnat de George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah* (*op. cit.*), autorul observă că doi critici literari importanți, Nicolae Manolescu și Mihai Zamfir, vorbesc despre „puritate" în legătură cu opera scriitorului. Nicolae Manolescu (2008) o caracterizează prin „spiritul romantic pur", iar Mihai Zamfir (2011) afirmă că, în cazul lui Bolintineanu, avem de-a face cu „poezia în stare pură", nu cu un mijloc de a transmite mesaje estetice, sociale ori politice.

Atributul „purității" poate fi extins, credem, asupra întregii prezențe a lui Dimitrie Bolintineanu în spațiul cultural românesc din a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Puritatea este un prim atribut al modelului Bolintineanu, explicat prin militantismul lui autentic, ardent. El a luptat pentru o cauză în care a crezut și a scris o operă în care a crezut. O spune esențializat Mihai Eminescu, evocându-l pe Bolintineanu, în „Epigonii", ca pe un poet „tânăr" din a cărui „liră" curg notele unui „cântec" îngemănat cu lacrimile lui. Portretul orfic alcătuit de poetul nostru național îl încadrează pe Dimitrie Bolintineanu în modelul eroic aedic.

Poezia lui Bolintineanu la care face referire Eminescu, „O fată tânără pe patul morții", prima creație care-l singularizează în „corul" romantic al epocii, este o transpunere, în versuri proprii, a poeziei „La jeune captive" de André Chenier – lamentație indirectă a unui poet condamnat la moarte de camarazii lui de idealuri. În același timp, însă, tema romantică, bine cunoscută, a morții prea devreme (ori în „fără vremea" mioritică) este împletită la Bolintineanu cu tema morții eroice, a sacrificiului, ceea ce adaugă atributului „purității" un altul, al jertfei rodnice pentru împlinirea unui ideal patriotic.

Abia trecut de floarea vârstei, strălucitul tânăr înalt, brunet, melancolic, cu voce dulce, ochi „plini de foc" și frunte „încrețită de griji", cum îl evoca Aron Densusianu în 1871 (*apud* Apostoiu*, op. cit.,* p. 187), avea să treacă pragul lumii de dincolo sărac și uitat, asemenea unui martir ce se înalță la cer în curățenie și smerenie, adăugând o nouă tușă modelului eroic pe care-l întruchipează.

După cum ne amintim din scrisoarea lui Cocrișel, document însemnat în istoria limbii române, soldatul prizonier le scria celor de acasă că e lipsit de toate și a rămas „numai cu cămeșa". În mod simbolic, această „cămașă a morții", cămașa Vladimirescului, este și veșmântul Bolintineanului, unul dintre ctitorii limbii române moderne, prin activitatea ministerială, prin gazetăria pusă în slujba libertății, a dreptății sociale și a idealului național și mai ales prin creația lui literară de poet, romancier și memorialist.

Înainte de a fi apreciată și recunoscută unanim pentru valoarea ei estetică și fondatoare a unor genuri literare autohtone, opera lui Dimitrie Bolintineanu constituie, în avangarda celei eminesciene, un mirabil palat pentru limba română. Patetismul și melancolia, duioșia și

„Moștenirea lui Bolintineanu", sărbătorită la B.A.R.: imagine din Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu" (foto: Ioana Fruntelată)

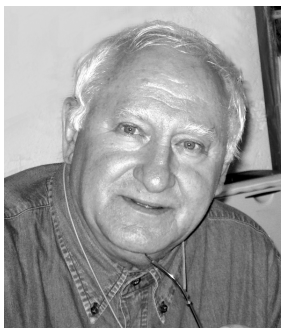
mesianismul, delicatețea și devoțiunea, senzualitatea și luciditatea cu accente tragice sunt sentimente și stări pe care Bolintineanu le-a exprimat în limbajul muzical, construit cu migală de la nivelul sunetelor, care constituie marca lui profesională, atât de pregnantă încât, în zilele noastre, s-a „folclorizat".

Întregim, așadar, trăsăturile modelului intelectual reprezentat de Dimitrie Bolintineanu: puritate, idealism, spirit de sacrificiu, vocație de ctitor, profesionalism.

Ce ne învață astăzi Bolintineanu ? Să iubim și să cultivăm limba română, istoria, școala, neamul și pământul nostru. Dacă privim fără prejudecăți operele și discursurile marilor creatori ai lumii și chiar „marile narațiuni" ce fac și desfac destine naționale în epoca noastră globală, ne dăm seama că un astfel de model nu e deloc anacronic și străin de autentica apartenență la familia europeană. Dimpotrivă, asemenea celorlalți pașoptiști, Bolintineanu a știut să fie european păstrându-și, până la capăt, crezul național. A știut să-și asculte rudele sud-dunărene și a tradus, pentru confrații din Occidentul latin, „adierile Orientului".

Și poate nu întâmplător, destinul lui pământesc a început și s-a încheiat la Bolintin, fiind astăzi vegheat de două monumente excepționale: Crucea și Școala veche, aflate chiar pe locurile unde el s-a născut, a trăit, a visat și a murit.

Pe meleagurile din care s-a înfiripat, cântecul Bolintineanului nu a rămas fără ecou: moștenirea lui e vie prin comunitatea intelectuală bolintineană, care-i continuă modelul, cultivând, cu pasiune și pricepere, tradiția, limba, istoria și identitatea Sudului românesc.

Don Andreiță
– pălmaș cu condeiul –

Satul din colțul ochiului (3)

Antimisul fiecărei școli

Mă aflam, ceva mai demult, într-o toamnă târzie, alături de prietenul Traian Zorzoliu, pe câmpul de la marginea orașului său natal, Drăgănești-Olt. Fusese chemat grabnic de tractoriști, după cum aveau înțelegerea. Plugurile scoseseră la suprafață niște cioburi vechi, alte fragmente de obiecte necunoscute. Prietenul meu, profesor, pictor, dar mai ales împătimit arheolog, cu fața luminată de bucurie, exclamă: „Iată istoria noastră, adevărată, neprefăcută, pe care nu ne-o poate schimba nimeni !".

Pe drumul de întoarcere, îmi spune că are deja câteva sute, poate mii, de asemenea relicve, apărute în urma plugului ori a excavatorului, de la construcția noilor blocuri. Le va așeza la temelia viitorului muzeu orășenesc, inexistent deocamdată, dar pe care se va strădui să-l înființeze el. Apoi, amintindu-și că pe lângă arheolog și pictor este și dascăl, conchide ca o parte dina aceste descoperiri s-o dăruiască școlilor, îndemnându-i/ajutându-i astfel pe elevi și dascăli să-și alcătuiască mici muzee; „Ca un *antimis*: fiecare școală cu antimisul ei !" – decretează el.

Da – am reflectat eu mai târziu, amintindu-mi de antimis; de Sfântul Antimis, aflat în altarul fiecărei biserici, așezat pe sfânta masă: o pânză specială, pe care este pictată scena punerii în mormânt a Mântuitorului – fără de care nu poate funcționa nicio biserică, ea fiind totdeauna desfăcută în timpul oficierii Sfintei Liturghii. În țesătura ei se află, de regulă, o fărâmă de sfinte moaște, care dau identitate lăcașului respectiv. Și-am înțeles, acum, târziu, gestul nobil al lui Traian Zorzoliu de-a oferi școlilor acele relicve istorice – gest demn de generalizat. Să nu existe școală din România care să nu aibă, într-o mică vitrină-muzeu, o astfel de relicvă, care să le spună copiilor despre timpurile vechi ale neamului lor.

Fiecare școală, cu ***Antimisul ei*** ! – iată, fără prea multe cuvinte, regula sfântă a unei educații posibile și necesare.

Făclierii satelor

Tot un *antimis* poate fi considerat și epitaful de pe mormântul profesorului Dumitru I. Anton, aflat în cimitirul Bisericii Adormirea Maicii Domnului din Perieții mei natali. Un antimis în cuvinte menite, ca și relicvele arheologice, să dea socoteală, să îndemne, să înfrunte timpul. Gravat după originalul latin, desprins din opera filozofico-pedagogică a anticului Titus Lucretius Carus (cu traducerea corespunzătoare) el sună astfel: *Et quasimo cursores, Vitae lampada tradunt – Și ca alergătorii, oamenii își trec din mână-n mână făclia Vieții*. Această transmisibilă făclie a vieții era, în același timp, o făclie a școlii slujite cu devoțiune de către dascăli, a luminii, în succesiunea generațiilor.

Caut mărturii despre făclia școlii în monografia comunei, scrisă de profesorii Claudia-Teodora Truță și Mihai Barbu. Notez: „Carte a început a se învăța în Perieți pe la 1800". O performanță ! – având în vedere că, deși Regulamentul Organic (1831) statuează învățământul drept instituție publică, susținută de stat, școlile sătești nu erau cuprinse în acea legiuire.

Primul învățător *oficial* a apărut, la Perieți, în anul 1840; se numea Anton Dima. Un document al vremii atestă cum se desfășura învățământul: „Școala era o casă țărănească, din nuiele desăvârșită, cu două camere, cu pământ pe jos și acoperită cu coceni". Rezum, în continuare: Inițial, pe la mijlocul secolului al XIX-lea, școala era urmată numai de băieți; ceva mai târziu au fost acceptate și fetele, care stăteau în bănci separate. Programa școlară se compunea din: rugăciuni din manual, spuse în cor; tabla lui Pitagora, spusă la prânz în cor; seara tot rugăciuni. Sâmbăta și duminica – la biserică, unde cântau în strană. Învățătorul avea și datoria ca, după slujbă, să citească sătenilor din „Învățătorul satului".

Înnoirile aduse de Spiru Haret și, apoi, de Simion Mehedinți, au revoluționat învățământul primar românesc, cu reverberații puternice și pe plaiurile periețene. Un adevărat apostol al acestui timp și loc a fost învățătorul Florea Drăghicescu care, după absolvirea vestitei Școli Normale de la Câmpulung Muscel, s-a întors acasă și a slujit catedra vreme de 26 de ani (1890-1916) având o contribuție decisive la trecerea Școlii Perieți în categoria superioară, „școală rurală de tip urban". Alături de el, alt mare dascăl: Ion Floru (Nacă).

Trec anii, se înmulțesc cei care ard, torță, pentru transmiterea, din generație în generație, a făcliei cărții – cu toții, oameni ai acestui loc. Notez câțiva, pe care i-am cunoscut personal, unii mi-au fost chiar învățători: Alexandru Toma și soția sa Virginia Toma, Ilie Popa, Maria Preoteasa-Ionescu, Marin Ioniță, Mihalache Stoica, Gheorghe Lincă.

Dar vine un moment când apele școlii se tulbură, odată cu apele vieții românilor, ale perieților. Vine tancul sovietic, care zdrobește sub șenile tot ce ține de identitatea românească: școală, cultură, societate, viață. Suferințe grele s-au abătut asupra învățătorilor Alexandru Toma și Gheorghe Lincă. Toma – fost liberal, fost și revizor școlar; scutit de război, fiind în vârstă, dar nu și de interogatoriile Securității. Lincă – a făcut ambele fronturi, și în East și în Vest. Căzut prizonier la Cotu Donului, a evadat. De la nemți n-a mai putut evada; a fost eliberat de americani. S-a întors acasă, la școala din comună, căreia i s-a devotat trup și suflet. Acuzat (pe nedrept, prin turnătorie) de simpatii legionare, a făcut cunoștință cu închisoarea Gherla. Ambii dascăli au plecat în amintire și-n memoria pământului natal ca adevărați Domni Trandafir. Astăzi, șoseaua care străbate comuna Perieți – vreo 8-10 kilometri – este împărțită în două, pornind din dreptul Școlii: porțiunea Perieții de Jos (spre sud) se numește *Învățător Alexandru Toma*; cealaltă porțiune (spre nord) se numește *Învățător Gheorghe Lincă*. (Gheorghe Lincă este unchiul meu, frate cu tata).

Oameni, fapte, monumente

Alături de învățători – luminătorii satelor – perieții au avut noroc și de niște oameni la fel de luminați. Amintesc câteva nume vechi care, în timp, au alcătuit adevărate dinastii locale: Drăghici – Drăghicești; Ghimiș – Ghimișești; Barbu – Bărbulești;

Monumentul eroilor satului Perieți, județul Olt

Cosma – Cosmești; Antonescu – Antonești; Preoteasa – Preoțești; Fântânaru – Fântâneni; Găbunea – Găbunești; Diaconu – Diaconești; Florea – Florești. Unii au fost mai înstăriți, proprietari de pământ – ca Fântânenii și Găbuneștii – care au construit școli și-au ctitorit biserici. Cei săraci, dar cinstiți, cu mai puțin pământ, luau loturi în dijmă de cei mai avuți – și trăiau destul de bine. Mai erau și alți săraci – leneși, care, ca să scape de munca grea a câmpului, se băgau slugi pe la grajdurile boierilor, îngrijind de vite. Țigani nu existau în comuna Perieți; aș zice că nici în altele, din apropiere: Bălteni, Schitu.

Din acele familii, cu urice în temelia satului, se alegeau primarii, alți slujbași trebuitori obștii. Au rămas în conștiința locului numele unor primari ca: Antonescu, Preoteasa, Cosma. În toate împrejurările, aceste familii – devenite încrengături cu zeci și sute de urmași – au dat seama, cu onoare, de virtuțile lor. Mai ales în vremuri de supremă încordare, ei au fost alături de țară. Nu știu să se fi ridicat vreun general dintre ei (colonei, da !) dar fiecare a fost erou pe câmpul de luptă al celor două războaie mondiale. Unii s-au întors acasă victorioși, dar mulți, foarte mulți au rămas eroi în gropi anonime, ori înscriși pe crucile cimitirelor ce împânzesc continentul.

Pentru cinstirea celor trei sute de eroi din comuna Perieți căzuți în primul război mondial – în luptele de la Jiu, Mărăști, Oituz, Mărășești – s-au ridicat, în an ul 1922, două monumente. Între numele celor jertfiți pentru țară, trei mă cutremură ori de câte ori pun o floare pe lespedea albă: Dinu Ion, Andreiță Florea și Andreiță Ilie. Sunt nume al căror sânge urcă înviforat în sângele meu. Au scăpat de glonțul morții alte două nume de același sânge: Lincă (altul decât Gheorghe) și Iliescu. Trebuie să explic această „enigmă" onomastică. Tatăl meu, Andreiță Marin, născut în anul 1895, s-a numit mai întâi Iliescu. Așa era pe atunci, mi-a spus el. Pleca țâncul la școală, și învățătorul îl întreba: Cum te cheamă, băiețaș ? Constantin, răspundea țâncul. Constantin și mai cum ? Nu știu. Cum îl cheamă pe taică-tău ? Ion. Dar pe bunicu-tău ? Ilie. Foarte bine, conchidea dascălul: Să știi că pe tine te cheamă Iliescu, Iliescu Constantin. Alții, tot din familia mea, s-au numit Ghimiș, Dinu ori Lincă. Așa au primit „acte de identitate" cei 12 frați ai tatei – și unii au rămas cu ele toată viața. Familia noastră se trage din vechiul neam al Ghimișeștilor – și așa s-a numit până prin a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Atunci a apărut primul Andreiță. Era un *venetic* din părțile Gorjului, plecat în lume să se arănească – ori să scape din cine știe ce alte necazuri. S-a însurat aici, la Perieți, cu o fată din neamul Ghimișeștilor. Trebuie să fi fost el cineva, să fi însemnat ceva, de-a putut să-și ia nevastă din acest neam fălos. Acel Andreiță a fost bunicul tatei – și străbunicul meu. Iar numele s-a impus mai târziu, când tatăl meu, devenit *om cu carte*, a cercetat arhive edificatoare.

Revenind la monumentul eroilor din Perieți, aș mai adăuga un fapt: tatăl meu, Andreiță Marin, împreună cu fratele său, Andreiță Paraschiv, au luptat la Mărășești alături de tatăl lor, Dinu Ion. Într-o luptă la baionetă, tatăl lor (bunicul meu) a fost ucis. Cei doi frați și-au îngropat tatăl plângând – și au mers mai departe. Dar cultul celor duși a continuat, s-a impus prin grija dascălilor noștri.

Îmi amintesc cum, în Ziua de Înălțare a Domnului nostru Iisus Hristos, totodată Zi a Eroilor, se făcea parastas celor căzuți pentru patrie, iar noi, elevii, depuneam flori la monument și cântam cântece patriotice, începând cu Imnul Eroilor: *Presărați pe-a lor morminte / Ale laurilor foi / Spre a fi mai dulce somnul / Fericiților eroi…* Imn pe care, mult mai târziu, aveam să-l întâlnesc, încrustat într-un alt monument, în cimitirul lagărului de prizonieri români de la Soultzmatt – Franța, inaugurat de Regele Ferdinand și Regina Maria, în anul 1924.

Cu tristețe, astăzi…

…Oriunde aș fi, orice s-ar întâmpla, fac ce fac și mă întorc totdeauna spre satul natal, fără de care n-aș putea trăi; mi s-ar usca gândul, mi-ar amorți lacrima, mi-ar îngheța sângele. Mă întorc cu bucurie, cu nostalgie și, tot mai adesea, cu tristețe, cu durere. Cu durerea că satul meu îmi pare că nu mai este astăzi satul meu. Știu, înțeleg că s-au produs schimbări inerente vremii, Perieții mei nu mai sunt acea înlănțuire de case învești mântate în alb și liliac, de-a lungul enigmaticului râușor Iminog, *cel frumos curgător* între două dealuri vestite în vii și-n povești cu comori ascunse de haiduci. A trecut și peste el timpul. S-a modernizat, pe cât le-a stat în putință oamenilor – și-n lipsa de idei și inițiativă a celor ce-l conduc de mai mulți ani, puși mai ales pe căpătuială, decât pe grija față de obște. S-a furat cu acte și fără acte. S-a distrus tot ce se mai putea moșteni din vechea zestre. Până și pământul le-a fugit de sub picioare: după noua lege, din zece mii de hectare, perieții s-au ales cu vreo patru mii. Singurul câștig ce-a mai rămas este de pe vremea lui Ceaușescu: lumina electrică – să se poată zări drumul spre casă, din numeroasele cârciumi ce-au răsărit ca ciupercile după ploaia post-decembristă.

A existat un cămin cultural, într-un frumos conac boieresc (în care, se zice că însuși Camil Petrescu ar fi scris o parte din romanul „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război"). Cu puține eforturi și oarece glagorie, noile autorități puteau să-l cumpere de la moștenitorii foștilor proprietari – care, înduioșați de amintiri, lăsaseră mult din preț. Acum, clădirea zace abandonată, supusă ruinării. Exista o bibliotecă a comunei, cu sediul ei și mii de volume; astăzi se zice c-ar fi o cameră prin primărie, destinată acestui scop. Și ce bine i-ar fi stat acestei biblioteci, în sediul propriu, purtând numele „Marin Nițescu", un critic și istoric literar de valoare națională, consătean de care perieții n-au prea auzit, deși scriitorul a revenit acasă, ultimii ani de viață petrecându-i, modest, printre ei. A existat și un muzeu, primul muzeu sătesc din țară; s-a risipit și el.

Au suferit, suferă și monumentele. Dacă cel din centrul de comună (Perieți) se mai ține cât de cât, cu vulturul în frunte, celui din satul aparținător Mierlești i-au dispărut vulturul din pisc și simbolul de pe frontispiciu. Vulturul cel ce străjuie, din piscul mai tuturor monumentelor țării, *somnul fericiților eroi*. Și-mi vine să urlu, și-mi vine să strig, odată cu poetul-patriot Adrian Păunescu: *Supuși torturii indecente / A terapiilor de șoc – /* ***Români, veniți la monumente, / Să punem vulturii la loc !***

Sedimentări pe crenguța de alun a poeziei

Ana Dobre

Până la acest volum, *Mesaje pentru Iulia* (Editura Libris Editorial, Brașov, 2019), tânărul Alexandru Cazacu mai publicase *Paralele îmbrățișate* (1995), *Capcanele înserării* (1998), *Rumegușul orelor de jazz* (1999), *Tâlhari sau profeți* (2001) și *Duminica în Est* (2017), volume care i-au conturat imaginarul, i-au descătușat energiile creatoare, aducându-l până la maxima concentrare a confesiunii poetice.

În noul volum, *Mesaje pentru Iulia*, poetul își concepe poeziile ca mesaj, având, așadar, un destinatar, un receptor numit prin desemnare individuală – Iulia, un receptor asupra căruia insistă, punând mici cristale, așa cum proceda Stendhal cu crenguța lui de alun, pentru a sugera autosugestia îndrăgostitului care-și creează iubirea, *crenguța de alun* a lui Alexandru Cazacu fiind poezia.

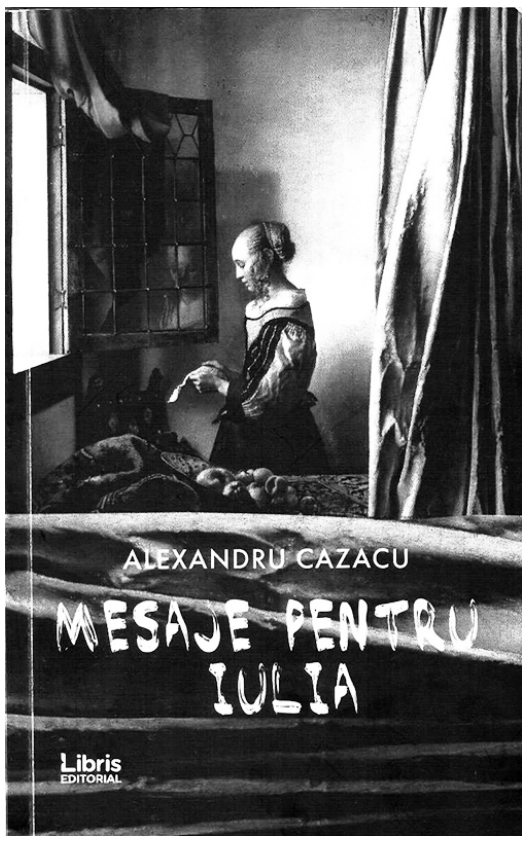
Este modul său de a îmbogăți și înnobila o relație, scoțând-o din zona unei neutralități sentimentale, aducând-o în zona liminarei sincerități, prin care celălalt poate intra în vibrația universului său sufletesc.

E, în același timp, o poetică a așteptării. Alexandru Cazacu pare, transtemporal, un trubadur care-și alege Doamna, o *donna angelicata*, căreia îi încredințează supraplinul trăirilor, concretizate în imagini poetice, pe care le construiește cu persuasiune. Întreg scenariul pare, de aceea, o proiecție a unui vis de iubire, și mai puțin o iubire aievea, trăită prin experiență directă și/sau rememorare, presupunând o *mutare* într-un timp pe care-l construiește pas cu pas, imagine cu imagine. Regimul preferat al verbelor este, în consecință, viitorul: „Undeva, cândva prin Octombrie, Iulia/ vom însera printre curțile de beton/ ale orașelor cu numele asemănător/ unor rețele de socializare/ Cocorii vor desena în văzduh/ mesaje indescifrabile/ Noi vom număra orele...".

Toposul eului este lumea întreagă, cu timpul care-i aparține în totalitate, întrucât, în universul pe care-l proiectează, în care se instalează și din care privește lumea, dispune de el prin exercitarea voinței de reprezentare. Odată universul creat, eul poetic aduce și cuvântul care să-l semantizeze, „cuvânt după cuvânt", adresat aceluiași destin care poartă numele Iulia, prototipul pe care-l construiește, transferându-și așteptările pentru o iubire mare, atemporală.

Regimul verbelor se schimbă, eul pare a se fixa într-un prezent continuu, un prezent al trecutului: „Absența se insinua până și în degetele noastre", alternând dimensiunea trecut-perfect compus, forma definitivă a actului consumat („Cuvânt după cuvânt, Iulia am așteptat"), cu imperfectul iterativ, al repetabilității și prelungirii clipei: „...orașul întreg părea un adăpost pentru inchizitori".

Ca-ntr-o casă pe care și-a construit-o, Alexandru Cazacu pune în acest areal tot ceea ce crede de cuviință, elemente din recuzita romantică a propriului mod de a visa erosul. E un areal erotizat de dorință, așteptare și vis. Stările eului alternează între dorință, așteptare, deziderat și certitudine. Când se raportează la ritualul iubirii, eul preferă viitorul cu promisiunile lui: „Vom rămâne în această iubire, Iulia/ precum sâmburii în fructele răscoapte".

Virtualitățile însele sunt promițătoare pentru sufletul însetat de completitudine, căci iubirea este singura veșnicie accesibilă. El nu imploră, goethean-faustian clipa să rămână, ci face permanent efortul de a o cuceri, de a o aduce în viața sa. Plenitudinea clipei de iubire poate, astfel, motiva o viață. Absența femeii („Uneori în absența ta, Iulia,/ ca și cum aș rămâne uitat/ pe o planetă pustie și albastră/ unde norii sunt semne de exclamație...") însingurează, dă sentimentul unei solitudini cosmice, dar nu descurajează. Îi solicită, dimpotrivă, imaginația, creativitatea. Revenirea este asupra mesajului, în sensul aceleiași persuasiuni necesare pentru a *se-duce*, în sens originar, de *a trage de partea ta*, a lui, de *a lua pe cineva* – pe ea, cea așteptată, de pe drumul ei și de a o muta/porta pe un drum comun, al cuplului El și Ea, care, prin iubire, pot reface unitatea originară a cuplului primordial din mitul Androginului. Jumătățile se caută, dar dificultatea obstacolelor îi împiedică să se întâlnească. Clipa fastă întârzie.

Incertitudinile eului iau forma unor promisiuni față de sine: „N-am să te mai caut, Iulia...", stare de moment, urmată de exprimări la limita lamentației, în care eul e copleșit de intensitatea propriei dorințe: „Te doresc atât de mult, Iulia,/ încât orașul se topește lent/ ca un bulgăre de ceară chinuit/ de o flacără subțire...".

Luciditatea nu-l părăsește: „Eu spuneam că în dragoste nu toți putem reuși Iulia/ și amiaza încremenise în clepsidre". Realul dorinței și oniricul întâlnirii se dispută, fără sorți de izbândă în concretul realului. Promisiunile lui par mai mult adresate sieși, pentru a(-și) verifica trăinicia sentimentului: „Eu nu spun adio Iulia/ chiar dacă rănile ne-au devenit asemănătoare/ și acestui prezent nu îi mai cerem niciun fel de amintire...".

Întreg ceremonialul erotic relevă o iubire consumată în virtualul așteptării. Unilaterală, această iubire îl îmbogățește, căci, astfel, poate redimensiona lumea, incluzându-se vitruvian în cuantele roții ei, rescriind-o pentru sine, pentru visul său: „Se rescriu manualele de astronomie Iulia/ iar dimineața nu dorește să înceapă". Noul început care i se refuză, această *dimineață care nu dorește să înceapă*, tăcerea, absența care acompaniază, nu descurajează, totuși. Așteptarea este starea cea mai potrivită pentru eul liric, din perspectiva ei, lumea îșI/îi dezvăluie alte și alte promisiuni: „Am să te aștept Iulia/ după ce trec toate marfarele lungi/ peste iluziile adolescenței/ după ce se termină incert/ războaiele electronice și reci/ dintre noi și rătăcirile noastre/ într-o stație de tranzit..."

Puterea de iluzionare în ideal este enormă și ea poate trece peste orice obstacol.

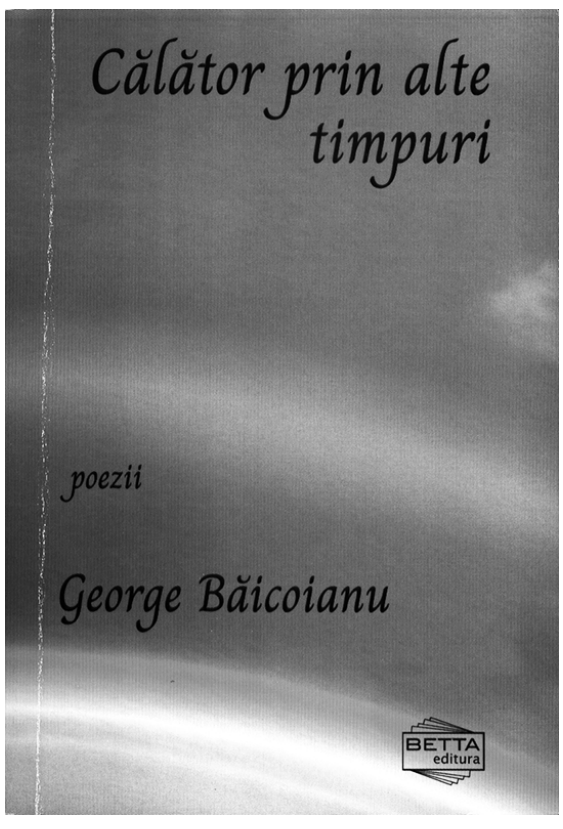
Alexandru Cazacu, *Mesaje pentru Iulia*, Editura Libris Editorial, Brașov, 2019.

Autobiografia timpului

Victoria Milescu

Cartea dlui George Băicoianu, *Călător prin alte timpuri*, apărută la editura bucureșteană Betta, reprezintă concretizarea Premiului „Nicolae Labiș", respectiv publicarea manuscrisului care a participat la Concursul național de poezie „Radu Cârneci". Autorul, trăitor în Alexandria, este un poet matur, format, sigur pe instrumentele sale de exprimare, astfel încât în ceea ce scrie nici nu șochează, nici nu cade într-un paseism desuet. Poezia sa are un eșafodaj ideatic clar, susținut adecvat, cu dezinvoltură și originalitate. Indiferent de tematica abordată, fie ea erotică, socială ori filozofică, autorul nu încearcă să epateze, ci doar să-și dezvăluie trăiri, experiențe de viață, să-și reverse preaplinul sufletesc. Există aici un elan al comunicării către semeni a unor aspecte autobiografice, observații privind arealul de viață, elan izvorât dintr-o conștiință neindiferentă la provocările și evoluțiile vremii, dar și din dorința recuperării unor elemente din trecutul istoric și geografic al locului de baștină. Spațiul în care se mișcă lejer este cel al câmpiei, mai exact sudul însorit al Teleormanului, cel atât de bogat în scriitori, spațiu ce-i amprentează versurile cu o căldură specifică, neabandonată nici atunci când privește înapoi, în trecutul personal sau al comunității, nu cu mânie, ci cu o nostalgie alinătoare pentru sufletul ce resimte pierderi iremediabile, din cauza trecerii timpului ori a schimbărilor sociale. Și totuși, poezia lui George Băicoianu este în mare parte solară, este poezia unui suflet fascinat de frumusețea și unicitatea naturii înconjurătoare, o natură vibrantă și coparticipativă la tumultul simțirilor omenești. Anotimpul tutelar este vara. Am numărat peste o duzină de poezii care au ca pretext sau în fundal vara copleșitoare, inspiratoare. Este o vară din zona rurală, cu trăsăturile caracteristice satului, dar și ale familiei patriarhale, pe care poetul le evocă în versuri cu o anume muzicalitate ca pe un paradis pierdut. Autorul dedică poezii aproape fiecărei luni din an, evident, cele mai multe poezii fiind dedicate lunilor de vară. Pentru identificarea acestui spațiu mirific, avem câteva repere semănate cu discreție dar semnificative: Oltul, Călmățui, Plăviceni, Moromete, Marin Preda etc. Poetul spune „vara visurilor mele", în esență vara unei copilării eterne rămase pe viață în suflet, dar ale cărei urme concrete nu se mai regăsesc sub tăvălugul timpului, reprezentativă fiind în acest sens poezia „Cișmeaua copilăriei", care „S-a sălbăticit de-atâtea zâzanii,/ Nu mai are gustul din copilărie." Dar poetul nu este un visător în exclusivitate, ci privește cu luciditate trecerea timpului, care prinde în axiomele sale și viețile noastre, dar o face cu artă, copilărindu-se parcă și el, ca în poezia „Alergând desculți pe nori": „De la început și până când,/ Va asfinți timpul în noi,/ Vom alerga desculți pe nori / Când doarme luna în trifoi." George Băicoianu folosește exclusiv prozodia clasică, conferind poeziilor cursivitate, armonie, și nu în puține cazuri repetiția unor versuri devine osatura de rezistență a poeziei. Prin intuiție și putere de sinteză, autorul construiește versuri emblematice, uneori cu valoare axiomatică, dar și cu impact emoțional: „Bunicii noștri au fost de o simplitate rară", „Moromete a murit sub vremi", „Țăranul n-a învățat niciodată să moară", „În suflet, toți avem un mic deșert" etc. Maturitatea poetului este evidentă și prin abilitatea de a incorpora în poezii cuvinte vechi sau folosite în plan regional: căpistere, cârpător, podișcă, ucaz, coșarcă, amânar, șovarcă, clete, glenii etc. Prin aceste recuperări versurile sale capătă și valoare de document lingvistic. Poezia „Călător spre alte timpuri", pandant la titlul *Călător prin alte timpuri,* coagulează intenția și mesajul întregii cărți. „Poteca se întinde nesfârșită/ Prin șesul plin de măguri și țărână,/ Se scurge soarele ca sângele din rană,/ Iar eu sunt tot pe drum, de-o săptămână." Nu este vorba de incursiuni în alte dimensiuni, în timpuri imemoriale, fantastice, inventate, cum am putea fi tentați să interpretăm, ci în timpuri ale copilăriei, ale adolescenței, ale maturității propriei vieți, derulându-se ca un poem în timp ce este scris. Este un timp al autorului nostru în care reveria coexistă cu luciditatea, visul cu realitatea, poate greu de înțeles și de realizat, dar în poezie totul este posibil.

Ovidiu Dunăreanu sau greul drum al scriitorului către capodoperă

Șerban Codrin Denk

Cu prietenii mei, în loc să discutăm despre fotbal și despre știrile grave ale lumii, aducem vorba despre poeții români contemporani. Există sau nu există ? Nicolae Silade sau Virgil Diaconu au ceva de spus, de reproșat, de ridicat piatra sau de cedat în fața destinului ? Dacă Mihai Eminescu a scris inspirat în tenebrele pesimismului său, de ce nu ar scrie bine Mihail Soare terorizat de hohotele sale absurde de râs crispat ?

Avem azi prozatori în plină activitate. Lasă-l în plata destinului pe unul autodeclarat genial și umplut de onoruri încă din scutece, tot ce este sau nu posibil. M-aș opri la un căzut și uitat pe gânduri, romancierul, dramaturgul și eseistul în răspăr cu multe tabuuri, Emil Lungeanu. Un monumental Mihai Antonescu. O frământată Eliza Roha. Un roman important, în grotescă viziune urmuziană, imaginat și scris apăsat de Silvan. G. Escu. Lista e deschisă, o pot sau nu o pot completa. Astfel am ajuns la binecunoscutul, azi, și totuși necunoscutul Ovidiu Dunăreanu.

În timpul pandemiei, după Eschil, Sofocle, Euripide, nu am mai putut reciti „Crimă și pedeapsă”, așa că am recuperat prin „Bietul Ioanide” și, găsit în raft lângă George Călinescu, printr-un roman, „Lumina îndepărtată a fluviului”, de altfel singurul, de Ovidiu Dunăreanu, despre ce credeți ? Un basm fastuos despre Dunăre, care mărginește o țară fabuloasă, păduroasă, prăfuroasă, secetoasă, vanitoasă pentru ostroavele și plaurii și Marea Neagră a ei, altă Transilvanie urcată la suprafața lumii din mitologie, făcătoare de legende și de oameni ai legendelor, Dobrogea, țara de adopție a primului Ovidiu, anticul bard al metamorfozelor și exilului. Nu mi-a venit să cred, țineam în mână o capodoperă, acesta e cuvântul curat, pe care nu o scrisese nici Liviu Rebreanu, nici George Călinescu, nici Principele lui Eugen Barbu, nici Moromete în război cu familia și pământul, nici Dumitru Radu Popescu. Fănuș Neagu nu ar fi avut acces la exuberanța legendelor, nici alt barcagiu întâmpinat de blânzii mistreți ai bălților dunărene la vreme de potop biblic.

O carte de recitit de mai multe ori, dar până atunci, de pus întrebări. Cum s-a ajuns la înfăptuirea ei ?

Ovidiu Dunăreanu (n. 1950, Ostrov, județul Constanța) a ținut un jurnal între 1972-2012. Fără legătură cu romanul său, dar unde se descifrează cine este, pe interior, cu iluzii, cu eșecuri mari și izbânzi de toate soiurile, autorul. Curățat de însemnări considerate parazitare, liste de regionalisme și expresii, nume proprii, fișe de lectură, schițe de portrete, paginile salvate din jurnal dezvăluie lupta unui om care nu se adaptează, nu iubește o Constanța vulgară, murdară, ruinată, paradis al derbedeilor și alcoolicilor, gară a vilegiaturiștilor. Biblioteca județeană, unde lucrează, este o peșteră de indivizi ierarhizați după incompetență. Zi de zi ia la picior bibliotecile comunale dezorganizate, fără bibliotecari, dar cu stăpâni locali de partid și de stat la nivel de troglodiți cu bâta pe umeri. Face foame, face navetă. Își notează gândurile pe caiete, însă nu poate scrie, e mereu pe drumuri și, în oraș, schimbă gazdă după gazdă. „Întâlnirea mea cu orașul, în anii tinereții, am mai mărturisit-o, s-a dovedit una dramatică. Ce mi s-a întâmplat mie atunci a fost o confruntare, nu de valori materiale, ci una morală. Criza s-a produs când ce am întâlnit aici, nu era pe potriva codului meu de valori bazat pe bun simț, cinste, seriozitate, adevăr, credință în Dumnezeu. Părăseam o lume arhaică, mitică, o lume ce-și avea legile ei ancestrale, de o mare sălbăticie și frumusețe. Pur și simplu, de atunci, de la șaptesprezece ani, extraordinara mea copilărie de pe malul fluviului, de la Ostrov, m-a urmărit și m-a chemat înapoi, obsedant, ca o oază de lumină, de fericire și de libertate pierdută...” Adolescentul rupt de vatra copilăriei încearcă să o recupereze prin intermediul scrisului, al literaturii, într-o lume, unde dincolo de jungla socială, există nenumărate alte întâlniri cu răul. Una ar fi dificultatea de a deveni un om al scrisului. „Puterea unui scriitor stă în cărțile sale și nu în punerea lui în slujba unui puternic de-o clipă. Cei ce scriu pentru diverse regimuri sau puternici ai zilei, mor odată cu ele, cad odată cu ei. Până acum (și de acum înainte, cred) nu m-am lăsat ispitit de o astfel de capcană. Îmi suport cu înțelepciune sărăcia, singurătatea și libertatea de a face ce vreau. Se pare că acestea sunt blazoanele „princiare” ale scriitorilor proveniți din țărani. Sau, poate mă înșel ? !”

Libertatea scriitorului ? Își permite scurte evadări acasă, la Ostrov, apoi cu barca pe Dunăre, unde trage la vâsle și înoată și rătăcește prin pustietăți silvice și cinegetice, fără pușcă: „Umblam de unul singur pe fluviu, pe insule și prin pădurile lor, pe platourile podișului, prin viile și prin plantațiile de salcâmi, prin sate și-mi plăceau oamenii, peisajele acelor locuri de la Ostrov și din jurul lacului Bugeac, toate, absolut toate mă fermecau până peste măsură. Era o lume specială pentru mine, de dincolo de civilizație parcă, așa cum ar spune Cioran. (...) Ruptura mea de aceste locuri s-a produs târziu. Stabilirea și adaptarea mea în lumea orașului au fost pline de eșecuri și mi-au produs o îndepărtare indiscutabilă de „raiul” copilăriei. Și de ce să nu fiu sincer, și să spun că am jinduit mereu, de atunci, după acel „eden”, pe care caut să-l reconstitui, cu obstinație, în tot ceea ce am scris până acum.”

Ovidiu Dunăreanu dă dovadă că are lecturi extrem de bogate, mai ales literatură a secolului XX, românească și universală, inclusiv Gabriel Garcia Marques, care, probabil, în subconștient îl influențează. Sugestii găsește într-un doctor, psiholog, mare inițiat ale cărui eseuri faimoase le cercetează: „Inițial cuvintele făceau parte din magic și încă în zilele noastre cuvântul și-a păstrat mult din puterea sa magică de odinioară.” (Sigmund Freud) Căutându-și drumul, citește aproape în totalitate ce s-a scris despre Dobrogea, istorie, geografie, memorialistică, autori uitați, pe care încearcă să îi recupereze, intră în relații cu artiștii locali, mai ales pictori. În ultimul deceniu al secolului XX fișează proiecte pentru un roman: „Lumea veleitarilor dintr-un mare oraș-port, formată din pseudopictori, de pseudoactori, din pseudoscriitorii care scot o «foaie a vitelor de pripas», frecventează cafenele, cârciumi sordide, bat străzile roși de iluzii. O ambiție «artistică» îi macină, să dea lovitura, să picteze tabloul genial, să joace rolurile cele mari, să scrie cartea fundamentală; se angajează în proiecte utopice care-i fascinează, fac fundații sau edituri care nu vor funcționa niciodată. În realitate, singurele lucruri serioase din această lume sunt:

lipsa de seriozitate a celor ce o alcătuiesc, promiscuitatea amăgirii, indiferența și agresivitatea lor. (...) Unul dintre ei se crede un mare scriitor. Fervent degustător de licori bahice, refuzat de editori, își bătuse inepțiile la mașină și le legase între coperți de piele aurie, la o legătorie de lux, le așezase apoi în bibliotecă și se lăuda cu ele în fața celor care îi călcau pragul. O lume asfixiată de vanitate și de neputință.” Probabil umbra romanului franțuzesc „Boema” dăduse târcoale prozatorului deja debutat editorial, după mari întârzieri, și ignorat total de colegii de bibliotecă, deloc impresionați de cărțile unui nume de prozator necunoscut mai mult pe rafturi. Totuși, Ovidiu Dunăreanu, pe când cerceta forfota veleitarilor, de unde făcea, cel puțin figurativ, parte, își găsise calea singulară de a continua fără însoțitori, calea spre fantastica sa țară imaginară. Aproape întreaga creație a lui Mihail Sadoveanu se poate concentra în câteva povestiri, „Pădurea Petrișorului” de pildă. Deja Ovidiu Dunăreanu compusese schițele „Lacul zânelor” sau „Sub pleoapa de mătase a pădurii”, „În așteptarea bărcii”, „Pasărea ploii”, alături de altele, culese într-un volum din 1995, unde nu este datornic nimănui și viziunea sa unică, universul său ficțional începeau să prindă contur din câteva, cele dintâi, picături fulgerate de lumină. O recunoaște: „De peticul acesta de azur fără egal, misterios și subtil, a cărui frumusețe te soarbe, sunt legate de-acum, cu tot ce au esențial, făptura, viața mea.”

Pe lângă jurnal, volumul cuprinde un întreg sumar de interviuri, multe și de toate felurile, înțesate cu nume de scriitori cu are a fost în relații amiabile, i-a publicat, i-a susținut, i-a avut colaboratori fideli sau întâmplători. Cine răspunde la chestionare este Ovidiu Dunăreanu, nu O.D. ia un interviu cutărui scriitor. Mai departe, unele eseuri aduc amănunte despre „Caragiale la Constanța”, „Doi bibliotecari de neuitat” sau „Antologia *Corabia de fildeș*, un act de restituire a operei poetice a șase scriitori dobrogeni uitați”. Prieten cu lumea bună a intelectualilor constănțeni, Ovidiu Dunăreanu știe să fie elegant și decent, ba chiar curtenitor, după mai vechi coduri de respect. Numai în jurnal apar câteva caricaturi fără nume, de activiști cretini, înfipți de dictatură în funcții și pe scaune de restaurante partinice, de scriitorași cu orgolii provinciale, de bibliotecari șnapani, alcoolici și abuzivi, faună pe care prozatorul o dezavuează, preferând civilitatea, dar mai ales mitologia, cu care își încoronează lumea fastuoasă, cu prelungiri fantastice și metehne balcanice, multe și înșirate cu un soi de cruzime, capabilă de povești ca în acele mirabile o mie și una de nopți devenite dobrogene, în sfârșit.

De aici mai departe începe drumul literar, lung, anevoios, al fiului de țărani plecat din Ostrov și intrat pe poarta literaturii, unde își face singur rost de chei, numai după mari eforturi, care îl conduc spre opera completă.

Ovidiu Dunăreanu, *Oglinzile memoriei*,
În loc de prefață, Alex. Ștefănescu
Editura Ex Ponto, Constanța, 2013

Resetarea Ordinii Mondiale actuale prin violență și războaie „sfinte” sau „juste”, ori prin așezarea noilor poli de putere regională și globală, prin competiție economică și inovare, la masa verde a negocierilor ?

Gl. BG. (rtr) Gheorghe Dragomir
Președintele Centrului de Etică și Strategii

După cum anticipam în materialele publicate nu cu mult timp în urmă, zorii secolului XXI au fost umbriți de o serie de amenințări și fenomene cu rădăcini adânci în istoria zbuciumată a omenirii, care a cunoscut durerile „facerii” la fiecare prag de trecere de la o etapă la alta a evoluției civilizației umane.

De fiecare dată, a fost nevoie de războaie mai mult sau mai puțin „sfinte” sau „juste” și de revoluții care au demolat din temelii sistemul de alianțe și ordinea statală, astfel că pe „ruinele” fumegânde al imperiilor au apărut „germenii” unor noi sisteme de organizare spirituală a societății, în pas cu evoluțiile intereselor celor puternici și cu integrarea progresului tehnologic în fibrele noii orânduiri.

Generațiile trecute prin aceste experimente traumatizante au trăit cu speranța și nădejdea că Divinitatea va interveni pentru a împiedica repetarea acestor cataclisme umanitare, copiii și nepoții urmând a-și duce viața într-o lume a păcii, prosperității și armoniei între semeni, cu natura și cu învățăturile și legile date de Marele Arhitect al Universului.

Dar, ghinion ! Violența, agresivitatea, intoleranța, lăcomia, zavistia, au generat noi conflicte: etnice, religioase, sociale și identitare, care treptat s-au transformat în războaie nimicitoare ce au pus sub semnul întrebării viitorul planetei și rasei umane.

Deci, războiul s-a dovedit a fi profitabil pentru cei care l-au finanțat și declanșat și un instrument eficace în mâinile celor puternici, care l-au folosit cu abilitate pentru a-și consolida puterea și influența în interiorul propriilor frontiere și în afara lor, doar pentru a devora și vasaliza state aflate în neputința de a-și apăra „nevoile și neamul” în fața lăcomiei prădătorilor economici.

Pășind în secolul XXI, trăim aceeași dramă a părinților și bunicilor noștri, care au trecut prin grozăviile a două războaie mondiale ce au resetat Ordine Mondială și normele de drept internațional, punând bazele unor alianțe cu geometrie variabilă și existența efemeră.

Iată că visul bunicilor și părinților noștri că vom trăi într-o lume mai bună s-a spulberat, iar generația de după Al Doilea Război Mondial, aflată azi la vârsta senectuții, trăiește sub teroarea multiplelor crize suprapuse și din nou sub amenințarea izbucnirii unui război nuclear. Această geopolitică a terorii și fricilor erodează încrederea în *leadership*-ul mondial actual, în democrație și valorile occidentale clamate și aproape deloc respectate de actuala guvernanță, care a produs serioase dezechilibre ale ecosistemului planetar și social.

În spatele acestor manipulări grosolane, cu amenințări și riscuri de securitate la nivel global, identificăm interesele marilor corporații transnaționale promovate din umbră de Oculta globalistă progresisto-anarhistă care folosește guvernele și organismele suprastatale pentru a instaura Nouă Ordine Mondială, bazată pe geopolitica temerilor, inclusiv privind efectele devastatoare ale noilor tehnologii și I.A în modelarea societății viitoare, deși aceste instrumente sunt creația și proprietatea corporațiilor de profil. Noua Ordine Mondială este văzută de Oculta mondială ca o nouă șansă ca America să-și mențină *leadership*-ul ideilor, economiei și controlului militar atât în câmpul terestru, cât și maritim, cibernetic și cosmic. Așa s-a ajuns la un clivaj între SUA și restul lumii, care vede în China un viitor partener și o putere emergentă în expansiune capabilă să-și impună propria viziune și agendă în crearea unei Noi Ordini Mondiale multipolare pe care să o conducă în numele „celor mulți”.

Astăzi Occidentul, în frunte cu SUA, trăiește din plin consecințele unei guvernanțe nesăbuite bazată pe cheltuieli publice fără acoperire, atingând cote alarmante de îndatorare care depășesc în unele state 130-250% din PIB, iar AMERICA a devenit „campioana” absolută cu o datorie de peste 36 de mii de miliarde de dolari. Aceste politici păguboase au generat fracturi serioase în interiorul societăților democratice, au adâncit inegalitățile sociale și economice, ceea ce a radicalizat mase mari de oameni care își exprimă nemulțumirile cu fermitate, transformând străzile și marile bulevarde europene în adevărate arene de confruntare între manifestanți și forțele de ordine obligate să intervină cu brutalitate.

Europa, laicizată și aflată în pericol de a se islamiza, a devenit dintr-un jucător global respectabil, unul mânat de interese oculte și un teren de confruntare între interesele geopolitice și geostrategice ale SUA, Rusia și China, care au reușit să atragă în jurul BRICS țări emergente care au fost odată în sfera de influență americană. Și asta se datorează *leadership*-ului european lipsit de onoare și viziune care s-a lăsat atras în trena aventurilor militare americane în Orientul Mijlociu, în zona Asia-Pacific și Ucraina cu efecte dezastruoase pentru economiile membrilor UE și a imaginii Europei în lume

Apusul democrației occidentale, americană și europeană, anunță de fapt o nouă perioadă de reluare a înarmărilor și de „încălzire” a conflictelor înghețate, din cauza atitudinii tot mai belicoase a SUA care încearcă să-și păstreze hegemonia prin mijloace militare și operațiuni de *intelligence*.

Menținerea în funcțiune a peste 900 de baze militare americane în cele mai îndepărtate colțuri ale planetei (adică în peste o sută state, inclusiv patru noi baze în România), presupune alocarea de fonduri bugetare fabuloase în detrimentul investițiilor civile în sănătate, educație, economia numerică, protecție socială, eradicarea șomajului și sărăciei.

Afirm cu toată convingerea că situația la nivel global tinde să devină tot mai apăsătoare și explozivă, simțindu-se în aer miros de praf de pușcă, iar ultimele evoluții din Orientul Mijlociu Extins, cu referire prioritară la războiul Israelului cu gruparea teroristă HAMAS în fâșia Gaza, îmi amintește de interviul lui Pierre Hilal: „Islam – derniere rempart contre N.O.M”, în care sublinia că: „Islamul reprezintă o amenințare pentru biserica catolică, pentru industria de pe Wall Street și City, de aceea trebuie distrus, întrucât alături de biserica ortodoxă mai dă o speranță în credința supranaturalului. Europa pare a fi islamizată în următoarele trei decenii”.

Putem face o asemănare între situația actuală, în care civilizația umană este captivă geopoliticii teroarei și a temerilor pentru ziua de mâine și atmosfera anilor 1938-1939, când sistemul relațiilor internaționale era pus în discuție de marile puteri emergente economice și militare care își disputau hegemonia la nivel regional. Paul Valery, în lucrarea „La liberte de l’esprit” (1939), referindu-se la anul 1939 preciza că: „Azi omenirea și îndeosebi Europa aveau același sentiment de iminență al speranței și al amenințărilor, neliniștea în fața posibilității altor războaie cu forme necunoscute, de întoarcerea la vechile forme de fanatism religios, de naționalism și rasism. Este cea mai mare nesiguranță în privința frontierelor înseși, a frontierelor geografico-politice, a frontierelor sale spirituale.” Lumea de azi și de mâine va trebui să aleagă între cele două școli de gândire care deja au împărțit țările în două blocuri de gândire strategică: școala americană care promovează democrația și stilul de viață american prin război și înarmare și gândirea filozofică a lui Confucius și Lao Zu care a creat cu migală BRICS (ce tinde să se extindă rapid, la care să adere și parteneri tradiționali ai SUA) care propune o NOM bazată pe cooperare, pace, întrajutorare, respect și înțelegere mutuală în lupta pentru eradicarea sărăciei, subdezvoltării, analfabetismului, marginalizării sociale și culturale, accesului la noile tehnologii.

Este o abordare înțeleaptă și de aceea este îmbrățișată de tot mai multe popoare ale lumii și își are izvorul în civilizația multimilenară a poporului chinez, care construiește cu migală și viziune lumea de azi și de mâine, folosind cu inteligență și pragmatism noile tehnologii ale cunoașterii și I.A.

Este demn de remarcat spiritul coerent și ferm care guvernează inițiativele de politică externă ale Chinei, care folosește diplomația economică ca vector important de imagine ce contribuie la punerea în operă a proiectelor guvernamentale. Astfel, după reuniunea la nivel înalt a șefilor de stat și de guvern ai membrilor BRICS de la Johanesburg a urmat summitul G-20 de la New Delhi, iar în perioada 18-19 octombrie 2023, Beijing a găzduit al Treilea Forum BRI (Inițiativa pentru Noile Rute ale Mătăsii), prin care s-a consolidat poziția Chinei în BRICS și de rival strategic al SUA.

Importanța strategică a Hong Kong în cadrul BRI

În rândurile ce urmează, mă voi referi la importanța strategică a Hong Kong în cadrul BRI, știind că Hong Kong a reprezentat la începuturile deschiderii Chinei spre lume un motor al creșterii economice și al imaginii Chinei continentale în plan internațional.

„Dacă Hong Kong a fost la momentul deschiderii Chinei în anii 1980 un motor al creșterii sale economice, astăzi observăm o ușoară răsturnare a raportului de forță economică și factor politic în profitul Chinei continentale. Aprofundarea integrării regionale și întărirea legăturilor economice și financiare între China și Hong Kong anunță integrarea oficială a Hong Kong în inițiativa „Belt and road” a președintelui Xi Jinping” (Audrey Bonne, doctorand, Institutul de Studii Politice Lyon). Am ținut să aduc în atenția cititorilor cât de important este Hong Kong în contextul lansării inițiativei BRI, întrucât acest proiect de infrastructură strategică este folosit ca instrument eficace al diplomației economice pentru crearea premiselor pentru o NOM.

Hong Kong în cifre (2017-2018):

- PIB-ul pe cap de locuitor 46.000 dolari (printre cele mai ridicate din lume);
- Creștere economică dinamică de 3,8% și reputația de a fi cea mai liberă economie a lumii și al patrulea centru financiar internațional după Londra, New York și Singapore;
- Un hub logistic internațional (al cincilea port de containere din lume, primul aeroport de mărfuri și al optulea pentru traficul de pasageri);
- Locul trei în lume pentru calitatea infrastructurilor critice;

Hong Kong a contribuit de atunci la întărirea puterii Chinei și la deschiderea ei spre restul lumii odată cu aderarea la OMC (2001); de asemenea, la internaționalizarea progresivă a monedei naționale. Hong Kong continuă să joace rolul de placă turnantă a comerțului internațional în zona Asia-Pacific și de cheie în folosirea yuanului ca monedă în comerțul cu partenerii regionali și de reducere a influenței dolarului în tranzacțiile comerciale cu petrol și gaze naturale.

Japonia și viziunea sa privind BRI

Pe măsură ce comerțul intra-regional între economiile statelor din Asia de Sud-est se consolidează tot mai mult, principalele motoare ale integrării regionale și conectării diferitelor infrastructuri terestre, importanta BRI chineză devine o necesitate presantă. Proiectul chinez BRI vizează dezvoltarea rețelelor de infrastructură critică de transport (terestru, feroviar, maritim), dar și a rețelelor numerice și culturale care conectează China la Asia de Sud-est, cât și la ansamblul continentului eurasiatic și până în Africa.

În fața lansării proiectului chinez BRI (2013), Japonia și-a intensificat eforturile în proiecte regionale, iar premierul de la acea dată, Shinzo Abe și-a luat angajamentul economic de a fi în competiție directă cu președintele Xi. De altfel, China și Japonia se află într-o rivalitate istorică cu implicații de natură geo-economică și geostrategică pentru regiune, fiecare oferind variante și viziuni proprii privind maniera de a-și asigura *leadership*-ul.

Piața Asiei de Sud-est, cu 600 milioane locuitori și o economie emergentă, oferă oportunități firmelor chineze și nipone care își dispută supremația prin proiecte de investiții atractive. Odată cu creșterea în putere economică și în influență geopolitică a Chinei, zona a fost susținută de Asian Infrastructure Investiment Bank (AIIB), ceea ce s-a răsfrânt direct asupra influenței nipone, care s-a diminuat semnificativ. Ca urmare, guvernul nipon s-a văzut nevoit să propună o alternativă la BRI cu o strategie indo-pacifică și Parteneriatul Infrastructurilor de Calitate (PQI), apropiindu-se de India, ceea ce s-a concretizat prin participarea Japoniei la modernizarea și extinderea portului iranian Chabahar și a zonei exclusive adiacente și a portului Tricomalee (Sri Lanka), cât și a portului Dawei de-a lungul frontierei între Thailanda și Myanmar. În 2017, premierii Modi și Abe au inaugurat o linie feroviară de mare viteză în India, finanțată de 80% dintr-un împrumut nipon.

Dezvoltarea relațiilor bilaterale indo-nipone pentru finanțarea infrastructurii în Asia și Africa vizează limitarea influenței BRI, inclusiv în regiunea Oceanului Indian. Strategia Japoniei de apropiere de India a fost încurajată și susținută de SUA, care își exercită influența economică și militară în jurul Taiwanului încercând ca prin proiectele de infrastructură critică nipone să „încercuiască” BRI. Se vorbește tot mai mult despre diplomația feroviară dinamică a Chinei și Japoniei pentru îmbunătățirea conectării Asiei de Sud-est prin obținerea de contracte avantajoase companiilor naționale din domeniul construcțiilor feroviare.

În 2017, China a câștigat după o „luptă la baionetă” cu Japonia contractul de construire a liniei de mare viteză Jakarta-Bandung, proiect inclus de China în planul de construire a rețelei feroviare pan-asiatice (PARN) care traversează mai multe țări din regiunea Asia de Sud-est,

(continuare în pag.17)

(urmare din pagina 16)

prin diferite rute legând Kunming (China) la Singapore. Acest eșec al diplomației feroviare nipone a determinat guvernul să întărească competitivitatea și exportul infrastructurii în exterior, constând în produse feroviare și tehnologii anexe, considerând că este momentul abandonării proiectelor nerealizabile.

Drept urmare, în 2017 guvernul nipon și-a revizuit poziția inițială față de BRI, considerând că Japonia poate contribui printr-o cooperare pragmatică și sprijin financiar la finanțarea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii transporturilor cu o mie de miliarde de dolari, parteneriatul comercial cu Imperiul de Mijloc oferind noi oportunități pentru îmbunătățirea relațiilor bilaterale, inclusiv în plan politic.

Poziția exprimată de președintele Donald Trump la preluarea mandatului, de dezangajare a SUA din Asia, a produs panică și confuzie, fapt pentru care guvernul nipon a continuat cu și mai multă determinare sprijinirea proiectelor chineze prin care, pe de o parte reușea să contribuie la dezvoltarea țărilor din regiune, dar și o implicare activă în dezescaladarea tensiunilor din peninsula coreeană. În ciuda pașilor încurajatori făcuți în direcția armonizării intereselor geopolitice, geoeconomice și geostrategice, rivalitatea Japoniei în relația cu China rămâne în actualitate, putând influența evoluțiile variabilelor geopolitice în această zonă.

Cu siguranță, SUA nu a văzut cu ochi buni acest parteneriat, drept urmare a recurs la reînnoirea alianței politico-militare și economice cu statele din regiune în cadrul proiectului indo-pacific: Australia, Coreea de Sud, Filipine, Thailanda, Japonia s.a. Proiectul Indo-Pacific Economic (IPEE – Indo-Pacific Economic Framework) a atras 13 state din regiune și se referă la integrarea țărilor membre în patru domenii în care este interesată America și anume: economia numerică, lanțurile de aprovizionare, energiile verzi, lupta împotriva corupției. Proiectul se dorește a fi o alternativă la expansiunea economico-comercială a Chinei în regiune.

Consider că este cam târziu să lansezi un asemenea proiect, care deocamdată este în fază teoretică, în condițiile în care proiectul chinez BRI a fost sărbătorit la Beijing, unde s-a analizat stadiul îndeplinirii obiectivelor în cei zece ani de existență, promițând, prin vocea președintelui Xi, noi finanțări pentru continuarea sa. Să nu uităm că IPEE a fost gândit inițial de administrația Obama, abandonat sub Trump și „reanimat" sub administrația Biden sub denumirea de AUKUS (Australia, Marea Britanie, SUA) care vizează stoparea ascensiunii influenței și puterii Chinei în regiune și o încercare de destrămare a BRI.

De fapt, prin acest pact SUA a reușit să înlăture Franța din zonă, demonstrând că există un decalaj între ambițiile geostrategice ale Franței în zona indo-pacific și locul său real în marele joc geopolitic planetar. Vizitele în regiune a secretarilor de stat Blinken și Lloyd Austin din acest an au urmărit pe de o parte invitarea Noii Zeelande la acest proiect, dar și a altor state, promițându-se dezvoltarea și prosperitatea popoarelor și asigurarea securității regionale. Dar se pare că promisiunile americane nu s-au mai bucurat de ecoul de altădată, situația economică complicată și gradul de îndatorare publică a SUA fiind cunoscute și producând îngrijorare atât la nivelul guvernelor, cât și al mediului de afaceri local.

BRI – vector de imagine în cadrul N.O.M.

China imprimă o nouă dinamica proiectului BRI în condițiile în care se simte o contractare a economiei mondiale influențată și de conflictele militare din Ucraina și Orientul Mijlociu Extins. Pentru conducerea chineză, realizarea proiectului reprezintă simbolul ascensiunii la nivelul de putere globală, în măsură să se opună hegemonismului american, demonstrând lumii că numai printr-o interconectare a infrastructurii critice la nivel regional și extinsă la nivel global se poate construi N.O.M. bazată pe cooperare, întrajutorare, pace, multilateralism. Astfel, începând cu 10 octombrie 2023, guvernul chinez s-a pregătit pentru a fi gazda celui de-al Treilea Forum al „Noilor Rute ale Mătăsii", eveniment diplomatic major care va contribui la întărirea politicii externe a Chinei și a încrederii în seriozitatea și viabilitatea proiectelor pe care aceasta le susține, inclusiv BRICS.

Prezența la lucrările Forumului a numeroși reprezentanți ai guvernelor și companiilor care fac parte din proiect, cât și a președintelui Putin, a premierului ungar Orban și a președintelui sârb Vucic, s-a dorit transmiterea unui mesaj clar că BRI reprezintă un adevărat liant pentru interconectarea Extremului Orient cu Asia Centrală, Rusia, Turcia, dar și cu Europa Centrală și de Est, Balcanii de Vest, Europa Occidentală și Africa.

Lucrările Forumului s-au desfășurat în perioada 17-18 octombrie 2023 la Beijing în prezența președintelui Xi Jinping, care a prezentat o analiză a evoluției proiectului și perspectivele de viitor, din care reținem următoarele elemente mai semnificative:

- Noile Rute ale Mătăsii au generat deja 1900 miliarde dolari prin încheierea de contracte în beneficiul țărilor participante la proiect;

- Împrumuturile acordate de Banca de Import-Export (Eximbank) a Chinei pentru noile șantiere ale proiectului ating 2200 miliarde yuani (284,3 miliarde dolari);

- În următorii ani, China intenționează să investească în dezvoltarea rețelei feroviare de mare viteză China-Europa și să participe la construcția coridorului de transport internațional trans-caspic (TITR), numit coridorul de mijloc, care ar trebui să traverseze continentul eurasiatic cu artere feroviare și rutiere;

- O atenție particulară va fi acordată deschiderii economice, cu semnarea unor acorduri de liber schimb și înlăturarea barierelor investițiilor străine în sectorul manufacturier. Până în 2028, Beijing și-a fixat drept obiectiv realizarea din comerț și servicii a 32,5 miliarde dolari, intensificând investițiile în inițiativa Băncii chineze pentru Dezvoltare și Eximbank, care vor deschide fiecare câte 48 miliarde dolari „ferestre" de finanțare, în timp ce 11 miliarde dolari suplimentari vor fi vărsați către fondurile BRI;

- O altă direcție a investițiilor chineze se va orienta spre reglementarea „Noii Inițiative Mondiale pentru Guvernanța I.A.", care vizează crearea de norme comune și contracararea grupărilor exclusiviste care împiedică deliberat dezvoltarea acestor tehnologii în terțe țări;

- Președintele Xi a promis la încheierea lucrărilor Forumului noi investiții și o întărire a Acordului semnat cu președintele Putin, care se referă la investiții de 97,2 miliarde dolari și un angajament logistic pentru întărirea schimburilor comerciale cu Eurasia. Acest proiect înglobează 68 de state, reprezentând 4,4 miliarde locuitori și 40% din PIB-ul mondial. Totuși, pentru realizarea acestui proiect ambițios al BRI, țările participante ar trebui să inițieze reforme la fel de ambițioase, să îmbunătățească comunicarea și transparența datelor, îndeosebi cele care se referă la datoria publică, care trebuie să devină sustenabilă și să se conformeze normelor sociale și de protejare a mediului;

- Președintele Xi a ținut să reafirme că: „dezvoltarea relațiilor cu Federația Rusă este un angajament pe termen lung și a solicitat progrese rapide și concrete pe linia infrastructurii de gaz și dezvoltarea unui turism transfrontalier de-a lungul marelui drum al ceaiului". Definind Moscova ca un „partener important în cooperarea regională", președintele Xi și-a exprimat sprijinul ca Rusia să preia președinția BRICS și să organizeze următorul summit și să întărească cooperarea membrilor organizației în forumuri multilaterale ca ONU.

Al treilea Forum al BRI s-a încheiat cu semnarea de către China a unor acorduri de cooperare cu Etiopia, Kazahstan, Chile. De asemenea, firmele chineze participante au semnat contracte în valoare de 97 miliarde dolari, axate pe domeniile I.A., servicii financiare, telecomunicații, transporturi feroviare, infrastructură critică, agricultură, energie regenerabilă, garantate de Banca chineză, cu companii din Kazahstan, Arabia Saudită, Serbia.

Inițiativele anunțate de președintele Xi se înscriu în retorica binecunoscută a atacurilor voalate sau mai directe la adresa SUA, atacuri care s-au întețit în ultima perioadă, inclusiv din partea unor responsabili militari care avertizau că ingerințele americane în politica internă a Chinei cu referire la Taiwan nu vor rămâne fără un răspuns pe măsură.

Conflictele militare din Ucraina și din Orientul Mijlociu Extins au oferit ocazia ca aceste mesaje de avertizare în direcția președintelui Biden să țină loc de ultimatumuri în privința modului în care SUA se implică militar în declanșarea și susținerea logistică a conflictelor regionale, existând riscul ca acestea să se transforme în adevărate războaie mondiale.

În încheierea lucrărilor Forumului BRI, președintele Xi a ținut să precizeze cu fermitate poziția țării sale privind N.O.M: „A considera dezvoltarea altora ca o amenințare sau interdependența economică ca un risc, nu va garanta o mai bună creștere sau dezvoltare accelerată", subliniind în continuare că: „Țara mea, China, se opune sancțiunilor unilaterale și constrângerilor economice impuse de SUA sau UE".

Aceste poziții, exprimate atât de președintele Xi, cât și de către ministrul de externe și înalți comandanți militari chinezi, exprimă dorința și voința conducătorilor de a trage un semnal de alarmă în direcția SUA că unilateralismul american a apus, China fiind hotărâtă să se opună arbitrariului și haosului generat de politica externă americană. Asemenea mesaje din partea Chinei și reacții americane tot mai agresive se vor multiplica în perioada premergătoare vizitei de stat a președintelui Xi în America (posibil în luna noiembrie 2023) și vor constitui teme de analiză și negocieri cu această ocazie.

Evaluări și comentarii privind BRI

Un raport recent al Universității din Boston a recunoscut că acest proiect chinez „a permis furnizarea de resurse suplimentare țărilor din Sud și a contribuit la o creștere economică semnificativă. Țările care sunt traversate de Noile Rute ale Mătăsii sunt organizate în jurul axei terestre traversând Europa Centrală, Asia centrală, Rusia, Caucaz, Turcia, Iran, Afganistan, Pakistan și o axă maritimă legând China de Africa Orientală și Cornul Africii".

Un alt studiu, de această dată al Băncii Mondiale (B.M.), arată că „la ora actuală se estimează că nivelul schimburilor comerciale în economia implicată este inferior cu între 30% și 70% în raport cu potențialul lor. De asemenea, presupunând că proiectul de transport este integral realizat, ar putea să crească schimburile comerciale în lume cu procente cuprinse între 1,7% și 6,2%, ceea ce ar antrena o creștere a venitului real mondial între 0,7 și 2,9%." Studiul mai estimează că: „veniturile reale ale țărilor participante ar putea fi de 2-4 ori mai mare dacă se pun în practică reformele care reduc timpul de așteptare în frontierele porturilor și reducerea restricțiilor comerciale."

Banca Mondială mai atrage atenția și asupra eventualelor riscuri legate de:

- Sustenabilitatea datoriei, deoarece 43 de state (din cele 68 participante la proiect) au venituri slabe, iar 12 se pot confrunta pe termen mediu cu o deteriorare a viabilității datoriei;

- Guvernanță – respectiv țările ar trebui să fie în măsură să garanteze că proiectele legate de BRI sunt atribuite companiilor cel mai bine plasate din punct de vedere al competenței tehnice și logistice și a bonității financiare;

- Mediu – se are în vedere că proiectele de dezvoltare a infrastructurii critice vor duce și la o creștere a emisiilor de carbon cu 0,3%, iar în unele țări ar putea depăși 7%;

- Sociale – care se referă la faptul că în realizarea lucrărilor de șantier se apelează la un aflux de forță de muncă diversă, care ar putea genera violență împotriva femeilor, boli sexuale transmisibile și tensiuni sociale.

Concluzii și învățăminte

Am prezentat acest tablou panoramic al proiectului BRI pentru a înțelege mai bine modul în care guvernul chinez urmărește, cu coerență și pragmatism, să-și promoveze viziunea proprie privind crearea unei N.O.M. pe cale pașnică, având drept vector diplomația economică și multilateralismul, inducând idea că o lume mai bună este posibilă, în care dezvoltarea durabilă, accesul neîngrădit la noile tehnologii ale cunoașterii și I.A., la luptă împotriva sărăciei și inegalităților de tot felul asigurate prin interconectare globală a infrastructurilor critice, pot deveni realități tangibile.

Recentele evenimente violente izbucnite în Orientul Mijlociu, cu reverberații scăpate de sub control în Europa laicizată însă aflată sub asediul unui Islam tot mai agresiv și vindicativ, au determinat guvernul chinez să reacționeze prin trimiterea în zonă a unor nave de război cu scopul de a transmite SUA că sunt prezente pe urmele armatei americane detașată în regiune, monitorizându-i mișcările.

România, ca de fiecare dată, promite sprijin multidimensional, așa cum a procedat și în cazul Ucrainei, fără să țină seama că visteria este goală, iar măsurile de austeritate promulgate de președinte nu fac decât să crească numărul românilor aflați în pragul unei sărăcii apăsătoare și a unei datorii externe amplificate și de noile angajamente luate de înarmare a țării cu elemente de protecție antidrone și o flotilă de avioane de luptă F-35 a căror plată se face în avans.

În acest context internațional tensionat și confuz s-a prevăzut și o creștere a alocărilor bugetare pentru apărare la 2,5% din PIB în contextul obligațiilor asumate în cadrul NATO.

Pentru ca „parastasul" să fie complet, România este deja înconjurată de un mediu de securitate volatil, gata să explodeze, iar aliatul nostru în NATO, Turcia, prin discursul președintelui Erdogan la Centenarul Republicii lui Ataturk, a transmis SUA și Occidentului amenințarea că situația din Orientul Mijlociu poate degenera într-o confruntare a „Crucii cu Semiluna", făcând aluzie la sângeroasele Cruciade purtate de biserica catolică împotriva Islamului.

Drept urmare, cred că actualul context geopolitic internațional, marcat de spectrul declanșării unor noi conflicte regionale care se pot transforma într-o conflagrație globală, impune mai mult ca oricând unitate și coerență la nivelul factorilor politici și guvernamentali din România, prudență și înțelepciune în angajamentele externe, cumpătare în cheltuirea banului public și măsuri concrete pentru protejarea și încurajarea mediului de afaceri autohton și asigurarea unui trai decent și o securitate individuală și colectivă cetățenilor proprii, conform prevederilor Constituției României.

Cred că a venit momentul ca România să-și apere cu mai mult curaj și demnitate interesele naționale și să renunțe la poziția de vasal ascultător și umil al intereselor marilor puteri.

Dacă starea nației continuă să fie tratată cu superficialitate de instituțiile abilitate să rezolve problemele cetățeanului român tot mai împovărat de grija zilei de mâine, există riscul ca nemulțumirile oamenilor să se transforme în revolte de stradă care să destabilizeze și mai mult ecosistemul politic și social.

Deci, ATENȚIE politicieni români ! Mămăliga este pe cale să vă explodeze în față !

Pictorul Dimitrie Vârbănescu omagiat din nou la Muzeul județean "Teohari Antonescu"

Gelu BRÎNCOVEANU

Pictorul suprarealist român Dimitrie Vârbănescu (1908, Giurgiu – 1963, Paris) a fost omagiat miercuri, 25 octombrie a.c., la Muzeul județean „Teohari Antonescu", prin vernisarea unei expoziții speciale, operă a secției de istorie memorială a instituției. Ocazionată de atribuirea titlului „Cetățean de onoare post-mortem al municipiului Giurgiu" personalității evocate, manifestarea a fost în parteneriat cu Primăria din orașul său natal. Conferirea titlului avusese loc în luna septembrie 2023, urmare a votului acordat în cadrul unei ședințe publice a Consiliului local.

Mitologie și cetățenie

Expoziția a cuprins creații artistice originale și publicații din colecțiile Muzeului, parte a fondului special achiziționat în anul 2009, cu sprijinul Primăriei Giurgiu. Participanții au putut viziona desene realizate de *Varbanesco* pe teme diverse, între care s-au evidențiat cele inspirate din mitologia clasică, realizate și publicate în Franța și în alte state din Europa Occidentală. Dintre tipăriturile etalate au atras atenția cataloagele expozițiilor retrospective deschise în România (București, 1968) și în Franța (Grenoble, 1985), evenimente și publicații care au constituit puncte de legătură între cele două țări, dominate de ideologii politice diferite la acea vreme. Alături de acestora, a fost prezentat exemplarul original al diplomei anexată de municipalitate actului administrativ emis de Consiliul local pentru acordarea titlului amintit. Artistul, care a onorat numele orașului Giurgiu în Franța și în alte țări europene cu tradiții culturale puternice, merita cu prisosință această recunoaștere postumă. Conform Hotărârii, adoptată în unanimitate de consilierii locali prezenți la acea ședință, titlul a fost acordat „pentru întreaga contribuție cultural-artistică în plan local, național și internațional".

În discursul de prezentare a expoziției, muzeograful Emil Păunescu a adus în atenție informații cu valoare memorială despre tânărul Dimitrie Vârbănescu și familia acestuia, cu referiri la perioada petrecută în Giurgiu de către viitorul pictor.

Alături de reprezentanți ai unor instituții de cultură cu sediul în municipiu și de prieteni ai instituției, la eveniment au participat viceprimarul Ionel Muscalu, consilieri locali, mass-media. În completarea acestei manifestări, Muzeul (prin secția sa de istorie memorială) intenționează editarea unui volum de studii și documente dedicat pictorului omagiat, lucrare anunțată în planul editorial al instituției pentru anul 2024.

Repere biografice

Expoziția Vârbănescu

Dimitrie (Dumitru) Vârbănescu s-a născut în data de 5 octombrie 1908 la Giurgiu, fiind primul copil al soților Petcu și Stancea Vârbănescu. A urmat cursuri medii în localitatea natală (Liceul „Ion Maiorescu") și în București, unde a promovat examenul de bacalaureat la Liceul „Mihai Viteazul".

A avut talent artistic și literar încă din adolescență, demonstrat în cadrul activităților Societății culturale „Mihail Kogălniceanu" a liceenilor din orașul său natal. A luat lecții particulare de desen cu Ipolit Strâmbu (1871-1934), profesor la Școala de Arte frumoase din București. În anii de liceu a publicat creații artistice (grafică) în revistele „Bilete de papagal", inițiată și condusă de Tudor Arghezi (1880-1967) și „Contimporanul", a cărei direcție era asigurată de concetățeanul său Ion Vinea (1895-1964).

În anul 1929 a plecat în Franța, unde s-a înscris la Facultatea de drept din Grenoble, urmare a deciziei tatălui său (dar nu a absolvit studiile juridice începute atunci). În tinerețe a fost apropiat de suprarealism, fiind apreciat de André Breton (1896-1966), unul dintre fondatorii acestui curent. Membru al grupului „Témoignage" din Lyon, a expus în centre culturale din Franța (Grenoble, Lyon, Paris, Savoia), Elveția (Laussanne), Italia (Torino). A etalat creații alături de nume valoroase ale artei contemporane europene, între care Pablo Picasso (1881-1973), André Masson (1896-1987) și Max Ernst (1891-1976); a participat la redactarea de publicații („Les cahiers ligures"), a realizat ilustrație de carte (exemplificăm aici cu romanul „Viața lui Andrei Zografi" de Panait Istrati, tipărit în Elveția în anul 1938).

A fost căsătorit cu Suzanne, de origine franceză, dar nu au avut copii. Au locuit la Grenoble, apoi în capitala Franței. Dimitri Varbanesco a murit în Paris, la 2 mai 1963, pe când nu împlinise 55 de ani (nu avem informații exacte despre locul unde a fost înmormântat).

În anul 1968, cu ocazia vizitei în România a președintelui Franței, generalul Charles de Gaulles, memoria personalității artistului a fost folosită de conducătorii Statului român pentru a exemplifica bunele relații culturale româno-franceze. În toamnă a fost vernisată o expoziție retrospectivă cu peste o sută de picturi, desene, gravuri și tehnici diverse, la Ateneul Român din București.

În timp Muzeul județean „Teohari Antonescu" s-a preocupat de punerea în valoare a moștenirii culturale lăsată de Dimitrie Vârbănescu, prin cercetări de istorie orală, prin realizarea unor expoziții cu tematică specială, prin studierea de fonduri arhivistice, prin publicarea de studii și articole în presa științifică centrală și în presa locală.

În trecutul apropiat, Primăria și Consiliul local al municipiului Giurgiu au sprijinit financiar Muzeul județean „Teohari Antonescu" pentru achiziționarea unui fond documentar valoros, compus din artefacte diverse (originale și copii). Unic în România, acesta a fost prezentat public în cadrul expoziției „Un giurgiuvean în Franța – Dimitrie Vârbănescu", vernisată la Muzeu în anul 2010.

Recent, mărturii din fondul special „Dumitru Vârbănescu" au fost utilizate la realizarea a două expoziții înscrise în programele vizitelor unor diplomați francezi acreditați la București (în 2018 și 2021), pentru a demonstra relațiile tradiționale de prietenie ale României cu țara care a eliberat orașul Giurgiu la 10 noiembrie 1918.

Umor voluntar/involuntar pe un petic de carton

Rodica Lăzărescu

În ciuda formatului mic și a trecutului său aristocratic și sofisticat, cartea de vizită este un instrument esențial de comunicare. Multă vreme tipărit numai pe o față, dreptunghiul de carton subțire prezintă datele personale (nume, prenume, profesie, număr de telefon, adresă poștală și electronică) ale titularului. Indiferent de inovațiile ce i s-au adus, cartea de vizită trebuie să respecte câteva reguli (privind lizibilitatea, calitatea suportului), să fie sobră, reprezentând, în fond, imaginea titularului. Și totuși…

NICULAE GHERAN
CHIRIAȘ ȘI PROPRIETAR
Vă anunță că noul său număr de telefon se află în vechea listă a abonaților, din anul 1977

[1]
Iată o carte de vizită a lui Niculae Gheran care, în sobrietatea-i mimată, conturează atât de sugestiv imaginea hâtrului titular, care, după încheierea monumentalei ediții critice Rebreanu, va da măsura talentului său de povestitor în tetralogia *Arta de a fi păgubaș*:

NICULAE GHERAN
CHIRIAȘ ȘI PROPRIETAR
Vă anunță că noul său număr de telefon se află
în vechea listă a abonaților din anul 1977

[2]
Și alta, pe versoul căreia titularul, renumitul profesor Ion Hangiu (1924-2017), transmite familiei Niculae Gheran tradiționalele urări de an nou… ridicându-se în slăvi pentru recent apărutul său *Dicționar al presei literare românești*, care văzuse lumina tiparului în anul ce tocmai se încheia (1987) la Editura Științifică și Enciclopedică:

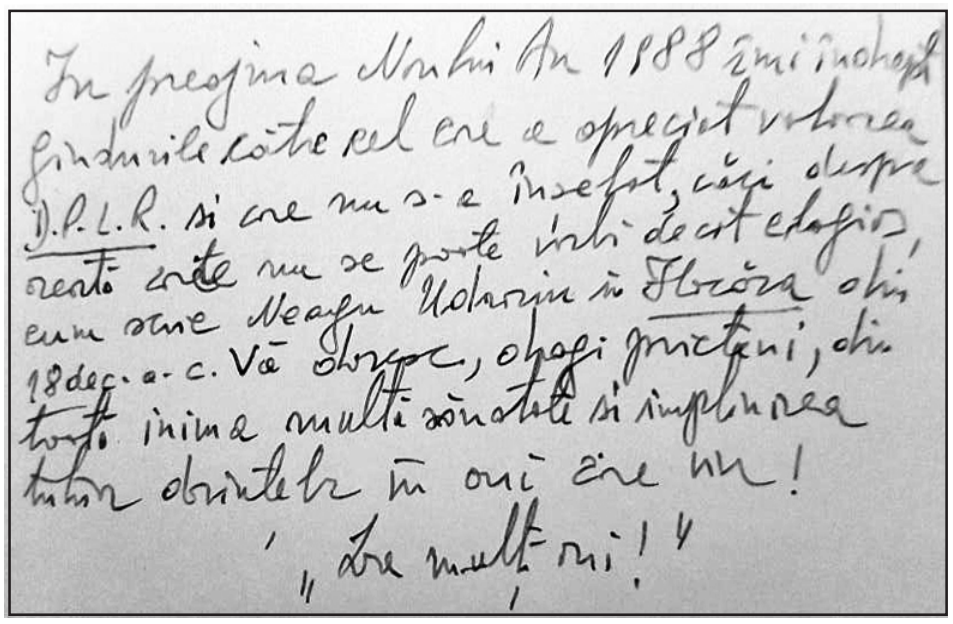
[Plic]
Familiei Niculae Gheran / str. Plenița, nr. 4, Bloc Y8, Sc. 1, Ap. 1 / 74676 București]

Prof. dr. I. HANGIU
Redactor-şef, secr. S.S.F.

București, 71324
Str. Av. Sănătescu, nr. 62 Tel. 66 51 98

[carte de vizită]
[recto, imprimat]
Prof. dr. I. Hangiu
Redactor-șef, secr. S.S.F.

București, 71324
Str. Av. Sănătescu, nr. 62
Tel. 66.51.98

[verso, olograf]
În preajma Noului An 1988 îmi îndrept gândurile către cel care a apreciat valoarea D.P.L.R. și care nu s-a înșelat, căci despre această carte nu se poate vorbi decât elogios, cum scrie Neagu Udroiu în *Flacăra* din 18 dec. a.c. Vă doresc, dragi prieteni, din toată inima multă sănătate și împlinirea tuturor dorințelor în anii care vin !

„La mulți ani !"

(Din volumul în pregătire
Niculae Gheran în oglinda corespondenței)

Profil

Elena Damian sau poezia singurătății

Am cunoscut, de curând, la Bolintin Vale, o tânără, fragilă, frumoasă și extrem de talentată poetă, care, de două decenii, citește și scrie versuri de o factură cu totul specială.

Ea răspunde la numele Elena Damian (n. 21 mai 1984, Giurgiu, jud. Giurgiu) și este, în același timp, o intelectuală profundă, permanent îndrăgostită de marea poezie a lumii, care a format și modificat *sensibilitățile* unor întregi generații de creaturi.

Poeta Elena Damian este specialistă în limba, literatura, civilizația și cultura engleză și este familiară cu unele creații *fără timp* din literatura universală. Așa se și explică faptul, că a debutat atât de târziu, întrucât a șlefuit și cizelat, ca un autentic bijutier, cuvintele, sintagmele și imaginile poetice, unele dintre ele *fiind* tulburătoare.

Poeta Elena Damian a debutat, simultan, în acest an, în paginile prestigioasei reviste *Mozaicul*[1] și la Concursul de literatură[2] de la Bolintin Vale, dedicat, în exclusivitate, poetului Dimitrie Bolintineanu, patronul spiritual al acestei urbe.

În poezia Elenei Damian, care este, de fapt, o *lungă* și *zguduitoare* confesiune, întâlnim forme, aspecte și ipostaze ale *eului* poetic, în contexte surprinzătoare, ce sugerează visul, timpul, singurătatea și, firește, izolarea totală sau parțială.

Experiențele, trăirile și capacitatea de a plăsmui noi universuri literare augmentează vocea lirică a unei dintre cele mai talentate și inteligente poete contemporane.

Lirica erotică a poetei Elena Damian, deși pare absentă din creația sa, există subliminal în câteva din cele mai izbutite bijuterii poetice.

Nu o întâlnim, declarativ, precum la romantici sau simboliști, ci este atent stilizată și, desigur, convingătoare prin lexicul uzitat cu atâta eleganță și discreție.

Poeta Elena Damian surprinde, cu acuitate, un timp al *incertitudinii*, care a marcat-o și care continuă să o influențeze în momentele sale esențiale.

Relevante sunt, sub multiple aspecte, poeziile: *Timp, Poate nu, O poveste veche, Pe timp cine l-a inventat ?*, *Și totul se întâmplă din nou* și *Și nimeni nu știe de-i noapte sau zi*, pe care le transcriu, aici, pentru excelenta revistă *Sud*, cea mai însemnată publicație din ținutul Giurgiului.

Nicolae SCURTU

Timp

ne-am așezat cumințI
pe-un manuscris depigmentat
sub soarele în amurg
e altă lume aici
după multe întâmplări
tot nu știm mai nimic
de-atâta așteptat
s-a descompus trenul în gară
tic-tac
tic-tac

Poate nu

e prea devreme acum
să mai aprindem soarele
sau prea târziu
să stingem florile de câmp
s-au preschimbat
în culori
în nopți legate cu lumină
în note de pian
într-un acord
găsit pe o partitură veche
acoperit cu ceara
unei lumânări
în liniște
la rădăcina unui gând necuvenit
uitat nescris
pe o foaie de hârtie creponată
e prea mult roșu
pe marginea unui pahar cu vin
vărsat la întâmplare
în prea mult verde
mult prea devreme era prea târziu
de câte ori cântam acel acord
și uitam să bem din acel lichid
instabil și tandru
ca turnul din Pisa

Elena Damian

O poveste veche

o introducere pedantă
cu lebede negre
pictate pe mătasea
unui chimono
efervescent și static
se îmbrățișau salcâmii
cu vântul
cataleptică
pasărea liră
dormea pe flori de portocal
mai parfumate decât
mâna întinsă
un vag surâs
în freamătul pașilor
ezitam
în jurul nostru
se împleteau fragmente
atât de multe vise
cu păsări călătoare

Pe timp cine l-a inventat ?

floarea soarelui
rămâne și azi
o imposibilă călătorie
prin câmpul secundelor
doar dacă o privești teluric
în parametri normali
universal acceptați
și totuși
cât de diferit se vede aceeași floare
de pe cartea ta
prin lentila paharului cu apă
se resetează pământul
de la zero
din nimic
ne resetăm și noi
ca primul foc de cremene
fără început
fără final
fără iertare

Și totul se întâmplă din nou

nu-mi cere să dorm
mi-e albă trezirea la viață
e noapte, e zi
e noapte din nou
primul fior
fragil pe gulerul cămășii
l-am șifonat
în roz, albastru, verde
și sunt abia la primul raft
mai cer tribut o oră în plus
pe sub pământul neumblat
o piatră aruncată
în anarhia undelor de jos
și totul se întâmplă din nou
iar noapte, iar zi
iar noapte și zi
spunem în gând aceeași poveste
afară plouă liniștit
nu-mi cere să dorm

Și nimeni nu știe de-i noapte sau zi

îngerii își pierd aripile când cad din paradis
altele nu le mai cresc la loc
și bântuie prin lume fără rost
cu inima strânsă
cu zdrențele rupte
se agață de umbrele lungi risipite
ce liniște rece pe fețele lor
doar noaptea vorbește când îngerii dorm

[1] Elena Damian, *Un poem liniștit*, *Scrisoare uitată, Vreau de toate și vreau tot, Scena unei crime, Claustrofobie, În gară, Împiedicată în viață, De-a v-ați ascunselea* și *Pete care nu se curăță*, în *Mozaicul*, nr. 2, februarie 2023, p. 18 + 1 foto bust *Elena Damian*.

[2] Premiul de poezie „Petre Ghelmez”, Bolintin Vale, 14 octombrie 2023.

Lumea așa cum este

Scrisoarea din anul 2250

Vasile Szolga

Nu știu cum de s-a întâmplat, dar s-a întâmplat. Am crezut și încă mai cred că, fie e o glumă a cuiva care vrea să-și bată joc de mine, fie e o greșeală de datare a unei povestiri trimisă din greșeală la mine, nu știu din ce motiv. Evident că e posibil să fie și adevărat. În vederea lămuririi, totuși, am dat plicul și scrisoarea, ce păreau din hârtie, la analiză în laboratorul facultății, și mi s-a răspuns că, deși pare să fie hârtie, este, totuși, un material absolut necunoscut, un fel de material plastic dar degradabil în contact cu pământul descompunându-se în componente care sunt naturale.

Dar să vă spun totuși ce scrie în scrisoarea datată 3 august 2250 (cred totuși că data este eronată, dar o trec așa cum era scrisă în acea scrisoare). Scrisoarea era adresată unei cunoștințe bune care s-ar părea trăia într-un oraș cu nume ciudat (am căutat atât pe internet cât și în atlas dar nu am reușit să îmi dau seama unde se află): orașul (sau ce o fi) se numea New Ieruapesta. Expeditorul se plângea că nu mai poate să trăiască așa, și anume: copiii (am înțeles că ar avea un copil), la naștere, sunt luați de la mamele lor și li se fac toate analizele într-o instalație care citește în ADN-ul copilului toate caracteristicile, și deci, cum va evolua în viață. Dacă nu corespunde standardelor, atunci, va fi adormit pentru totdeauna (termen corespunzător uciderii copilului). A auzit din surse că în funcție de cerințele economiei mondiale (se pare că există o guvernare mondială) unii nou născuți se trec în adormire pentru a controla riguros numărul indivizilor din populația globului. Apoi, după aceste analize copiii sunt trimiși în maternități speciale, apoi în tabere speciale de educație și în sfârșit în „școli” (care sunt instituții unde li se implantează niște cipuri) și apoi educați pentru a se dezvolta conform cerințelor societății. La vârsta de 14 ani tinerii sunt relocați în fabricile și instalațiile unde vor da randament maxim. La 24 de ani, tinerii au o, să-i zicem „perioadă de libertate”, când își pot întemeia o familie, evident cu un partener de aceeași categorie. Acum au posibilitatea să procreeze adică să facă un copil, care va intra în malaxorul acelei societăți.

Toți sunt sănătoși, toate bolile au fost eradicate. Dar speranța de viață perfect controlată este maximum 60 de ani, nu există pensionare căci, bătrânii ar fi nefolositori societăți ci ar fi doar consumatori. La această vârstă oamenii sunt luați și trimiși în tabere unde se sting, adică trec în „adormirea definitivă”. Cenușa rezultată din incinerarea lor este folosită la îngrășarea pământurilor care se deșertificaseră. Se pare că în felul acesta se respectă un precept biblic: „din cenușă te-ai născut, în cenușă te întorci”.

Sigur că se zvonește că la vârful societății mondiale există excepții de la legile și regulile pe care le-am relatat.

Mai există o notiță: această scrisoare nu este trimisă pe căile oficiale electronice care sunt controlate, ci în format arhaic, care nu se mai folosește, și care, speră expeditorul, va face să ajungă la destinație. Expeditorul, care din prudență nu se semnează, întreabă destinatarul dacă așa cum au discutat în trecut, la ultima lor întâlnire, e posibilă o revotă împotriva acelei societăți.

Cam astea erau scrise în acea scrisoare care, nu știu cum, a ajuns la mine, nu prin poștă ci am găsit-o în cutia mea poștală printre facturile pe care le primesc.

Dacă scrisoarea e „reală” și vine, nu știu cum din viitor, mă bucur că sunt muritor și nu voi trăi să văd cele aflate.

Doamne ajută !

O grădină iarna

Alexandru CAZACU

Fragilitatea existenței a fost și va continua să fie una din temele majore ale artei. Scriitorul **Giorgio Bassani** (1916-2000) și regizorul **Vittorio De Sica** (1901-1974) au reușit cu *Il giardino dei Finzi-Contini* să vorbească despre această dimensiune umană într-o manieră aproape subliminală, fără ca aceasta să reducă câtuși de puțin aspectul tragic al subiectului. Un roman și un film elegiac, mereu actual, care arată, fără a judeca sau a învinovăți pe cineva, cum istoria poate schimba brusc destinele multora cu ajutorul complicității tăcute a celorlalți. Iar astăzi, când fragilitatea pare a fi simțită tot mai acut, *Grădinile Finzi-Contini* devine acel tip de operă-oglindă despre care vorbea Stendhal, purtată de-a lungul drumurilor noastre fizice sau digitale, dar mai ales morale.

Giorgio Bassani, unul dintre cei mai importanți exponenți ai curentului Novecento, este născut la Ferrara într-o familie ebraică înstărită și va iubi enorm acest oraș până la sfârșitul vieții. Opera lui Bassani va fi legată pentru totdeauna de această urbe. Va studia la Bologna filologia, debutând cu versuri, ulterior scriind nuvele și povestiri care s-au bucurat de succes. O vreme lucrează ca redactor la editura Feltrinelli și în această calitate publică romanul-capodoperă scris de Giuseppe Tomasi di Lampedusa, *Il Gattopardo*, respins de alte edituri. Zenitul carierei sale de scriitor îl va atinge în 1962 după tipărirea romanului *Il giardino dei Finzi-Contini*, parte a unei trilogii ce va primi premiul Viareggio și va fi un imens succes de critică, dar și de public.

Doar parțial autobiografic, romanul începe la porțile Romei în fața unor morminte etrusce care îi readuc în memorie povestitorului cavoul familiei Finzi-Contini de la marginea orașului Ferrara. Este reamintit un arc de timp interbelic când, forțat de deciziile luate de autoritățile conduse de Mussolini, eroul-narator al romanului aparținând cultului mozaic, îi este interzisă prezența la clubul de tenis din oraș. Cu ajutorul unui cerc de cunoscuți întâlnește și frecventează o familie foarte bogată de evrei: familia Finzini-Contini, compusă din capul familiei, profesorul Ermanno, soția acestuia, Olga și frații Alberto și Micòl.

Actorii principali Dominique Sanda și Lino Capolicchio

Ultimii doi îi devin buni prieteni pe durata lungilor partide de tenis ce se țin în imensa grădină a acestora. Se formează o mică comunitate de tineri studenți sau absolvenți pentru care partidele de tenis, în acele veri interminabile, adăpostite de zidurile domeniului numit *magnus domus*, devin un ritual. Toți sunt interesați de trecut, mai puțin de viitor. Se naște și un delicat sentiment de iubire al naratorului pentru energica și exuberanta Micòl. Aceasta evită inițial cu eleganță să-i răspundă, însă ulterior îl respinge justificându-și decizia prin faptul că sunt foarte asemănători temperamental într-o scenă încărcată de un înalt dramatism. Eroina pleacă la Veneția în vederea susținerii licenței în literatură engleză cu o lucrare despre Emily Dickinson. Povestitorul pleacă și el la Bologna pentru studiul poeziei lui Giosué Carducci, iar după îndepărtarea, pe motive rasiale de la studiu cu frecvență a facultății de Litere este ajutat mult în documentare de către părinții lui Alberto și Micòl, care îl invită aproape zilnic să profite de bogata lor bibliotecă. Profesorul Ermanno îi procură chiar manuscrise inedite ale poetului studiat de Giorgio. O izolare forțată din motive personale, dar și sociale. Este de remarcat ingenuitatea și optimismul orb al vechii familii Finzi-Contini, dar și felul în care, cu încetinitorul, se instaurează sub ochii tuturor nedreptatea și se desfășoară teroarea. Există suspiciunea tânărului student despre întâlnirile lui Micòl cu inginerul milanez Giampiero Malnate, simpatizant al politicii de stânga și el un obișnuit al partidelor de tenis din grădina Finzi-Contini, prieten și confident al povestitorului, coleg de Politehnică cu Alberto. Evenimentele se precipită. Alberto moare răpus de o maladie incurabilă. Poliția fascistă arestează și trimite populația semită a Ferrarei cu „trenurile morții" spre lagărele de exterminare. Aflăm că Micòl și părinții ei sunt gazați într-un lagăr de concentrare. Naratorul fuge din oraș salvându-se *in extremis*. Malnate moare și el înrolat în corpul italian plecat în misiune în Rusia. Astfel se termină ceea ce mulți au numit un roman al memoriei și un roman despre memorie, dar și un roman metaforă al sfârșitului copilăriei, parabolă decadentă a „grădinii pierdute".

Pe parcursul întregii cărți persistă un sentiment de melancolie pentru lucrurile pierdute, pentru ocaziile care au lipsit și dorințele neexprimate.

Vittorio De Sica, născut la Roma, este unul dintre cei mai galonați regizori italieni din toate timpurile. Toate premiile naționale și internaționale care contează i-au parvenit după filme ce au devenit pagini din istoria cinematografiei mondiale. Se spune că luna noiembrie, în care el s-a stins la Paris, va fi destinată mereu vizionării unui film ce-i poartă semnătura. Regizor, scenarist, actor, *Il commendatore* își pune amprenta definitiv

Afișul original al filmului din 1970

asupra neorealismului italian, dar apoi se reinventează, surprinzând întotdeauna spectatorul cu temele propuse și descoperind mereu actori de prim nivel.

Deși inițial Bassani și De Sica au convenit colaborarea în vederea ecranizării acestui roman, ulterior viziunile celor doi s-au despărțit categoric din cauza micilor schimbări de scenariu pe care regizorul le solicită și care toate se vor dovedi de bun augur. Filmul apare în 1970 distribuit de compania „Titanus" și va fi premiat cu Ursul de Aur, David di Donatello, dar și cu mult râvnitul Oscar pentru cel mai bun film străin. O adevărată ploaie de premii, iar succesul de public a fost pe măsură, înregistrându-se recorduri de spectatori la vizionare. În acest „ultim mare De Sica" scenariștii Ugo Pirro și Vittorio Bonicelli reușesc o perfectă reconstrucție a epocii într-o expunere liniară, unde osatura scrierii lui Bassani susține o narațiune cinematografică grevată de flash-back-uri, unește istoria publică cu emoțiile private. Cu un calm aproape imperturbabil se relatează despre ebraism, despre dragoste, despre maturizare și despre dictatură și război. Principalele deosebiri față de roman sunt: numirea naratorului pentru accentua aderența la întâmplări, certitudinea relației dintre Malnate și Micòl ce va accelera maturizarea lui Giorgio și scena finală când aceasta din urmă se întâlnește cu tatăl povestitorului într-o clasă transformată în sală de așteptare de unde urmau să plece către lagăr. În acest ultim cadru al revelației sumbre, tăcerea și groaza înțelegerii iluzoriei intangibilități i se reflectă în privirea ce îl învăluie pe tatăl lui Giorgio, pe Micòl și apoi pe spectator. Această înțelegere transformându-se astfel într-un adevărat testament spiritual.

Unii dintre critici au menționat că ecranizarea este una dintre acele, nu multe, care pot fi superioare artistic cărții de la care a plecat. Scrierea lui Bassani rămâne desigur un roman aproape canonic, însă filmul, după părerea unor specialiști, reușește mai mult și mai bine în mesaj. Vittorio de Sica decide să aibă o privire onirică asupra evenimentelor, propunând o cenzură a lumii exterioare grădinii ce o relevă cu parcimonie privitorului. Astfel ce se întâmplă dincolo de zidurile domeniului Finzi-Contini este redat în manieră expeditivă, existând impresia unei fracturi temporare. Tot ce se petrece în grădina devenită o scenă pentru o viață paralelă existenței publice este supus unei dilatări unde totul este idilic, iar ce se află exterior acesteia este marcat de tristețe și îngrijorare.

Ambii actori principali au fost revelații ce aveau să confirme. Micòl, inteligentă, frumoasă și ironică, este interpretată magistral de actrița franceză Dominique Sanda. Fascinantă și enigmatică a fost comparată cu personajul principal din *Alice in the Wonderland*. Și precum în scrierea lui Lewiss Carol realitatea dură reușește să pătrundă prin pereții propriei fantezii construită ca un refugiu, pentru Micòl ceea ce contează nu este *il possesso*

Una din multele ediții populare ale romanului

delle cose, ci *memoria delle cose*. Mândră de poziția sa socială și de preocupările sale literare de nivel înalt, de modul aproape discreționar în care își gestionează admiratorii, crede până în ultimul moment că zidurile grădinii edenice o pot apăra de orice și oricine. Maturizarea ei bruscă, realizată de o istorie imatură, este una din lecțiile indezirabile primite de umanitate. Dominique Sanda, deși are o filmografie bogată, a fost identificată zeci de ani de la premiera acestui film de spectatorii din întreaga lume cu Micòl. Ea însăși, într-un recent interviu, afirma fără rezerve în stil flaubertian „Oui, Micòl c'est moi !".

Lino Capolicchio interpretează un Giorgio plin de vitalitate, fiind deopotrivă sfâșiat de o iubire neîmpărtășită, de maturizarea inerentă, dar și de ambientul familial (în cele din urmă va găsi împăcarea cu acesta) și social, unde condiția sa de evreu este pusă la încercări dramatice, fiind nevoit să devină fugar pentru a se salva. Pe Lino Capolicchio acest rol îl va transforma într-un adevărat star. El va avea o carieră prolifică, jucând în zeci de filme sub bagheta unor nume mari și va deveni un actor emblematic pentru istoria cinematografului italian.

Austriacul Helmut Berger este alegerea potrivită pentru interpretarea maladivului și ezitantului Albert. Giampiero Malnate, jucat fără eroare de Fabio Testi la unul din primele sale roluri de anvergură, este personajul care tulbură pe toți. Are o profesie diferită, este de stânga, fascinează pe Albert, devine iubitul lui Micòl și deopotrivă rivalul ideologic, dar și confidentul lui Giorgio. O apariție energică și deopotrivă plină de umanitate este tatăl lui Giorgio, interpretat cu multă măiestrie de veteranul Romolo Valli.

Imaginea lui Ennio De Guerrieri alternează între culoarea specifică fotografiilor vechi și un ocru menit a sugera dulce-amarul amintirilor. De remarcat și muzica lui Manuel De Sica (fiul regizorului) care realizează o coloană sonoră inspirată optând pentru un pianoforte ce echilibrează jocul actorilor subliniind sonor momentele cheie ale acțiunii.

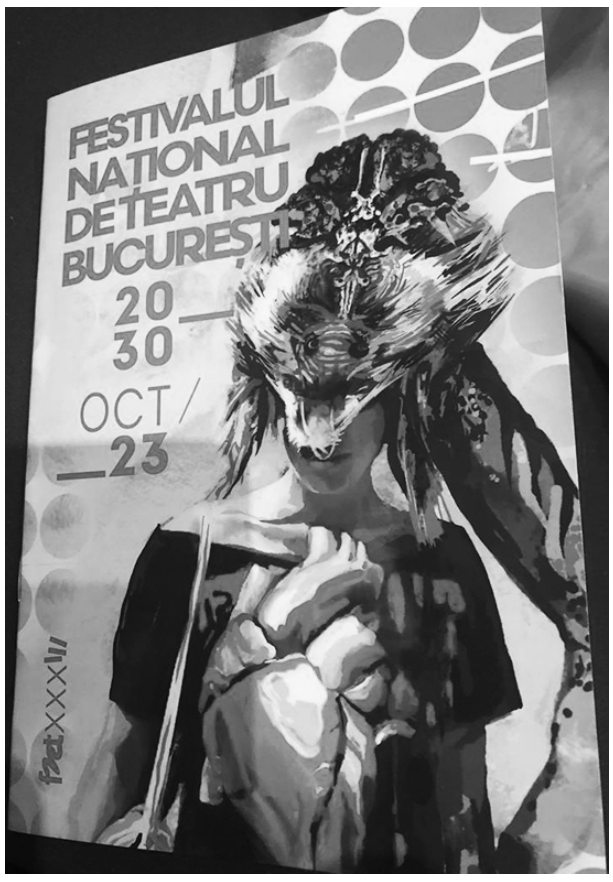
Utilizând mijloacele unui *cinema d'autore* pelicula arată cu eleganță destrămarea unui microcosmos idilic în fața irațonalului. Însă fiecare dintre protagoniști cedează cu grație și virtute, neabandonând principii și nefăcând concesii. Pentru toate personajele asumarea dictonului *noblesse oblige* funcționează la unul din ceasurile cele mai negre ale istoriei, când totul putea deveni nimic într-un timp foarte scurt. Aceasta și din cauza pasivității, căci tăcerea și ignoranța devin complice răului. O grădină iarna, ca un artefact bântuit de amintirile unei povești de dragoste și varii nivele de vinovăție socială și onoare umană este ceea ce Bassani și De Sica au dorit să propună. O demonstrație despre cum vremurile pot întrerupe, dacă li se permite, toate conjugările verbelor a fi sau a iubi.

IERBAR
de Radu Afrim, după *„Cartea plantelor și animalelor”* de Simona Popescu

Mona Dobrișan

Spectacolul marchează întoarcerea la compania română a Teatrului Național Târgu Mureș, după douăzeci și ceva de ani. O perspectivă sensibilă, inconfundabilă, a lui Radu Afrim asupra vieții, având ca sursă de inspirație poezia și natura.

Din distribuție fac parte actorii: Nicu Mihoc – Viorel (Stalker), Berekmeri Katalin – Roza, Elena Purea – Ea, Theo Marton – El, Alex Stoicescu – Darius, Laura Mihalache – Staminia, Cristina Holtzli – Rebeca, Luchian Pantea – Piticu, Ale Țifrea – Dia, Georgiana Ghergu – Sora 2, Loredana Dascălu – Sora 1, Mela Mihai – Profa și Radu Anastas – Cameraman.

Regia artistică, filmările și universul sonor – Radu Afrim, un regizor care nu mai are nevoie de prezentare, deținător a trei Premii UNITER pentru regie, precum și a altor premii importante.

„Unde e acel ierbar de la 10 ani ?
Nu mai e !
Dar n-are nimic, îl refaci aici
pe hârtie
cu aceeași răbdare și bucurie.
Și nu se pune la presat nicio plăntuță
Nu se smulge de la locul ei.
Doar duhul i-l culegem-alegem
căci vremea fragilității
rezistente
vremea gingășiei trainice
a celor aparent mute
inobservabile
uitate
sau neștiute
a venit
(*Ierbar*)

Întâiul gând la vederea plantelor și pietrișului de pe scenă a fost: „Iar a creat Afrim un Univers, nu s-a mulțumit cu două scaune și o masă !”

A adus natura la oameni dacă oamenii au uitat de ea. A chemat păsări să ciripească și să învăluie publicul, liniștindu-l ca să-și amintească.

De la stânga la dreapta: Alex Stoicescu, Elena Purea, Luchian Pantea, Nicu Mihoc, Katalin Berekmeri, Ale Țifrea, Cristina Holtzli, Theo Marton, Laura Mihalache

Ierbarul din copilărie l-am pierdut. Mi-ar fi plăcut să i-l arăt fiicei mele, Emona. Un ierbar cu filele ca zilele vieții. Și o seară a lui Afrim/Moscu în care se intră ca pentru purificare și se iese izbăvit și împăcat.

La Afrim plantele vorbesc și ocrotesc oamenii. E altfel decât în viață sau altfel decât ar trebui să fie.

Spectacolul începe cu vocea cu accent unguresc a Rozei, în minunatul monolog al teribilei actrițe Katalin Berekmeri. Roza, comunista, nostalgică, frumoasă și focoasă în tinerețe, deapănă amintiri. Plăcută de toți, simpatică, pentru mine ar fi fost personajul preferat dacă nu apărea Viorel, partenerul de viață al Rozei, administratorul grădinii, cel care știe și vede tot, filosoful. Cu umor și cinism în egală măsură. Nicu Mihoc creionează unul din personajele cheie ale lumii verzi.

Darius este tânărul îndrăgostit de Sunny Moon, o fată veselă, neastâmpărată, cu un râs ghiduș și care va privi viața altfel după ce va intra în seră.

Un El și o Ea, foști colegi, care se plăcuseră cândva, aprind peste ani flacăra unei pasiuni neconsumate în prima tinerețe.

Piticu – mare cuceritor și mare cântăreț, este loial grădinii și prospețimii sale.

Mai trec prin grădină Dia-păpădia, Profa, Staminia, Rebeca, Sora 1, Sora 2 și Cameramanul. Toți cântând. Toți căutându-se.

Spectatorul își amintește și se înduioșează cu un pas înaintea personajelor, fiind cucerit de verde, de plante, de poveștile copilăriei, de râsetele adolescentine și de ratările tinereții.

Dar mă regăsesc și eu ?

Oare voi regreta și după ce plec din sală sau doar aceste două ore ?

De ce Afrim s-a apucat să zvârcolească-n mine ce n-am vrut, dar mi-a plăcut și vreau să închid coperta ierbarului ca sa nu se scurgă sufletul pe acolo ?

Totul ne poartă în timp și ne invită la introspecție. Scenografia talentatei Irina Moscu este elaborată, misterioasă, ne face curioși de parcă, parcă am vrea să intrăm și noi în seră.

Sunt trei generații pe scenă, fiecare cu iubiri, amintiri, regrete, dorință. Poezia te învăluie, iar delicatețea plantelor regăsită în versuri se transformă în forță și-n putere pentru că frumusețea e putere. Regizorul folosește și aici proiecții video, care alături de momentele retro ne arată că Noul și Vechiul se pot împleti, iar luminile se pot intersecta dăruind sinceritate și pace.

Dorințele din copilărie hrănesc viața omului oricât de tristă și neverosimilă și-ar crede existența.

Oricât de obosit ai fi, culcă-ți capul pe o frunză și-n liniște îți vei aminti.

Dacă acum ne amintim trecutul, viitorul ni-l vom adăpa din el; și dacă nu ne mai amintim mare lucru, mai străbatem grădina odată.

Căutați poteca Ierbarului !

Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (XII)

„Izvorul harului lui Dumnezeu”

Luminița Cornea: Mă bucur, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, că ne-a învrednicit Dumnezeu să ajungem la izvorul harului lui Dumnezeu, dar vă rog să ne vorbiți despre acest *izvor*...

Îps. Ioan: Mai întâi, unde este izvorul harului lui Dumnezeu ? În biserică. Părinții noștri, odinioară, desfundau și aveau grijă de izvoarele de pe la țarini. Și atunci când mergeau ca să lucreze, mai ales vara, și mai ales la secerat, ce bine le prindea câte un izvor, ici-colo, să-și răcorească trupul de căldura soarelui ! Tot așa părinții ori strămoșii dumneavoastră au desfundat aici, dar nu în pământ, ci în cer, au desfundat un izvor al harului lui Dumnezeu, unde nu iese apă din pământ, ci har de la Dumnezeu, din cer. Acesta este locul văzut al izvorului, însă fântâna, izvorul este în cer. Tot ce auziți în sfintele slujbe, în sfânta liturghie, tot este cuvântul plin de har de Sus, de la Dumnezeu.

Și, cum vă spuneam, cu câtă bucurie sorbeau, dintr-un ulcior de pământ, apa rece de la izvor, părinții noștri care cultivau pământul. Cum se răcoreau ei ! Dar, mai presus de atât, se răcoresc, se înveselesc, se întăresc sufletele noastre, când venim la izvorul ale căror râuri de har curg din Împărăția lui Dumnezeu. Aveți grijă de izvorul acesta ! Îngrijiți-l și rămâneți mereu la el, pentru că atât timp cât veți păși pragul bisericii, veți ajunge la izvorul harului lui Dumnezeu care vă va întări pe cărarea ce merge spre Cer.

ÎPS Ioan la Întorsătura Buzăului, 29 octombrie 2023

„Iertați !”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, am în față *Biblia* deschisă la pericopa evanghelică de la Sfântul Evanghelist Matei, pe care citind-o suntem cuprinși de indignare față de purtarea neomenească a datornicului (Mt, 18, 23-35). Vă rog să transmiteți cititorilor un cuvânt de învățătură în legătură cu această pericopă cunoscută ca *Pilda datornicului nemilostiv*.

Îps. Ioan: Ce a consemnat pentru noi Sfântul Evanghelist Matei în pericopa la care vă referiți ? Omului acela bogat cineva i-a fost dator zece mii de talanți, o sumă mare de arginți sau de aur. El a spus slugilor: *Mergeți de chemați pe acel datornic și spuneți-i să vină să-mi aducă banii, zece mii.* Și a venit omul ce datora zece mii de talanți. Omul bogat i-a cerut, dar acesta a spus: *Nu am. Cum să-ți înapoiez toți banii aceștia, stăpâne, acum, că nu am, dar îngăduie-mi și o să ți-i dau.* Atunci, stăpânul a zis: *Legați-l și vindeți-l și pe el, și pe soția lui, și pe copiii lui, și tot ce are el !* Să-l vândă !

Trebuie să știți că în momentul când Hristos rostește această evanghelie, orânduirea cea mai înaltă din vremea aceea era orânduirea sclavagistă unde erau stăpâni de sclavi. Așa cum astăzi oamenii au pe lângă casă câteva animale, tot așa stăpânii de sclavi aveau câțiva sclavi pe care îi cumpărau și îi vindeau. În vremea Mântuitorului, erau târguri de animale, târguri de produse de vestimentație, de produse de hrană, dar undeva se afla și un târg de sclavi, de oameni și la acesta s-a referit stăpânul când a spus slugilor sale: *Legați-l !* ca să-și recupereze datoria. Când a auzit aceasta, datornicul a căzut în genunchi și a cerut milă de la stăpân, să îl ierte, pentru că se va strădui, în timp, să-i dea datoria. Văzându-l stăpânul că atât de mult și-a cerut păsuire, că a căzut în genunchi, *l-a iertat de tot*. L-a iertat de tot ! Și i-a spus: *Mergi cu pace la casa ta, la familia ta !* L-a iertat pentru că a căzut în genunchi și l-a rugat să-l ierte, să-l păsuiască. Stăpânul nu numai că nu l-a pus să plătească, dar l-a iertat de tot și i-a urat să meargă cu pace la familia lui.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, indignarea noastră este mare când citim: „*Dar ieșind, sluga aceea a găsit pe unul dintre cei ce slujeau cu el și care-i datora o sută de dinari. Și punând mâna pe el, îl sugruma zicând: Plătește-mi ce ești dator”*. Vă rog...

Îps. Ioan: După ce a fost iertat, pe drum s-a întâlnit cu un om care îi era dator cu o sută de dinari, sumă mult mai mică în comparație cu datoria de care tocmai fusese iertat. A mers la el și i-a spus să-i dea datoria. Acesta i-a spus că nu are în momentul acela și el l-a strâns de gât, să-i dea puținii aceia bănuți. Ceilalți slujitori ai stăpânului care îl iertase pe cel cu datoria multă, au rămas foarte indignați când au văzut că stăpânul lor l-a iertat pe cel cu datorie mare de o sumă așa de mare de bani iar el nu a iertat. Aceia s-au dus la stăpân și i-au spus: *Doamne, uite omul căruia i-ai iertat datoria cea mare cum a strâns de gât pe cineva care avea o datorie mică la el.* Atunci, stăpânul a zis: *Luați-l, legați-l și băgați-l în temniță, până ce își va plăti toată datoria !* Și trage concluzia Mântuitorul că așa va face și cu noi Tatăl cel Ceresc. Cei ce nu vor ierta vor fi și ei trimiși în focul cel veșnic.

Nu-i ușor să ierți, dar nici nu este imposibil. Mântuitorul nostru Iisus Hristos era pe cruce și i-a iertat pe cei care L-au răstignit. De unde deducem noi că i-a iertat din toată inima ? Deducem că i-a iertat din toată inima întru totul pentru că nu neapărat cel care L-a răstignit, I-au bătut cuie în mâini și în picioare, I-au pus cunună de spini, niciunul nu a pățit nimic, întorcându-se acasă. Dintre ostașii care au făcut actul acesta, nu avem consemnat ca vreunul dintre ei, întorcându-se pe drum, în garnizoană, i-ar fi amorțit, i s-ar fi uscat cumva vreo mână, a orbit vreunul, a amuțit vreo unul dintre ei. Nimic. Niciunul n-a pățit nimic. Toți au ajuns cu bine înapoi, în garnizoană și și-au dus viața mai departe. Acesta este semnul că într-adevăr i-a iertat Mântuitorul nostru Iisus Hristos pe cei care L-au răstignit.

Uitați-vă la palmele mele ! Și mie mi-au greșit unii oameni în viață, dar n-am încă palmele străpunse de cuie. N-am ajuns încă la răstignire și de aceea trebuie să iert și vă îndemn de greșiți cumva să iertați greșelile semenilor dumneavoastră, pentru că așa se încheie evanghelia: *„Tot așa și Tatăl Meu cel ceresc vă va face vouă dacă nu veți ierta - fiecare fratelui său – din inimile voastre”* (Matei 18, 35). Nu plecați din viața aceasta cu o asemenea piatră de moară, atât de grea, legată de trup, care înseamnă neiertarea, neîmpăcarea cu semenii dumneavoastră ! Iertați, că este mai ușor a ierta decât a purta în spate, o viață întreagă, ura pe cineva cu care, poate, ai avut un necaz.

„Dezlegați-mă !”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, îmi amintesc, în legătură cu tema iertării, o întâmplare pe care ați spus-o într-o anumită împrejurare. Vă rog frumos să o spuneți și cititorilor noștri.

Îps. Ioan: Când eram episcop în munți, unde trăiau și români și maghiari, mi-a povestit un protopop cum a venit, într-o zi la el, un tânăr maghiar și i-a spus: *Părinte, tatăl meu trage să moară, dar nu poate muri. Mi-a spus că ultima lui dorință ar fi să vină la dumneavoastră, ca preot ortodox, să vă spună ce are pe suflet, că nu poate muri.* A zis părintele: *Să-l aduci !* A doua zi, l-a adus pe bătrân care i-a spus: *Părinte, nu pot muri. Mă chinuiesc. Dezlegați-mă !* A zis părintele: *Ce-ai făcut ?* Și i-a spus: *Părinte, în timpul războiului, am omorât doi ostași români. I-am lovit cu sapa în cap și i-am îngropat în grădină la mine.* Militarii, pe front, aveau, cum am și eu icoana aceasta la piept, un lanț cu un număr care este numărul de cod al ostașului respectiv, ca, în cazul că este rănit, dacă este prins prizonier sau dacă este mort, să i se ia lanțul acela cu număr și se predă celor în drept, cum e regula. Omul acesta cunoștea regula. După ce i-a omorât, le-a luat lanțurile acelea cu numerele lor de cod militar și, după mulți ani, le-a dat preotului, spunându-i: *Părinte, eu le-am luat și acestea sunt. Părinte, dezlegați-mă !* Preotul cu lanțurile în mână și-a făcut datoria față de omul acela. I-a citit rugăciunile de iertare și de dezlegare. Omul s-a dus acasă și s-a stins, plecând din lumea aceasta, cerându-și iertare de la Dumnezeu.

A consemnat Luminița Cornea

Mirela-Maiana Mladin

gânduri printre rânduri...

Nu știu dacă eu sunt eu

Ne putem uita în jur cu luare-aminte – sau cu gândul aiurea; direct – sau pe furiș; cu bunăvoință – sau cu rea-voință; sincer – sau nesincer. Dacă ne uităm astăzi sincer în jur, lumea lui Urmuz ne pare din ce în ce mai normală – și în tot cazul mai inofensivă decât ce vedem în jurul nostru, iar personajele lui ni se par din ce în ce mai puțin bizare.

Cred că pe Urmuz, fiecare dintre noi îl înțelegem altfel. De fapt poate că nici nu e cazul să încercăm să-l înțelegem, la fel cum probabil nu e cazul să ne străduim peste puteri să înțelegem nici lumea în care trăim. Trebuie doar să-l lăsăm să ne vorbească, să-l lăsăm să „se întâmple", să treacă pe lângă noi, ca și cum n-am fi existat înainte de a ne întâlni cu el. Să uităm fiecare dintre noi cine suntem, de unde venim și unde mergem, să nu mai vrem nimic, și să uităm tot ce am vrut vreodată, să nu mai întrebăm nimic și să uităm tot ce am știut vreodată, și să-l urmăm în lumea lui – acolo, undeva în urmă cu un secol și ceva. Cumva poate dacă am reuși să ne golim mintea de toate gândurile noastre, și să-l lăsăm pe el să umple acel gol ce-l va găsi în mintea noastră – cu paginile lui bizare, cu personajele lui bizare... Și-apoi să ne trezim, să ne uităm în jur, și să vedem ce mai putem să înțelegem din lumea noastră cea reală. Numai așa cred că am putea să încercăm să-l înțelegem pe Urmuz. Altfel, ne chinuim degeaba. Și poate că după această evadare în lumea lui Urmuz, ar trebui să ne întrebăm: care din cele două lumi – a lui Urmuz, sau a noastră – e mai normală ? Dar, fiindcă a venit vorba, ce înseamnă „normal" ? Și poate și de aceea – pentru că ne face să ne gândim ce înseamnă „normal" – este mare, Urmuz.

Ne ia de mână și ne duce în lumea lui – așa ciudată, strâmbă și sucită cum e ea. El a fugit din lumea cea reală, în această lume stranie a lui. Iar faptul că noi, îndată ce deschidem cartea lui, pășim cu ușurință în acea lume bizară, este o șansă uriașă – nici nu ne dăm noi seama ce șansă uriașă avem. Ba chiar, fiindcă ne conduce într-un mod așa firesc prin lumea lui, aproape ni se pare că ni se cuvine. Dar nu ni se cuvine, este un privilegiu – un mare privilegiu. Așadar, când îl citiți pe Urmuz, nu-l judecați, nu refuzați nimic din ce vă spune, lăsați-vă conduși, și-atât. Iar când veți încheia călătoria în lumea lui și veți închide cartea, veți fi deja fiecare – alt om, cu câte un grăunte de Urmuz ascuns în suflet. Și poate și de aceea este mare, Urmuz.

Să încercăm, atât cât vom putea, să aruncăm pe furiș o privire spre lumea lui Urmuz. Așadar, eu vă voi spune că „Pâlnia și Stamate" e un „roman în patru părți", iar dumneavoastră veți vedea în carte, că are nu mai mult de șase pagini. Însă într-un anume fel, chiar este un roman, pentru că un cuvânt de-al lui Urmuz face cât o carte întreagă. Imaginea familiei Stamate (mamă, tată și fiu), care trăiește „într-un canal răcoros [...] într-o încăpere scundă, cu pământ pe jos și în mijlocul căreia se află bătut un țăruș, de care se află legată întreaga familie Stamate" – cuprinde-n ea o viață întreagă a unei familii, bizară și absurdă. Familia are o casă mare, luxoasă, dar ciudată și absurdă, căci ei trăiesc într-un canal, legați de un țăruș. Și ce personaj bizar, Stamate: „Acest om demn, unsuros și de formă aproape eliptică, din cauza nervozității excesive la care a ajuns de pe urma ocupațiilor ce le avea în consiliul comunal." Iar evadarea lui din lumea absurdă în care e captiv, este pe cât de densă și dramatică, pe atât de absurdă: să vrei să evadezi dintr-o lume absurdă, și să te îndrăgostești de o pâlnie ruginită. Dacă cumva mai conta că e ruginită sau nu... Și să te îndrăgostești cu adevărat ! Căci comentează Urmuz: „Niciodată nu cunoscuse el până atunci divinii fiori ai dragostei. Se simțea acum mai bun, mai îngăduitor, și turburarea ce o încerca la vederea acestei pâlnii îl făcea să se bucure și totodată să sufere și să plângă ca un copil... Uitându-și cu totul sacrele îndatoriri de tată și de soț, Stamate începu să-și taie în fiecare noapte, cu foarfeca, legăturile ce-l țineau atașat de țăruș." Sunt demne de remarcat comentariile lui Urmuz, referitoare la personajele, întâmplările, acțiunile și atitudinile lor aberante, ce derapează grabnic în absurd. Ei bine, aceste comentarii le face Urmuz ca și cum totul ar fi perfect normal, așa încât cititorul este de-a dreptul năucit – căci să nu pierdem din vedere că „Pâlnia și Stamate" a fost primul său text publicat, în 1922, iar scrierile sale sunt printre primele scrieri din literatura română de avangardă. Astfel, descrierea pe care o face Urmuz dramatismului situației lui Stamate, familistul care se îndrăgostește de o pâlnie – „Confuz, înnebunit, dezagregat" – evoluează către un apogeu al absurdului reprezentat de rivalitatea dintre tată și fiu, după care totul degenerează iremediabil către nebunie. Totul fiind comentat filosofic de Urmuz astfel: „Fericirile mari sunt totdeauna de scurtă durată..."

Fiecare dintre noi va recepționa în mod diferit acest joc al absurdului: unii se vor întrista, alții se vor amuza, unii îl vor refuza, alții îl vor respinge, unii vor experimenta perplexitatea, alții vor avea coșmaruri. Și poate și de aceea este mare Urmuz – pentru că reușește să ne împartă pe categorii și să ne pună pe fiecare din noi acolo unde ne e locul.

Părerile criticilor despre scrierile lui Urmuz sunt atât de diverse, încât nu pot să nu amintesc câteva. De pildă, Perpessicius: „Ele cuceresc prin chiar excesul lor de absurditate și nu pot fi privite altminteri, decât ca jocul voluntar și amuzant al unui temperament prin excelență satiric". Sau, Pompiliu Constantinescu: „La o lectură puțin atentă îndrăznelile de fantezie ale lui Urmuz par glume sinistre sau fantomaticele jocuri ale unei minți alienate. Într-o bună măsură, absurdul acestor povestiri participă la ambele impresii". Sau, George Călinescu: „Compunerile sunt simple elucubrații premeditate, fără un sens mai înalt".

Să nu uităm că scrierile lui Urmuz, opera literară completă a lui, înseamnă doar ceva mai mult de cincizeci de pagini.

Scrise în anii 1908-1909 pentru a fi citite fraților și surorilor, și unor cercuri de prieteni, „paginile bizare" încep a fi publicate de Arghezi în 1922 în revista „Cugetul românesc" („Pâlnia și Stamate" și „Ismaïl și Turnavitu"). După moartea lui Urmuz, apare în 1928 în „Bilete de papagal", „Algazy & Grummer", iar „Emil Gayk", „Plecarea în străinătate", „Cotadi și Dragomir" și „După furtună" – apar în reviste de avangardă din perioada interbelică. „Fuchsiada" și „Însemnări – ciorne răzlețe" apar în volumul „Opere" editat în 1930 de Sașa Pană, după ce acesta le-a descoperit în lada cu manuscrise ale lui Urmuz ce i-a fost pusă la dispoziție de mama scriitorului.

„Puțină metafizică și astronomie" a apărut abia în ediția din 1970, „Pagini bizare". Redau în cele ce urmează – spre adâncă meditație asupra lui – un fragment din această bijuterie urmuziană: „ziseră mai departe comesenii – că corpii cerești s-au format nici din dărnicia lui D-zeu, nici din pofta lor proprie de a se învârti și a se face numai pentru atâta lucru din nimic ceva. [...] Că admițând că ele se învârtesc numai din propriul lor gust, apoi e greu de presupus că fac aceasta în mod cu totul dezinteresat, fără nici o intenție cât de mică de procopseală. Parcă ar fi chiar puțin comic să te învârtești în veci de veci gratuit și numai pentru a te vedea alții...

Cum, interese meschine, egoiste la corpii cerești ? protestă plebea ideologică, naivă, care aștepta rezultatul afară, în curte.

Și totuși ei aveau și nu dreptate să se teamă astfel..."

Ce părere aveți ? ! Iată ce părere are Nicolae Manolescu: „Urmuz e mai actual decât oricând. Ca și Caragiale. Ce e drept, pentru motive oarecum diferite. Caragiale, pentru extraordinara lui forță de a ne anticipa. Urmuz, pentru absurdițățile limbii lui, pe care le repetăm, fără să știm, bineînțeles, și tot așa de bineînțeles, fără umorul lui." Iată și părerea lui George Pruteanu: „Urmuz este cel mai paradoxal scriitor român. Urmuz e unicul nostru tragic, aproape demn de a fi opus unui Caragiale. Cu un picior în Caragiale, Urmuz e cu celălalt, la antipodul lui. Urmuz e cel mai plăsmuitor de universuri fictive din literatura noastră, în genere lipsită de mari fantaziști. [...] Urmuz e un scriitor european. [...] Și apoi, ultima concluzie e tocmai aceea că despre Urmuz, cel mai singur între singuri, abia trebuie să stăm de vorbă". Și iată părerea lui Geo Bogza: „Urmuz a fost premergătorul umorului negru în literatură, cel care din vârful peniței a făcut primul salt pe o planetă nouă, cu o altă atmosferă și cu o nouă geografie a sensibilității".

Considerată „literatură bizară" în timpul vieții sale, opera luiu Urmuz s-a bucurat de recunoaștere abia după moartea sa. Eugen Ionescu scria despre el: „Urmuz este într-adevăr unul dintre premergătorii revoltei literare universale, unul din profeții dislocării formelor sociale, ale gândirii și limbajului din lumea asta, care astăzi sub ochii noștri se dezagregă, absurdă ca și eroii autorului nostru".

Vorbind despre Urmuz (pseudonimul lui Demetru Dem. Demetrescu-Buzău), este greu să evităm a vorbi despre moartea lui – dar este și mai greu să vorbim despre acest lucru. Născut în 1883, Urmuz moare la patruzeci de ani, pe 23 noiembrie 1923. În presa vremii, știrea morții lui apare ca fapt divers: sinuciderea unui fucționar public, D. Demetrescu-Buzău, ajutor Grefier Casație, domiciliat în Strada Apolodor 13. A fost găsit mort pe Șoseaua Kiseleff, în dosul Bufetului, într-un boschet în apropiere de Șoseaua Jianu colț cu Strada Dumitru Ghica, împușcat în tâmpla dreaptă.

În 1914, Urmuz scrisese o odă „Revolverului, aproape de sinucidere" (cuprinsă în „Însemnări – ciorne răzlețe"): „Suveran al lumii, trebuie să mă închin ție, căci fără un creier care s-o ceară, Divinitatea nu mai poate avea rost; iar tu ești cel care poți dispune cum vrei de acel creier !... Tu ești deci Zeul cel mai puternic !..." George Călinescu a spus despre sinuciderea lui Urmuz că „rezona teribil cu secolul în care acesta trăia. A vrut să moară într-un mod original, fără vreo cauză sau vreun scop precis". Am citit o încercare a lui Corin Braga de a înțelege gestul lui Urmuz, punându-l pe seama neadaptării sociale, eșecurilor sentimentale și unui complex patern (întâlnit și la Kafka): „Dar până a ajunge la aceste cauze întrevăzute prin operă, opera însăși [...] poate fi privită ca un simptom al unui clivaj sufletesc. În cadrul unei personalități care se apără prin disociere, Urmuz reprezintă față de Dem. Demetrescu-Buzău o personalitate alternativă. Incapabil să domine realitatea și să se așeze în centrul ei, eul scriitorului migrează într-o conștiință în oglindă, într-o lume paralelă și paralogică, unde asumă, de astă dată, puteri și responsabilități depline. Din păcate, fuga prin dedublare nu pare a-i fi rezolvat problema, deznodământul fiind sinuciderea. De fapt, simbolic vorbind, cel ce s-a sinucis nici nu a fost Urmuz, ci Dem. Demetrescu-Buzău".

Îmi vine în minte în clipa aceasta Bérenger, personajul lui Eugen Ionescu din „Rinocerii". Funcționar sărac și singur, înecându-și în alcool zilele lipsite de sens. Poate că într-un anume fel, seamănă cu Urmuz. Spune Bérenger în piesă: „Îmi simt în fiecare secundă corpul ca și când ar fi de plumb, sau mă simt ca și cum aș căra mereu pe cineva în spate. Nu mă obișnuiesc cu mine însumi. Nu știu dacă eu sunt eu". Când toți în jurul lui se transformă în fiare și lumea se „rinocerizează", și când își pierde în cele din urmă și iubita, constată Bérenger: „Nimeni nu mă poate ajuta s-o regăsesc, nimeni. Fiindcă nu mai e nimeni". Și cu toate acestea, finalul e sublim: el, ultimul om rămas om, găsește forța să reziste: „Sunt ultimul om și voi rămâne așa până la cea din urmă suflare. Nu capitulez !". Probabil că Urmuz a fost și mai singur într-o lume și mai ireală, decât bietul Bérenger…

În lada cu manuscrise descoperite de Sașa Pană, erau și „două caiete groase, cuprinzând sute de cugetări clasate pe teme și numerotate", din care a copiat doar câteva, tipărite sub titlul „Însemnări – ciorne răzlețe". De exemplu: „578). Până când acești oameni, care-și zic buni și nobili, vor continua cu pasivitatea lor față de prostia și răutatea pe care – de silă să nu se murdărească, – se feresc să o asvârle cu piciorul ?… (Oare) dacă ai știut să ocolești și să-ți astupi nasul, înseamnă că murdăria nu poate continua să crească și să miroasă mai rău ?… Și atunci numai energia de a avea silă și inteligența de-a ști să ocolești vor fi de ajuns să faci ca răutatea și prostia să devină mai puțin active decât sunt, iar bunătatea și înțelegerea mai puțin pasive ?…" Era probabil modul în care Urmuz striga, înaintea lui Bérenger: „Nu știu dacă eu sunt eu". Și apropo, să nu uităm că o făcea acum mai bine de un secol...

S-a vorbit și s-a scris mult despre Anul Urmuz 2023 – când se împlinesc o sută patruzeci de ani de la nașterea scriitorului (17 martie 1883, Curtea de Argeș) și o sută de ani de la moartea sa (23 noiembrie 1923, București).

Am citit în revista *Curtea de la Argeș* din martie 2022, un articol scris de Gheorghe Păun. Am găsit în respectivul articol amănunte despre mormântul lui Urmuz din Cimitirul Bellu. Autorul articolului povestește că în decembrie 2021, mormântul a fost „descoperit" la Figura 50, locul 3 – după „singura informație cunoscută, din cartea lui Sașa Pană din 1970" – și se afla într-o stare degradată și acoperit de un fel de „junglă". Autorul articolului povestește că într-un timp foarte scurt (circa trei săptămâni – căci „Urmuz le aranja pe toate de Sus") mormântul a fost adus într-o stare corespunzătoare evenimentului Anul Urmuz 2023: a fost „defrișată jungla" și au fost restaurate coloana de marmură cu îngeraș și placa cu numele și poza lui Urmuz. Sunt prezentate în articol fotografii ale mormântului lui Urmuz, înainte și după restaurare.

În numărul din 21 martie 2022 al cotidianului *Argeș Expres*, care apare la Curtea de Argeș, am citit un articol scris de Prof. Aurelia Corbeanu, „La mormântul scriitorului Urmuz". Autoarea articolului povestește că în 17 martie 2022, acad. Gheorghe Păun a organizat o întâlnire cu un grup de admiratori ai scriitorului Urmuz, la Cimitirul Bellu, la care au participat un număr mare de personalități. În cuvântul de deschidere, acad. Gheorghe Păun a mulțumit celor care și-au adus aportul la descoperirea și restaurarea mormântului lui Urmuz, mormânt care a fost descoperit „ascuns într-o mică pădure de copăcei, liane, arbuști și frunze uscate, căzute unele peste altele, acoperind monumentul și placa pe care este scris numele [...], toate îmbrăcate în mușchi verde". Sunt prezentate în articol fotografii de la evenimentul desfășurat în martie 2022 la mormântul lui Urmuz, cu garoafe roșii pe mormânt. Articolul se încheie cu aprecierea că aceste flori „prin culoarea lor roșie, parcă afirmau că, iată, arta învinge moartea".

Suntem în anul 2023. Am scris acum și eu despre Urmuz în revista *Sud* și am făcut-o din tot sufletul. Îndată ce am terminat de scris și am lăsat stiloul din mână, am avut un sentiment ciudat că trebuie să merg neapărat și eu la mormântul lui Urmuz – un sentiment ciudat că nu mâine, nu săptămâna viitoare, nu cândva, ci acum – și am mers. Am găsit Figura 50 undeva departe de Aleea Scriitorilor (Aleea Mihai Eminescu) – unde sunt mormintele marilor noștri scriitori, – în spatele capelei, în stânga. În toată zona crescuse o vegetație bogată, așa încât nu mai semăna nimic cu ce văzusem în pozele din ziar, de la comemorarea din martie 2022. Am dat ocol zonei de mai multe ori, dar nu recunoșteam nimic, din cauza vegetației. Noroc că nu mi-am pierdut capul și nici nu m-am dat bătută. Mi-am adus aminte într-un târziu de coloana de marmură, cu îngeraș. Am recunoscut-o privită dintr-un anumit unghi – era în realitate ceva mai înaltă decât o țineam eu minte din poze. M-am apropiat și am văzut acolo jos, într-un colț, acoperită de vegetația crescută în dezordine, placa, obosită de vreme, roasă de ploi și vânt, cu numele și poza lui Urmuz. Am stat așa acolo singură o vreme, până când am simțit că mi se amestecă în minte frânturi de gânduri care nu-mi aparțineau: „arta învinge moartea", „și totuși ei aveau și nu dreptate", „nu știu dacă eu sunt eu"...

Festivalul „Toamna Culturală Bolintineană” Festivitatea de premiere a Concursului Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu”, ediția a XXXII-a, 14 octombrie 2023, Bolintin Vale

Aspecte din sala de expoziții Centrului Cultural Școala Veche

„Nepoatele” Sila și Tanța preiau tradiția pâsatului

La prezidiu: Vasile Grigore, Ana Dobre, Evelyne Croitoru, Alexandru Cazacu

Helga Nemeș, primește Premiul „Neagu Udroiu” din partea dlui Florentin Popescu

Cristina Negreanu și Elena Stan sunt premiate de dna Evelyne Croitoru

„Întâia mare însușire, întâiul mare lucru pe care-l aduce Bolintineanu în literatură este muzicalitatea versului său, pe care n-o are Alexandrescu, de pildă, și nici chiar Alecsandri... Muzica versului e hipnotică, ceea ce putem observa și la Eminescu, și aceasta e mare lucru.” În această notă a lui Garabet Ibrăileanu, de recunoaștere a valorii construcției liricii bolintinene, comunitatea natală a ales să-și cinstească poetul – veritabil scriitor, gazetar și om politic – un remarcabil personaj istoric. Cele mai importante evenimente culturale dedicate lui Bolintineanu după revoluția din decembrie 1989 sunt cele consemnate la Bolintin începând cu anul 1996. Faptul că în acel an Concursul Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu” apare ca aflându-se la ediția a XVII-a, ne permite să afirmăm că acest eveniment reprezintă o continuare a unei lungi tradiții. Iată că, începând cu anul 1996, putem vorbi cu adevărat de o implicare tot mai mare a bolintinenilor în manifestări culturale, pornind, așa cum era și firesc, de la „prezența” lui Bolintineanu din curtea bisericii, unde își are mormântul și monumentul, loc care avea să devină în timp un factor catalizator pentru organizarea atâtor evenimente literar-cultural-artistice. În octombrie 2023 concursul a ajuns la ediția cu numărul 32, ediție care și-a dorit, asemenea celor anterioare, să surprindă prin numele personalităților și scriitorilor prezenți, prin momentele artistice, prin cele dedicate patrimoniului, toate gândite pentru a face acest festival unul memorabil, atât pentru participanți, cât și pentru cultura română.

În această notă, organizatorii au hotărât ca anul acesta premiile să poarte numele unor importanți poeți contemporani, prea devreme plecați dintre noi, precum Nicolae Dan Fruntelată, Petre Ghelmez și Eugen Rotaru, cu toții având legături speciale cu Bolintinul și activitatea culturală desfășurată aici.

În acest an, 2023, juriul Concursului Național de Creație literară „Dimitrie Bolintineanu” a fost alcătuit din Horia Gârbea (președinte), Ana Dobre și Christian Crăciun, premiile fiind repartizate astfel:

- Premiul „Nicolae Dan Fruntelată” – Marina Andreea Dincea (Drobeta Turnu Severin, jud. Mehedinți);
- Premiul „Petre Ghelmez” – Elena Damian (Giurgiu, jud. Giurgiu);
- Premiul „Eugen Rotaru” – Cristina Maria Crudu (Cluj Napoca, jud. Cluj);
- Mențiune – Floriana Genes (Iași, jud. Iași).

Juriul a decis acordarea unor premii suplimentare, constând în publicarea în reviste a unor grupaje de versuri, astfel cel al Filialei București-Poezie a Uniunii Scriitorilor din România a fost acordat lui Adelin Fabian Lupulescu (Târgu Jiu, jud. Gorj).

La secțiunea „Eseu”, cea mai bună lucrare a fost considerată cea semnată de Helga Nemeș (București), câștigătoare a Premiului „Neagu Udroiu”.

După discursul de bun venit, respectiv prezentarea juriului, momente care au aparținut lui Vasile Grigore, redactor șef al revistei „Sud” și director al Centrului Cultural „Școala Veche” care a găzduit manifestarea, prima intervenție a aparținut doamnei Ana Dobre, ca reprezentantă a juriului și fostă câștigătoare a Marelui Premiu „D. Bolintineanu” la ediția a XXII-a a Concursului, cea din anul 2001: „Pentru că săptămâna aceasta, la Alexandria a avut loc Festivalul Național de Literatură „Marin Preda” permiteți-mi să fac o legătură cu acest festival al dumneavoastră și să fac următoarea observație. Acolo, dl. Ștefan Mitroi, care a fost președintele festivalului a motivat alegerea desfășurării la un liceu din Alexandria pe motivul că este interesat de cine vine după noi. Pentru că majoritatea oamenilor, în Teleorman, au o vârstă, nu prea există speranța pentru o continuitate, o relație între generații. Constat, însă, că aici sunt oameni foarte tineri, că Giurgiu, din acest punct de vedere stă mai bine decât noi, că există o speranță de continuitate. Mă uit la persoanele care s-au ocupat de acest festival și putem fi optimiști că literatura merge înainte, nu sunt motive să ne îngrijorăm și să sperăm că și la Alexandria va apărea o generație care, într-adevăr să continue. (...) Un concurs de literatură oferă participantului, nu numai bucuria de moment a unui premiu, ci și o perspectivă. Îi deschide un drum. Depinde de el dacă va merge pe acel drum, cum va merge și cu cine va merge și cât se va dărui, pentru că literatura, ca orice formă de artă de fapt, este cea care te solicită integral. În literatură nu poți să trișezi cu tine. Literatura te absoarbe, îți cere o sinceritate totală, nu poți fi artist, după părerea mea, fără această sinceritate totală și absolută care implică și dăruire și o tinerețe a spiritului. (...) Referitor la concurs, cred că tânăra generație nu mai este sensibilă la aceste ritmuri, la prozodie, la această muzicalitate a versului clasic. Cred că versul liber creează mai mult impresia că omul este liber. Dacă omul este liber în societate este liber și în fața cuvântului și alege starea în care cuvântul îi creează iluzia că îl slujește pe el, nu el slujește cuvântul. Și din acest punct de vedere cred că ar trebui să se mai mediteze puțin asupra relației cu cuvântul, care este o relație foarte importantă. Mulți poeți sunt în căutarea acelui limbaj original. Prin urmare, nu trebuie să ne fie indiferentă relația cu cuvântul. Cred că premiile oferite astăzi sunt pe deplin meritate.”

Premiul „Neagu Udroiu” pentru eseu a fost înmânat de poetul și gazetarul Florentin Popescu, care în preambul l-a evocat pe cel care dă numele premiului, un apropiat și prețuit colaborator al revistei „Sud” și Cetățean de Onoare al orașului Bolintin Vale. Câștigătoare a fost Helga Nemeș, profesor din București: „Eu am foarte mulți prieteni. Sunt un om bogat, cu prieteni spirituali, cum este și Marin Sorescu despre care am scris în acest eseu și adeseori îi simt aproape. Eseul meu a fost despre o călătorie prin București, într-o zi, cu Marin Sorescu. Am vrut să se audă cât mai mult vocea lui Marin Sorescu, impresiile pe care le are plimbându-se prin orașul zilelor noastre și cât de atemporal este acesta.”

Un alt membru al familiei „Sud” a fost regretatul Nicolae Dan Fruntelată, despre care fiica sa ne amintea că „pentru el, creația s-a confundat cu viața, fiind, la nivel profund, sensul întru care trăia. Iubea cuvintele și le încerca sunetele și potrivirile mai mereu, firesc, apropiindu-le prin rimă, în glumă sau în serios, dar savurându-le întotdeauna ca un cunoscător. Câte o sintagmă sau o metaforă îl bântuiau zile întregi, până când în jurul lor creștea o poezie.” Premiul „Nicolae Dan Fruntelată” pentru poezie a fost înmânat de conf. univ. dr. Ioana-Ruxandra Fruntelată, fiica poetului, tinerei Marina Andreea Dincea: „Nu mă așteptam să primesc acest premiu, mai ales că scriu de foarte puțin timp, aproximativ un an și sper că vor mai fi momente precum acesta în care tineri ca mine să fie promovați și talentul lor să fie apreciat.”

Premiul pentru poezie „Petre Ghelmez”, poartă numele unuia dintre fondatorii revistei „Sud”, organizator, vreme de mulți ani, al Concursului bolintinean. Premiul a fost înmânat de istoricul literar Nicolae Scurtu împreună cu poetul și editorul Vasile Poenaru. Câștigătoarea premiului, Elena Damian (frumoasă coincidență, originară tot din județul Giurgiu, la fel ca și Petre Ghelmez) a mărturisit: „Este pentru prima dată când am îndrăznit să trimit poeziile mele undeva și nu aveți idee ce mare bucurie îmi faceți pentru că nici măcar acum eu nu îndrăznesc să spun că fac poezie, poate mai degrabă o tentativă de a exprima ce simt și mi-e tare drag acest moment. Premiul «Petre Ghelmez» este o mare onoare pentru mine, mă bucur că vin din Giurgiu și că sunt astăzi alături de voi, oameni minunați.”

Premiul „Eugen Rotaru” a fost înmânat de chiar soția marelui textier și compozitor, actrița Maria Rotaru: „Mi se pare că generațiile se fugăresc una pe alta, iar cea tânără, cu internetul, cu telefonul mobil, cu facebook-ul uită să mai simtă mirosul unei cărți, plăcerea aceea de a mai răsfoi o carte. Pentru asta îți trebuie timp, îți trebuie dăruire. Nimic nu se compară cu bucuria unei cărți.” El a fost atribuit tinerei poete Cristina Maria Crudu care a ținut să mulțumească juriului pentru încrederea acordată atât ei, cât și poeziei scrisă de ea.

Un alt colaborator important al revistei „Sud” este poeta Victoria Milescu, prieten vechi al grupării culturale

(continuare în pag. 25)

(urmare din pagina 24)

de la Bolintin Vale. Domnia sa a înmânat singura mențiune a concursului tinerei Floriana Genes, care a mărturisit următoarele: „Este o onoare să mă aflu astăzi aici. Am început să scriu poezie de la 11 ani și nu m-am gândit niciodată să particip la un concurs de poezie până anul acesta. M-am gândit că nu interesează pe nimeni, dar când am primit mail-ul în care eram menționată printre laureați mi-am dat seama că, în sfârșit, acel mesaj pentru care eu mă consider doar un canal de comunicare, a ajuns acolo unde trebuia și în acest sens vreau să mulțumesc juriului pentru că a primit și a înțeles ceea ce am vrut să transmit."

Anul acesta, în baza colaborării cu Filiala București-Poezie din cadrul Uniunii Scriitorilor din România, a fost acordat premiul Filialei București-Poezie a USR, câștigat de liceanul Adelin Fabian Lupulescu: „Am început acest drum de a scrie poezie încă din clasa a IX-a având-o profesor pe doamna Elena Roată pe care aș descri-o ca fiind un alt fel de om. Săptămâna trecută, când am aflat că am câștigat Premiul Filialei București-Poezie a USR, am fost foarte încântat de mine și de ce am putut scrie. Dintre toți participanții cred că sunt cel mai tânăr. Am 16 ani, sunt în clasa a XI-a la Colegiul «Tudor Vladimirescu» din Târgu Jiu, mulțumesc juriului pentru premiul acordat și sper să mai auziți de poetul Adelin Fabian."

Invitate speciale ale acestei ediții au fost îndrăgitele actrițe Ileana Popovici și Maria Rotaru.

Născută la Buturugeni, la câțiva pași de Bolintin, actrița Ileana Popovici și-a adus aminte cu emoție de anii petrecuți ca elevă a liceului din localitate, apoi de clipele deosebite din cadrul Conservatorului de Muzică „Ciprian Porumbescu" din București, Secția Pedagogie și Critică Muzicală. Amintirile Ilenei Popovici și ale Mariei Rotaru cu și despre regretatul compozitor Eugen Rotaru, originar din Bolintin Vale, s-au succedat ca un album foto răsfoit și comentat în public, spre încântarea publicului prezent în sala de evenimente a Centrului Cultural „Școala Veche".

Momente de înaltă ținută artistică, foarte apreciate de cei prezenți, au fost realizate de actorii Mona Dobrișan și Adi Gheo care au recitat din creațiile laureaților concursului.

Festivitatea de premiere a Concursului a fost inclusă de organizatori în cea ce-a XI-a ediție a Festivalului „Toamna Culturală Bolintineană" și drept urmare, în aceeași zi, participanții au mai asistat la lansarea celui de-al șaptelea volum din „Caietele revistei Sud" și au avut prilejul să deguste deliciosul „pâsat boieresc de Bolintin", preparat culinar care face parte din patrimoniul imaterial local.

Organizatorii (Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu și Compartimentul Cultură din cadrul Primăriei orașului Bolintin Vale) și partenerii implicați (Centrul Cultural „Școala Veche", revista „Sud", Liceul Tehnologic „D. Bolintineanu") mulțumesc tuturor celor care au contribuit la buna desfășurare a evenimentului, dintre care îi amintim aici pe: Niculina Grigore, Andreea Grigore, Constantina Ceaușu, Fănuța Dobrin, Marian Grigore, Steluța Nae, Gabriel Dragnea, Monica Dobrișan, Sanda Olteanu, Alexandru Cazacu, Vasilica Ene, Oana Dobrin...

Vom încheia această relatare prin vocea câtorva concurenți care-și evocă impresiile după prima lor participare la un eveniment cultural bolintinean.

Elena Damian – „Despre concursul de creație literară «Dimitrie Bolintineanu» pot spune că a fost o experiență grozavă, cea mai plină de emoții și cea mai mare surpriză, pentru că mi-a trebuit mult curaj să mă înscriu și pe măsură ce se apropia termenul, creștea și teama de a citi un mail. Așa că bucuria a fost cu atât mai mare. Cât despre oamenii care au organizat totul, cred că cel mai simplu ar fi să spun că m-am simțit ca acasă la Bolintin Vale. E incredibil cum un oraș relativ mic poate găzdui o lume întreagă de cultură și o face atât de natural de parcă acolo este menit să se întâmple lucruri frumoase. Poate așa și e. Eu cred asta. Și mai cred că oamenii de aici au un atu prin clădirea oprită în timp în care au organizat acest eveniment și multe altele. Nu ai cum să treci pragul unei astfel de case din vremuri când lumea se mișca altfel, cu mai multă grijă și dragoste pentru tot ce înseamnă pagina scrisă, puterea unor degete cu har care, într-un moment de autentică trăire, creează nemurirea. Eu așa înțeleg nemurirea, să existi cât timp măcar un singur om mai vorbește despre tine. Iar despre Dimitrie Bolintineanu se vorbește și încă cum ! În plus, mi-a fost drag să vorbesc cu oameni care iubesc literatura, care se bucură de tot ce e nou, în timp ce nu uită să promoveze în continuare valorile reale, acele voci care nu trec, nu se estompează indiferent de trecerea timpului, de tehnologii mai mult sau mai puțin necesare și de această manie de a digitaliza totul. Creația, cartea, pasiunea de a vorbi despre cărți și de a dezbate teme care așteaptă doar să fie provocate la discuție nu se vor lăsa niciodată acaparate de un calculator rece. Cât timp există oameni cu dragoste pentru frumos, vor fi mereu noi și noi posibilități de a îmbina clasicul cu inovația, astfel încât să nu se piardă esența actului creator: umanitatea. Și nu în ultimul rând, mulțumesc !"

Maria Andreea Dincea – „Despre Concursul Național de Creație Literară «Dimitrie Bolintineanu», desfășurat în localitatea Bolintin Vale, ar fi multe de povestit, însă cuvintele nu ne sunt mereu la îndemână pentru a putea descrie gândurile sau sentimentele care m-au năpădit, în calitate de participant și, în final, de câștigător al premiului «Nicolae Dan Fruntelată». Organizarea a fost impecabilă, peste așteptările mele, am avut parte de o primire călduroasă, cum n-am mai întâlnit. Îi mulțumesc juriului pentru premiul acordat și pentru încrederea pe care a sădit-o în mine. Am învățat, în urma acestei experiențe, că succesul are la bază nu doar inspirația, exercițiul sau harul, ci și perseverența, iar validarea pe care am primit-o de la toți cei implicați în acest eveniment mi-a dat speranța că eforturile mele nu sunt zadarnice, că am în față un drum pe care abia aștept să pășesc. Mă gândesc acum la spusele lui La Fontaine: «Nici un drum presărat cu flori nu duce la glorie». Și cu asta am spus tot. La cât mai multe ediții de acest gen, cu tineri talentați ce slujesc cuvântul și toată încărcătura pe care o emană !"

Floriana Genes – „Vreau să vă mulțumesc pentru o experiență minunată la festivitatea de premiere de la Bolintin Vale. A fost cu adevărat o zi remarcabilă și m-am simțit extrem de bine pe tot parcursul evenimentului. Să știți că munca și devotamentul investite în organizarea acestei festivități nu au trecut neobservate. Totul a fost pus la punct cu atenție la detalii, iar atmosfera a fost chiar specială. De la cadrul frumos din incinta edificiului cu tradiție, la programul bine structurat și, bineînțeles, modul în care au fost acordate premiile laureaților, totul a fost la superlativ. Mă simt onorată că am participat și doresc să vă transmit sincere felicitări pentru succesul acestui eveniment. Vă mulțumesc pentru ospitalitate și pentru măiestria cu care ați gestionat evenimentul. Sper să ne revedem cu bine la viitoare festivități și să continuăm să ne bucurăm de astfel de momente deosebite împreună."

Cristina Negreanu – „Întâi de toate aș dori să vă mulțumesc pentru minunata organizare a ceremoniei de premiere întrucât a fost o adevărată plăcere să particip și să fiu alături de atâția oameni minunați. Vă spun cu sinceritate că a fost o experiență unică pe care sunt sigură că nu o voi uita vreodată. Întregul eveniment a fost de-a dreptul uimitor, observându-se atenta îndrumare a organizatorilor care au reușit să combine partea educativă, ceremonială a decernării premiilor cu cea practică, destinată divertismentului – fapt care a reușit să însuflețească orașul Bolintin Vale din punct de vedere cultural."

Helga Nemeș – „Sunt onorată și recunoscătoare pentru premiul primit la Concursul Național de Creație Literară «Dimitrie Bolintineanu». Le mulțumesc organizatorilor pentru căldura, bucuria și ospitalitatea cu care m-au primit și îi felicit pentru modul în care păstrează vii spiritul și tradițiile Bolintinului, loc binecuvântat și încărcat de lumină. Voi reveni cu drag !"

Elena Stan – „14 octombrie 2023 este o zi specială, gravată în caseta amintirilor de preț ale inimii mele. Am călătorit din București fiind însoțiți de toamna care ne zâmbea de la geamul microbuzului confortabil și curat, plin cu oameni frumoși, talentați și generoși cu care am călătorit către Bolintin Vale pentru a participa la festivitatea de premiere a Concursului de Creație Literară «Dimitrie Bolintineanu». Soarele ne-a urmărit tot timpul, anticipând primirea călduroasă a gazdelor. La Bolintin, viața culturală se află la cote maxime, ospitalitatea și căldura sufletească a localnicilor reprezintă o adevărată religie. Acolo am primit apreciere, prietenie, cel mai bun «pâsat» din România și am trăit clipe magice care nu pot fi uitate. Emoțiile au fost constructive, iar solidaritatea culturală monumentală. Pentru toate aceste clipe magice mulțumesc organizatorilor și tuturor participanților care m-au făcut să mă simt apreciată pentru ceea ce fac."

Premiul „Petre Ghelmez" este înmânat dnei Elena Damian de dnii Vasile Poenaru și Nicolae Scurtu

Cristina Maria Crudu primește Premiul „Eugen Rotaru" din partea dnei Maria Rotaru

Floriana Genes premiată de dna Victoria Milescu

Fabian Lupulescu este premiat de dna Ana Dobre

Mariana Andreea Dincea primește Premiul „N.D. Fruntelată" de la dna Ioana Ruxandra Fruntelată

Ileana Popovici, Maria Rotaru, Veronica Rotaru

Maria Rotaru, Gabriel Dragnea

„Moștenirea lui Bolintineanu" la Academia Română

Gabriel DRAGNEA

S-a tot vorbit de-a lungul anilor despre poetul Dimitrie Bolintineanu în diverse contexte, fie ele editoriale sau revuistice, în comentarii politice despre Unirea Principatelor sau literare cu referire la poezia istorică sau pașoptistă românească. Efervescența pomenirii lui este remarcată mai ales în ultimul deceniu care culminează cu activitățile intense organizate de Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu (ACTIB), de biblioteca

Acad. Nicolae Noica, Ioana Ruxandra Fruntelată, Florentina Nițu, Nicolae Scurtu, Titus Vîjeu

publică a Bolintinului și de revista „Sud". Ecoul acestor activități l-au determinat pe directorul Bibliotecii Academiei Române, acad. Nicolae Noica, să facă o invitație Centrului Cultural „Școala Veche" și ACTIB de a organiza o amplă manifestare cultural-științifică în memoria poetului, gazetarului și omului politic Dimitrie Bolintineanu. Astfel că, în data de 13 noiembrie 2023,

Amfiteatrul Bibliotecii Academiei Române

Centrul Cultural „Școala Veche" și ACTIB, în parteneriat cu revista „Sud" și Liceul „D. Bolintineanu" din Bolintin Vale au organizat o sesiune de comunicări științifice cu titlul „Moștenirea

Cuvântul primarului Daniel Trăistaru

lui Bolintineanu", lucrări prezentate în Amfiteatrul „I.H. Rădulescu" al Bibliotecii Academiei Române.

Manifestarea a debutat cu un mesaj de întâmpinare, în calitate de gazdă, din partea **acad. Nicolae Noica**, directorul Bibliotecii Academiei Române: „Întâmplarea a făcut că acum două luni s-au

Dar pentru aceasta va trebui o nouă generație.» Voi sunteți noua generație, pentru că numai cu oameni care sunt dedicați istoriei și țării se vor putea face niște schimbări."

Prezentarea manifestării a fost realizată de către istoricul **Vasile Grigore**, președinte al ACTIB și director al Centrului Cultural „Școala Veche". Acesta a punctat temele ce urmau a fi prezentate, importanța lor în contextul unei continuități necesare de studiere a operei bolintinene, mai ales într-un prezent al unei societăți în general condusă de alte sisteme de valori și interese sezoniere: „Asistăm la o manifestare cultural-științifică în cadrul căreia cei care vor lua cuvântul vor dori pe de-o parte să surprindă multiplele fațete prin care s-a exprimat personalitatea lui Dimitrie Bolintineanu, iar pe de alta să arunce lumină asupra unei chestiuni pe care am așezat-o sub expresia «Moștenirea lui Bolintineanu», care și ea se prezintă cu mai multe valențe, dintre care aș putea numi: care mai este receptarea lui Bolintineanu astăzi ?; mai poate produce emuli, mai poate fi considerat viabil modelul Bolintineanu pentru contemporanii noștri ?; putem identifica, delimita o moștenire spirituală sau materială de pe urma lui Bolintineanu, iar în cazul unui răspuns afirmativ, cine sunt până la urmă moștenitorii lui Bolintineanu, beneficiarii testamentului său ? În subsidiar aș mai ridica o întrebare, ce ține mai degrabă de istoria contrafactuală, dar la care ar fi bine să ne gândim și chiar să încercăm să răspundem fiecare dintre noi. Așadar, ce ar fi fost de epoca lui Bolintineanu dacă acesta nu ar fi existat ? Cum ar fi fost țara, cum ar fi fost literatura, învățământul, publicistica, 48-ul, Unirea ? Cum ar fi fost Bolintinul natal și oamenii săi ?"

Subliniam la începutul acestui material faptul că Dimitrie Bolintineanu este tot mai prezent în cotidianul orașului și asta datorită implicării din ultimii ani a primăriei care a înțeles că localitatea are cel puțin trei puncte de interes, de o valoare extraordinară pentru comunitatea din prezent, dar mai ales pentru viitorul ei și anume: Școala Veche, Poșta Veche (actualul sediu al bibliotecii publice) și Monumentul poetului Dimitrie Bolintineanu. Având ca temă „De la Bolintinul academicianului George Călinescu la Bolintinul de azi – lumini și umbre", primarul **Daniel Trăistaru** a precizat: „Încă din vremea lui Bolintineanu, localitatea noastră a fost vizitată de-a lungul anilor de un impresionant număr de scriitori, poeți, prozatori și critici literari. Însuși marele critic George Călinescu a fost prezent în localitate cu ocazia unor cercetări. La o primă vedere, înfățișarea acestor locuri nu l-a impresionat deloc pe acesta, ba dimpotrivă. Realitatea nu putea fi chiar așa de întunecată. Academicianul George Călinescu devoala niște sentimente lăuntrice ale timpurilor mai puțin senine pe care le traversa. De fapt, George Călinescu se întâlnea atunci cu moștenirea Bolintinului interbelic, cu un Bolintin care semăna mult cu centrul vechi al Bucureștiului: case boierești și negustorești, sală de spectacole, cinematograf, ateliere meșteșugărești, școală, gimnaziu, stabilimente comerciale, sanitare și administrative, curent electric, trotuare și străzi

Poezia „Profira" de Dimitrie Bolintineanu, recită actorii Mona Dobrișan și Dragoș Ionescu

pietruite, telefonie și curse regulate de transport în comun. Atunci, în 1956, relatarea acad. George Călinescu era de fapt o prevestire. Deceniile care vor urma vor fi aspre pentru Bolintin, nemiloase chiar. Fără investiții serioase în infrastructură, fără un plan adaptat necesităților cetățenilor, Bolintinul se prăfuia și îmbătrânea. În anul 1977 cădeau conacul și monumentul Bolintineanu, iar în 1989, la apusul regimului comunist, tot centrul vechi al localității era demolat, rămânând mulți, mulți ani în ruină. Când am ajuns primar al orașului, rănile produse Bolintinului de vremuri și oameni nu erau pe deplin vindecate. Dorința îmi era să ne recuperăm Bolintinul, să-l facem să revină la strălucirea de altădată, să redevină un Bolintin al bolintinenilor. Efortul recuperator s-a desfășurat în mai multe direcții: infrastructură, sănătate, educație, cultură, digitalizare, modernizarea administrației și altele asemenea. Și pentru că ne aflăm într-un templu al științei, al culturii și educației vă voi spune că ne mândrim că orașul nostru se impune din ce în ce mai pregnant ca un exemplu în ceea ce privește diversitatea și amploarea investițiilor în infrastructura cultural-educativă."

În aceeași notă de sobrietate dată de precizia datelor istorice concrete și a faptelor analizate în amănunt, istoricul literar **Nicolae Scurtu** a încântat audiența vorbind liber și aplicat, tema comunicării fiind „Dimitrie Bolintineanu: scriitor, publicist, diplomat, academician...": „Bolintineanu reprezintă un caz. Ceea ce este important însă este capacitatea lui de a plăsmui. S-a spus, și pe bună dreptate, Călinescu, și după el Ion Negoițescu, care are una dintre cele mai fine și mai subtile interpretări ale operei lui Bolintineanu, că ce contează la Bolintineanu este capacitatea de a plăsmui, de a crea universuri noi și de a folosi literatura populară sau, mai bine exact spus literatura nescrisă a poporului român într-o simbioză perfectă cu literatura cultă. Atât cât era până atunci. (...) A călătorit enorm. Are cinci tomuri de călătorii extrem de interesante unde se observă capacitatea lui de a sesiza

(continuare în pag. 27)

(urmare din pagina 26)

esențialul, sensibilitatea lui în fața naturii, descrierile folclorice și etnologice. De asemenea, a ținut discursuri extrem de importante în Camera Constituantă și a impresionat pe Cuza, pe care l-a și consiliat de câteva ori. Opera sa, încă din timpul vieții, a cunoscut o largă răspândire în rândul intelectualilor români, dar mai ales în rândul oamenilor avizați din lumea literară europeană. Este tradus în engleză, germană, franceză, și nu de oricine, de traducători sau de congeneri, de poeți ca și el de mare valoare. Unul dintre profesorii de la Collège de France din Paris, Philarete Chasles a ținut un curs despre poezia română și a început cu analiza operei lui Bolintineanu, citând și comentând poezii dintr-un volum recent apărut *Brises d'Orient*. Ca publicist era unul dinamitard, nu ocolea pe nimeni și nu proteja pe nimeni, spunând mereu adevărul. (...) Unora li se părea facil, la îndemâna oricui, declarativ, exterior, altora li se părea profund, un om care căuta culoarea timpului, culoarea omului, sentimentele profunde ale omului. Oameni asemenea lui au avut încă din naștere un destin pe care și l-au asumat, și l-au rezolvat și s-au afirmat ca atare. Destinul de a învinge, destinul de a face ceva. Despre acest om și despre cei mai mulți din generația lui se va vorbi permanent."

Și, pentru că acest moment omagial nu putea să se desfășoare în absența versurilor poetului, actorii **Mona Dobrișan** și **Dragoș Ionescu** au dat glas gândurilor și ideilor lui Bolintineanu, așa

Titus Vîjeu, Vasile Grigore, Ioana Ruxandra Fruntelată, Florentina Nițu, Nicolae Scurtu

cum le-a scris și publicat el, dovadă a trecerii prin lume, versuri pline de respect față de poporul din care s-a înălțat, cântându-i istoria, cultura și tradițiile, devenind la sfârșit de secol XIX o importantă portavoce a conștiinței românilor.

Toate subiectele propuse pentru dezbatere au fost gândite pentru a puncta aspectele importante ce țin de viața și opera lui Bolintineanu, impactul existenței lui în conștiința comunității și efectele acestor manifestări în concreta dezvoltare spirituală a orașului natal. În acest sens, prof. univ. dr. **Titus Vîjeu** și-a expus punctul de vedere într-un material cu tema „Cum am devenit *bolintinean* și ce rol a jucat Bolintineanu în această devenire ?": „Toți acești oameni au dat și dau în continuare sens și conținut unei reviste și unei edituri ambițioase ce și-a ales sudul ca referință și îmi permit să vă reamintesc vorbele unui mare scriitor al ideii de Sud, adorat de prietenul nostru Nicolae Dan Fruntelată și care este iubit și de Șerban Codrin aflat aici în sală, mă gândesc la Jorge Luis Borges, cel atins de magia sudică a Americii și care se întreba: «Ce este o carte ?» Sau o revistă literară, am putea adăuga noi, iar răspunsul ni l-a dat tot marele argentinian. «O carte este un obiect fizic într-o lume de obiecte fizice, e o suită de simboluri moarte și deodată vine cititorul

Victor Dobrișan, Mona Dobrișan, Vasile Grigore, Geo Călugăru, Victor Pencu, Gabriela Dumitru, Claudia Voiculescu, Gianina Mehedințu, Gh. Țiclete, Elena Dan, Steluța Nae, Daniel Trăistaru, Nicolae Scurtu, Dragoș Ionescu, Șerban Codrin, Gabriel Dragnea, Eufrosina Badea...

potrivit și cuvintele sau mai degrabă poezia din spatele cuvintelor, pentru că ele, cuvintele sunt în sine doar cuvinte și atât, cuvintele se trezesc și avem de-a face cu renașterea cuvântului.» Spre un astfel de cititor potrivit, multiplicat la scara zecilor, sutelor și, de ce nu miilor de cititori la fel de potriviți se-ndreaptă gândul unui om care a devenit bolintinean dintr-o întâmplare, dar care vrea să rămână astfel mereu, cu acceptul comunității care a dăruit țării pe Dimitrie Bolintineanu, cel care printr-un personaj ce-i asigură propria reprezentare declara că «umanitatea, natura, Dumnezeu sunt cele trei lumi cu care am pus în contact pe cititori». Cititorii lui Bolintineanu de mâine sunt acești oameni tineri și sensibili pe care-i vedem azi în sală. Poate de aceea simțim nevoia împreună cu harnica redacție să ne întoarcem mereu la unul din primii mari poeți ai românilor, care într-o existență febrilă a scris enorm, a trăit revoluții și a cercetat mari biblioteci și scoli ale Europei, a exercitat funcții publice de anvergură și a militat idealist pentru binele celor mulți. S-a spus că a murit de boală și de mizerie. Niște constante prezente în epoca de atunci, prezente și în epoca de azi, dar în fapt, eu cred că Bolintineanu a murit de scepticism și că doar o lucrare temeinică, de respect și de înfiorare spirituale a contemporanilor noștri îi va reînsufleți opera și pilda sa morală."

În sala amfiteatru a Bibliotecii Academiei Române, neașteptat de plină, au fost prezenți atât membri ACTIB, cât și colaboratori ai revistei „Sud", dar și elevi, profesori ai celor două instituții liceale, din Bolintin Vale și București, care poartă numele autorului *Florilor Bosforului*. Cu toții au fost beneficiarii unui discurs cu tema „Dimitrie Bolintineanu – creator de Școală" susținut de conf. univ. dr. **Florentina Nițu**, decan al Facultății de Istorie din Universitatea București: „Mă bucur să particip la un eveniment de recuperare a memoriei unei personalități, nu doar literare, nu doar istorice, a unui personaj care este atât de interesant încât cred că fiecare dintre noi poate să regăsească în viața, în scrierile, în experiențele lui, pilde. Și avem nevoie de pilde, de speranță, și aici mă adresez tinerilor, avem nevoie de modele. Bolintineanu este unul dintre aceste modele, el este strâns legat de tot ceea ce a însemnat acțiunea românească la jumătatea secolului trecut, el fiind unul dintre cei care au pus umărul la fondarea de instituții. Vă citesc un document semnat de D. Bolintineanu din 3 iulie 1864. Este actul de întâmpinare al ministrului Bolintineanu adresat domnitorului Alexandru Ioan Cuza cerea să pună împreună cele trei facultăți preexistente, Facultatea de Științe Juridice și Politice, Facultatea de Științe și Facultatea de Litere și Filosofie. Așadar, cele trei facultăți urmau să poarte un nume, anume Universitatea din Bucuresci, cum spune documentul, ceea ce suntem și astăzi, cu mai multe facultăți, desigur."

Amintind de lucrarea *Dimitrie Bolintineanu, un pelerin romantic valah*, semnată de George Apostoiu, un vechi, constant și mereu implicat în demersurile culturale ale ACTIB și revistei „Sud", conf. univ. dr. **Ioana-Ruxandra Fruntelată** evidențiază un pasaj în care „doi critici literari contemporani importanți, Nicolae Manolescu și Mihai Zamfir vorbesc despre puritate în legătură cu opera scriitorului. Nicolae Manolescu o caracterizează prin «spiritul romantic pur», iar Mihai Zamfir afirmă că, în cazul lui Bolintineanu avem de-a face cu «poezia în stare pură, nu cu un mijloc de a transmite mesaje politice, sociale ori chiar estetice». Atributul purității poate fi

Participanți la eveniment: prof. univ. dr. Nicolae Constantinescu, Marian Nencescu, Silvan G. Escu, Constanța și Corneliu Cristescu, Vilia Banța, Emilia Bordieru, prof. univ. dr. Ștefan Păun, prof. univ. dr. Nicolae Constantin, Geo Călugăru, Constantina Chiva, Tudor Meiloiu, Radu Adrian, Vasile Răvescu, Gianina Mehedințu, Iuliana Beldiman, Elena Tudose, Florentin Popescu, Victor Pencu, Victoria Milescu, Rodica Lăzărescu...

extins, credem, asupra întregii prezențe a lui Dimitrie Bolintineanu în spațiul cultural românesc în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Puritatea este un prim atribut al modelului Bolintineanu ce se explică prin militantismul lui autentic, ardent. Bolintineanu a luptat pentru o cauză în care a crezut și a scris o operă în care a crezut. O spune esențializat Mihai Eminescu. (...) Asemenea celorlalți pașoptiști, Bolintineanu a știut să fie european, păstrându-și până la capăt crezul național. A știut să-și asculte rudele sud-dunărene și a tradus pentru confrații din occidentul latin adierile Orientului. Și, poate nu întâmplător, destinul lui pământesc a început și s-a încheiat la Bolintin, și astăzi vegheat de două monumente excepționale: crucea lui făcută de Carol Storck și Școala Veche, două monumente aflate chiar pe locurile unde s-a născut, a trăit, a visat și a murit. Și, sigur, nu întâmplător, moștenirea bolintineanului e vie prin comunitatea intelectuală bolintineană care continuă modelul, cultivând cu pasiune și profesionalism tradiția, limba, istoria și identitatea sudului românesc."

Finalul a aparținut coordonatorului acestei sesiuni, istoricului Vasile Grigore, care a concluzionat: „Scenariul de azi trebuia să fie specific unei manifestări științifice, doar ne aflăm la Academia Română, și în același timp să spună o poveste. Desigur, nu o poveste oarecare, ci una care să se asemene, într-un spațiu fizic

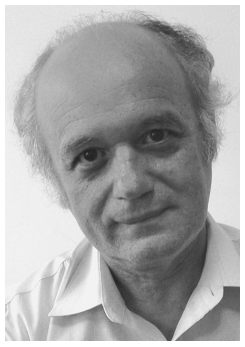
Steluța Nae, Rodica Bran, Daniel Trăistaru

și temporal mult mai condensat, să se asemene așadar cu felul în care, să zicem, Fernand Braudel a tratat cândva într-o lucrare fundamentală a umanității binomul Filip al II-lea – Mediterana. În cazul nostru, Bolintineanu de-o parte, iar de alta moștenirea sa spirituală, materială și umană. Un obiectiv ambițios. Dintotdeauna am fost de părere că e mai bine să ținteșți obiective înalte, grele decât unele facile, oarecare. Că, cel puțin în planul ideilor, al conceptelor este mai bine să vizezi excelența decât mediocritatea. Dacă scenariul nostru a reușit, veți judeca dvs. Meritele se datorează celor pe care i-ați ascultat: domnului academician Nicolae Noica, d-nei conf. univ. dr. Ioana Ruxandra Fruntelată, d-nei conf. univ. dr. Florentina Nițu, d-lui prof. dr. Nicolae Scurtu, d-lui primar ing. Daniel Trăistaru, d-lui prof. univ. dr. Titus Vîjeu și talentaților actori Mona Dobrișan și Dragoș Ionescu."

Potrivite pentru a încheia aceste rânduri și a da măsura impactului manifestării bolintinene asupra participanților sunt gândurile așternute *ad-hoc* pe hârtie de scriitorul Vasile Răvescu, vechi și apropiat prieten al mișcării sudiste:

„**«Sudiștii», la Academia Română**
Pricepuți să duceți vorba,
În ținuta de dimie,
Ați ajuns să purtați roba,
În distinsa-Academie !»

Surprize franceze

Emil Păunescu

Continuăm seria articolelor din numerele precedente despre tezaurul documentar din biblioteca Colegiului Național „Ion Maiorescu” cu unul intitulat „Surprize franceze”, titlu care nu urmărește atât demonstrarea francofiliei profesorilor maiorescieni și a intelectualilor giurgiuveni aflați în relație cu un focar de cultură având o tradiție de peste 150 de ani, cât relevarea unor relații deosebite cu Franța și cultura ei. Ilustrăm articolul cu afișul expoziției „Valori bibliofile franceze în colecții giurgiuvene” și cu o imagine de la vernisajul ei din 9 noiembrie 2018, desfășurat în ajunul celebrării centenarului eliberării orașului Giurgiu de Armata Franceză a Dunării. La acel eveniment au contribuit, pe lângă cea mai importantă școală a județului, Muzeul județean „Teohari Antonescu”, Biblioteca județeană „I. A. Bassarabescu” și Biroul Județean al Arhivelor Naționale.

În fondul documentar al bibliotecii Colegiului Național „Ion Maiorescu” din Giurgiu se păstrează numeroase cărți și reviste în limba franceză. Cea mai veche dintre ele este tipărită la Paris în 1690 (Josué, ***Les juges et Ruth***, nr. inv. 192, cu două ex libris-uri șterse ulterior). Tot în capitala Franței au fost publicate încă două volume disparate din lucrările lui M. Crevier, ***Histoire romaine***, t. XII-ème, 1767, nr. inv. 268 și lui Batteux, ***Principes de la littérature***, t. IV-ème, 1774, nr. inv. 308, cel de-al doilea purtând însemnarea “dăruită de Maximilian Droc”. Din rândul cărților mai vechi este cazul să remarcăm volumul V dintr-o ediție a operelor lui Helvetius (***De l’homme, de ses facultés intellectuelles et de son éducation***), publicată la Londra în 1781 (nr. inv. 400/V, ceea ce denotă în opinia noastră dispariția din bibliotecă a primelor patru tomuri !), precum și volumul IX din celebra ***Encyclopédie…*** a lui Diderot, apărut la Berna și Lausanne în 1782 (nr. inv. 310). Acesta din urmă provine din donația lui Atanase Bârsescu, făcută lui Droc Barcian la 17 septembrie 1894, alături de o altă carte franțuzească și de patru titluri în limba română. Trecând în revistă exemplarele din dulapul „istoric” al directorului Gimnaziului mi-a atras atenția în chip special un volum „in folio”, ce s-a dovedit a fi o ediție din 1741 a lucrării contelui De Marsigli, ***La Hongrie et le Danube***, publicată la Haga (nr. inv. 4621), având pe fila de gardă însemnarea manuscrisă „Cumpărată de la Viena, în anul 1873 august 20, cu prețul de 25 florini. N. Droc Barcian”, ceea ce atestă una dintre călătoriile profesorului giurgiuvean în capitala Imperiului dualist. Prin dimensiuni mi-a mai sărit apoi în ochi și volumul celebrului explorator Henry M. Stanley, ***Cinq années en Congo***, publicat la Bruxelles în 1885. La pagina VII am găsit mențiunea posesorului: „Ex libris professoris N. Droc Barcian 1889 iunie 5. Giurgiu”, dar și însemnarea lui autografă: „Această carte am cumpărat-o cu concursul iubitul[ui] meu fost școlar Th. Stroescu, inginer, pe când se afla într-o misiune în Belgia”.

Din perioada directoratului lui Nicolae Droc Bracian s-au păstrat trei serii de volume în legăturile originale (fără să-i poarte însă vreun ex libris, posibile donații din partea altor persoane), după cum urmează: 1. J. F. La Harpe, ***Lycée ou cours de littérature…***, Paris, t. I-XVI, 1821-1822 (nr. inv. 5274); 2. A. de Lamartine, ***Oeuvres complètes***, Paris, t. I-IV; VI-VIII, 1847-1849 (nr. inv. 5298-5302; 5319. Pe fila de gardă a primului volum există următoarea mențiune manuscrisă: „Témoignage de reconnaissance offert à M. Rogeard par les élèves externes de la classe de 3e du lycée de Pau. 30 mai 1852"); 3. A. de Pontmartin, ***Causeries litteraires***, ed. II, Paris, t. I-VII; IX-XVII, 1855-1873 (nr. inv. 5318). Între lucrările în mai multe volume, rămase cu o proveniență incertă, amintim și Louis Blanc, ***Histoire de la révolution française***, t. II-V, Paris, 1847-1853, nr. inv. 5400, ediție văduvită din păcate de lipsa primului tom al seriei. Un coligat interesant (nr. inv. 385-391) reunește șapte lucrări ale lui P. J. Proudhon, ediții pariziene din anii 1848-1850. Pe cotorul legăturii sunt vizibile inițialele N.D.B., dar pe una din filele de gardă apare semnătura cunoscutului istoric *Demostene Russo* (? !).

La procurarea unor cărți, Droc Barcian obișnuia să-și noteze data și locul primirii. Din studierea ex libris-urilor sale datate am constatat că în timpul unora dintre vacanțele de vară îi plăcea să meargă la Paris. O primă surpriză autografă am întâlnit-o pe pagina 1 a cărții lui W. Fröhner, ***Sculpture antique***, vol. I, Paris, 1878, nr. inv. 337: „Cumpărată de la portarul Muzeului Louvre în 1880 aug[ust] 16, cu ocaziunea vizitării muzeului întovărășit de amicii mei I. Athanasiade, C. Floru și Radu Porumbaru. Nicolae Droc Barcian, Paris”. După vizita la Luvru din 1880, directorul Gimnaziului notează alte prezențe în capitala Franței la 12 și 14 august 1881, la 16 și 25 august dar și 2 septembrie 1889, la 15 august 1890 și la 15 august 1891. Ultima asemenea prezență atestată este menționată pe prima pagină a tomului I din lucrarea lui Dannou, ***Cours d’études historiques***, t. I-XX, 1842-1849, nr. inv. 51: *Ex libris prof. Nicolae Droc Barcian, 15 august 1898, Paris* (mențiune însoțită, ca în atâtea alte cazuri, de distihul *Cato delenda Carthago / Barcianus delenda Austro-Ungaria*).

Din donațiile lui Nicolae Droc-Barcian au supraviețuit cel puțin alte 114 volume în limba franceză, majoritatea cu legături originale. Lor li se pot adăuga peste 70 de exemplare din secolul al XIX-lea ce nu au ex libris-uri, precum și celelalte donații cunoscute din epocă. Un prim donator identificat a fost medicul militar Haralambie Casassovici (1850-1914), de la care am

constatat că provin opt cărți, între ele un tratat intitulat ***La macrobiotique*** (Paris, 1838, nr. inv. 12429) și interesanta lucrare a lui Ernest Hollander, ***La Turquie devant l’opinion publique*** (Paris, 1858, nr. inv. 668). Din donația medicului Alexandru Diamandescu provin patru cărți, dintre care reținem o operă importantă pentru istoria noastră militară: G. Adrian, ***Mémoire sur l’organisation de la force armée…*** (București, 1858, nr. inv. 642). Familiile altor doctori vor face donații postbelice Liceului, dintre care menționăm cele 20 de cărți de specialitate și 10 cu caracter enciclopedic ce i-au aparținut lui Oreste Avdis (1870-1918) și cele 27 volume dăruite în memoria lui Alexandru Libert (1877-1925), dintre care și lucrarea fundamentală a lui Vasile Conta, ***Théorie de l’ondulation universelle***, Paris, 1895, nr. inv. 345. Menționăm ca fiind franțuzești și două din cele șase cărți tehnice donate de „conductorul” C. N. Roșu și alte două provenind de la negustorul armean Ferdinand Zaharoff lângă a cărui semnătură a fost trecută data ianuarie 1892.

Printre lucrările cu proveniență incertă din aceeași epocă se numără mai multe instrumente de lucru de tipul dicționarelor și atlaselor ori sinteze precum Malte-Brun, ***Géographie universelle***, Paris, 1841-1844, 6 volume și E. Lavisse, A. Rambaud, ***Histoire générale***, Paris, 1892-1901, 7 volume. Menționăm și opera lui E. Monod, ***L’exposition universelle de 1889*** (t. I-III, Paris, 1890, nr. inv. 425 și album, nr. inv. 426).

Un caz interesant este cel al unei conferințe ținute la Paris, la sediul Asociației Femeilor Franceze de ajutorare a militarilor răniți în curs de război, tipărită în 1894. Tema abordată a fost ***Les Roumains pendant la guerre russo-turque 1877-1878*** (nr. inv. 1379). Conferențiara – L[ouise ?] de Rochefort – a scris pe fila de gardă: *A Monsieur Droc Barciano. De la part de l’auteur*. Sub această mențiune întâlnim o alta: *Primită în dar de la bătrânul meu profesor N. Droc Barcianu. 1915/12/22. Giurgiu. Ionel Nedelescu*. Gestul unui dar bibliofil în ajunul Crăciunului, pentru tânărul absolvent al Gimnaziului la care dascălul său pensionar descoperise o pasiune ieșită din comun pentru colecționarea cărților, ni se pare elocvent pentru relația dintre cei doi. Absolventul Ion I. Nedelescu va deveni unul dintre principalii donatori postbelici ai bibliotecii Liceului. În donația lui apare și un grup de cărți în limba franceză, pe care le primise de la prietenul Georges Junot din Armata Franceză a Dunării, cadou notat la 1 decembrie 1918, în Giurgiu. Este vorba despre ediții ale cunoscutelor opere ale lui Descartes (***Discours de la méthode***, ed. 12, Paris, 1916, nr. inv. 751 și ***Principes de la philosophie***, p. I, Paris, 1914, nr. inv. 437) și E. Kant (***Fondements de la métaphysique des moeurs***, ed. 3, Paris, 1915), la care se adaugă A. Galban, ***Nouvelle grammaire espagnole***, ed. 15, Paris, [1916], nr. inv. 108.

*

Proveniența cărților prin care s-a refăcut biblioteca școlii după distrugerea ei în anii 1916-1917 a fost cât se poate de diversă. Spre exemplu, printre donatorii bibliotecii din primii ani interbelici s-a numărat sublocotenentul George Popescu din Regimentul 5 Infanterie. În ianuarie 1918, pe când acesta era elev-sergent la Botoșani, a împrumutat două cărți de povești în limba franceză de la filiala „Ateneul Român” din localitate. În august 1919, ajuns la Giurgiu, el le-a dăruit viitoarei Biblioteci Populare a orașului, de unde au intrat apoi în cea a Liceului.

Directorul Savin Popescu, mare căuzaș al Bibliotecii, în afara preocupărilor ce i-au revenit în calitatea sa administrativă, de îmbogățire a colecțiilor și de dotări cu mobilierul necesar, a fost donator principal în timpul vieții. Circa 200 de volume cu profil tehnico-științific și pedagogic, purtând ex libris-urile sale (semnături, parafe, legături personalizate), dintre care aproximativ un sfert erau în limba franceză au fost dăruite în ultima parte a vieții lui. Din colecția personală a lui Savin Popescu s-au păstrat și mai multe periodice franțuzești (unele legate, cu inițialele sale pe cotor): 10 tomuri din „Revue générale des Sciences pures et appliquées” (perioada 1918-1929); alte 10 tomuri din „Revue scientifique” (perioada 1922-1932); 4 tomuri din „Sciences et voyages” (anii 1925-1927); precum și 18 tomuri din „La Nature” (pentru perioada 1919-1938). O a doua donație importantă, postumă, a fost făcută prin grija văduvei, profesoara Elena Popescu. Ambele loturi nu au fost încă inventariate oficial. Menționăm și că, separat, profesorul Savin Popescu a realizat o bibliotecă a laboratorului de fizică și chimie cu peste 110 titluri inventariate, dintre care – de asemenea – aproximativ un sfert erau în limba franceză.

Din perioada directoratului lui Savin Popescu este de semnalat prezența unor lucrări ale laureatei Nobel Marie Curie (***La Radiologie et la Guerre***, Paris, F. Alcan, 1921, nr. inv. 3568 și ***L’Isotopie et les éléments isotopes***, Paris, P.U.F., 1924, cea de a doua fără număr de inventar, dar cu parafa posesorului). Din donația văduvei profesorului Savin Popescu fac parte numeroase alte cărți cu profil științific (cercetări, manuale, lucrări de popularizare), cu deosebire din domeniile fizicii, chimiei și tehnicii, dar și din cel pedagogic ori literar. Majoritatea lor sunt în limbile română și franceză, mult mai puține în germană și italiană. Între ele sunt destule cu valoare bibliofilă, conferită de raritatea edițiilor ori de dedicațiile autorilor. Voi exemplifica cu A. Einstein, ***L’éther et la théorie de la relativité***, Paris, 1921 și cu Ștefania Mărăcineanu, ***Radioactivité artificielle. Pluie artificielle (La pluie au Sahara)***, București, Ed. Analelor Române, 1934, având autograful *D-lui Prof. S. Popescu / Dir. Lic. „Ion Maiorescu” / Giurgiu*.

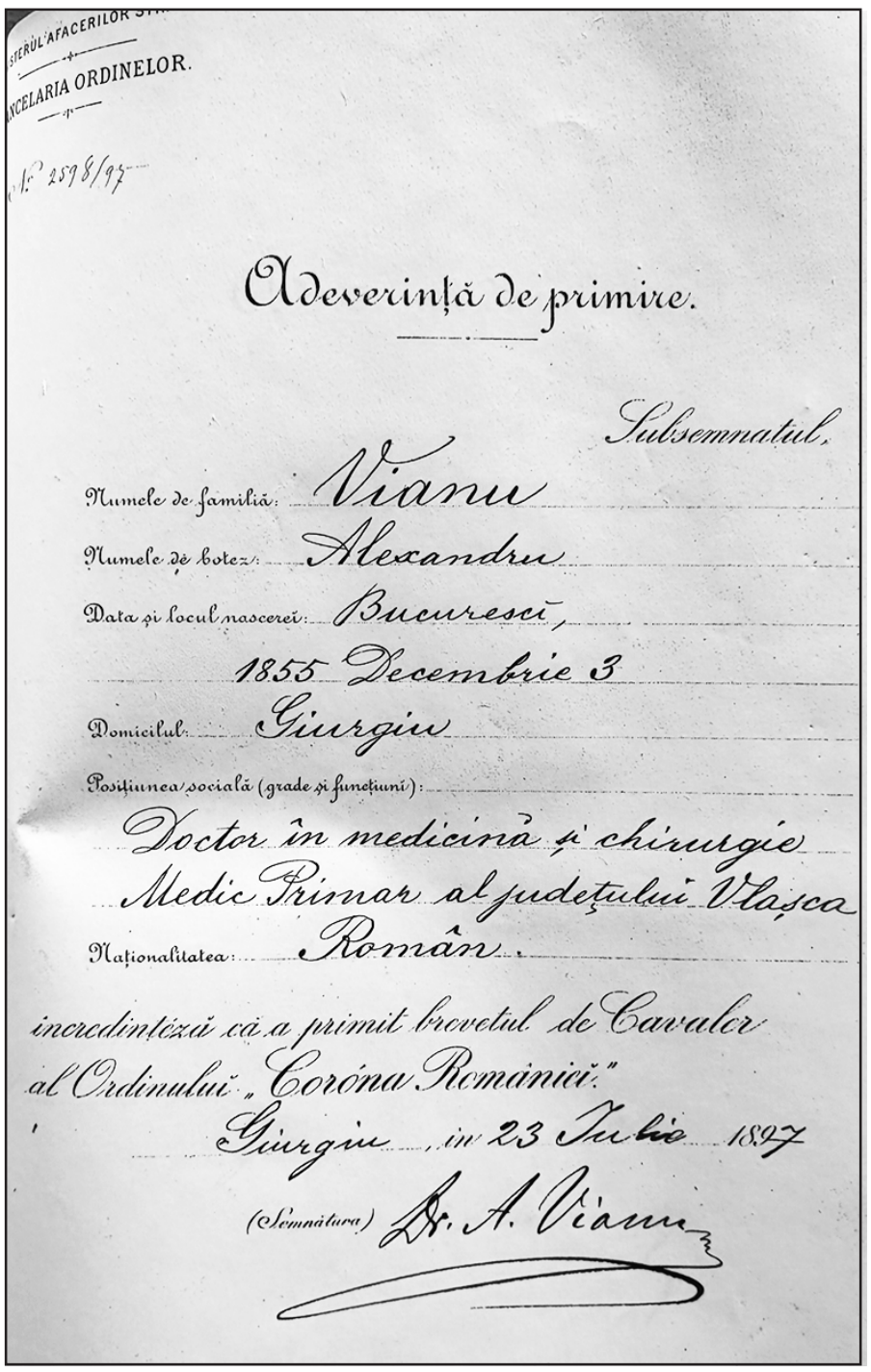
Laurențiu-Ștefan Szemkovics

Ordinul „Coroana României” decernat în 1897 medicului primar al județului Vlașca

Prin decretul regal nr. 2.598/1897, regele Carol I a conferit lui Vianu Alexandru, doctor în medicină și chirurgie și medic primar al județului Vlașca, precum și altora, Ordinul „Coroana României” în gradul de Cavaler. Potrivit adeverinței de primire a brevetului de Cavaler al Ordinului „Coroana României”, semnată la Giurgiu, în 23 iulie 1897, Alexandru Vianu s-a născut la 3 decembrie 1855, în București și își avea domiciliul în Giurgiu.

Apelând la faleristică, la heraldică și la sigilografie, prezentăm descrierea distincției onorifice și reproducerile grafice care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 61/1897 (documentul) și de la Muzeul Jandarmeriei Române (decorația).

Ordinul „Coroana României” a fost instituit prin legea din 10 mai 1881 și avea scopul de a recompensa serviciile aduse statului. Conform *Regulamentului Ordinului „Coroana României”* nr. 2.002 din 6 august 1885 (aflat, sub formă de copie, la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 642 și publicat în „Monitorul Oficial” nr. 103 din 10 (22) august 1885, p. 2100): *„decorațiunea acestui Ordin este o cruce cu ramuri egale; fiecare ramură e de smalț roșu având împrejur o dungă albă; între ramuri, cifra regală. În mijlocul crucii e un medalion cu două fețe: partea de deasupra conține coroana regală de oțel, pe smalț roșu; împrejur, pe un cerc de smalț alb, este scris, în partea superioară: PRIN NOI ÎNȘINE, și în partea inferioară, 14 MARTIE 1881. Reversul medalionului poartă scris la mijloc, pe smalț roșu: 10 MAI; și împrejur, pe un cerc alb: 1866, 1877, 1881. Crucea e atârnată de o panglică albastru-închis, cu câte o dungă pe fiecare latură de culoarea oțelului. Cavalerii poartă pe partea stângă a pieptului, atârnată de panglică, crucea prescrisă mai sus, în mărime de 40 mm, având cifra regală, între ramuri, de argint*”.

Cancelaria Ordinelor.

Nr. 2598/97

Adeverință de primire.

Subsemnatul,

Numele de familiă: Vianu

Numele de botez: Alexandru

Data și locul nașcerei: București, 1855 Decembrie 3

Domicilul: Giurgiu

Positiunea socială (grade și funcțiuni): Doctor în medicină și chirurgie Medic Primar al județului Vlașca

Națională: Român.

încredințează că a primit brevetul de Cavaler al Ordinului „Corona României.”

Giurgiu, în 23 Iulie 1897

(Semnătura) Dr. A. Vianu

Adeverința lui Alexandru Vianu de primire a brevetului de Cavaler al Ordinului „Coroana României”, semnată la Giurgiu, în 23 iulie 1897

Ordinul „Coroana României” în gradul de Cavaler, model 1881 (avers și revers).

Cărțile Sudului la Târgul de Carte Gaudeamus

Lea Nicolau, Mona Dobrișan

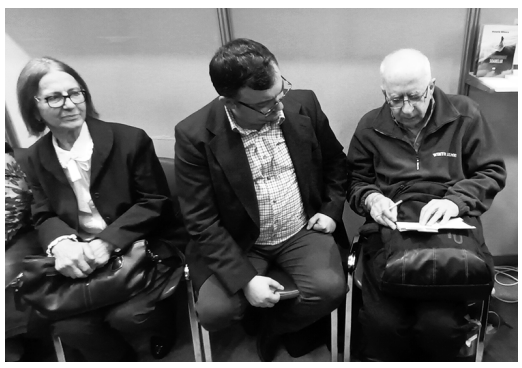
Niculae Stoica, Elena Dan, Luminița Cornea, Milica Dan, Maiana Mladin, Constantina Chiva, Corneliu Cristescu, Vasile Grigore

Mona Dobrișan, Luminița Cornea

Lucian Gruia, Gabriel Dragnea, Corneliu Zeana, Silvan G. Escu, Iuliana-Paloda Popescu, Florentin Popescu, Vasile Grigore, Alexandru Cazacu

Virginia Vîjeu, Gabriel Dragnea, Titus Vîjeu

Lansare de carte Victoria Milescu

George Apostoiu, Vasile Grigore, Andreea Grigore, Oana Dobrin, Corneliu Zeana

Bolintineni la târg: Mona Dobrișan, Marian Grigore, Vasile Grigore, Oana Dobrin, Florina Niculae, Felicia Niculae, Mirela Dorobanțu

După ani buni de absență, timp în care cărțile s-au reunit în hangarele din apropierea Casei Presei Libere, anul acesta Târgul de Carte Gaudeamus a revenit în spațiul care l-a consacrat și l-a evidențiat printre marile târguri internaționale de carte și anume sub marea cupolă a pavilionului central. Și de data aceasta, cu aceeași ambiție cu care și-a realizat o deosebită carte de vizită pe plan național, revista „Sud" și editura omonimă din orașul Bolintin Vale și-a prezentat și la această ediție a târgului realizările editoriale din cei patru ani de remarcabilă existență, așa cum au perceput-o cititorii și colaboratorii noștri.

Pe toată perioada desfășurării acestui regal expozițional de carte, editura Sud a fost activă cu prezentări de carte, toate fiind apariții editoriale ale acestui an 2023.

Prima zi, 22 noiembrie, a fost una a acomodării și a analizei în detaliu a manifestărilor programate de restul participanților la târg, dar și una a rezolvării unor probleme administrative cauzate de organizator. Unele s-au rezolvat (număr de polițe conform contractului), însă altele nu (cuierul, de exemplu), cea mai „dureroasă" din punct de vedere financiar fiind cea a locului de parcare pentru expozanți. Dacă în alți ani respectivele locuri de parcare erau „gratuite" pentru cei cu standuri, în acest an nici măcar în orele de aprovizionare prevăzute prin contract nu am scăpat fără plată. Cum în fiecare zi am stat 11-12 ore la târg, la prețul de 5 lei pe ora de parcare am ajuns să plătim o mică avere dacă ținem seama că la standul nostru au fost permanent cel puțin două persoane care veneau din locații diferite.

Ziua a doua, 23 noiembrie, a fost dedicată prezentării *Caietelor revistei Sud*, volumul cu numărul 7, în care sunt publicate lucrările participante la a XXXII-a ediție a Concursului național de creație literară „D. Bolintineanu". În cadrul aceluiași eveniment a fost prezentată și activitatea editurii și revistei „Sud" din Bolintin Vale. Dintre cei care au luat cuvântul s-a numărat și istoricul Laura Nicolau: „Mă bucur să văd aici, la Gaudeamus, cărțile scoase de editura Sud pentru că este o imagine de ansamblu și este altceva când le vezi pe toate și îți faci o părere, îți îmbogățești orizontul despre ce se întâmplă în Bolintin Vale."

Într-o notă comparativă, poetul Alexandru Cazacu a subliniat: „Înainte de a ajunge să fiu colaborator al revistei *Sud*, aveam o impresie foarte urâtă despre Bolintin. În mentalul meu era un loc de evitat. Surpriza a fost cu atât mai frumoasă și mai mare când am văzut ce s-a putut realiza, începând cu revista, care este deschisă tuturor și care are în structură, ca o coloană vertebrală, scriitori remarcabili care au ce spune. Doi sunt chiar astăzi alături de noi, dl. diplomat George Apostoiu și poetul Florentin Popescu. Apoi, luăm în calcul editura, concursurile literare, evenimentele organizate în localitate, o sumă de realități care nu pot fi ignorate."

Nelipsit de la acțiunile organizate de bolintineni, poetul și editorul Florentin Popescu a mărturisit că „prezența Sudului la acest târg este ca o ieșire la mare, ieșire în lume. Este într-adevăr de mirare că o localitate de mici dimensiuni, așa cum este Bolintin Vale reușește prin cultură să se promoveze și să intre în atenția națională."

Echilibrat și onest, diplomat și analitic, domnul George Apostoiu nu s-a ferit în a sublinia și aspectele care trebuie corectate și îmbunătățite în activitatea de editare a cărților și de selecție a textelor pentru cuprinsul revistei: „Ați auzit multe lucruri exacte despre activitatea culturală de la Bolintin, care vi se datorează în exclusivitate, adică depuneți o energie, o fantezie și o stăruință care ar trebui toate amintite de fiecare dată și trebuie lăudată. Dar, trebuie făcută o precizare. Ați ajuns într-un punct, într-o etapă care ar merita un inventar, o privire la ceea ce ați făcut și mai ales la ceea ce trebuie să faceți. Este o etapă foarte importantă pentru că ați consolidat regimul revistei *Sud* și dispuneți azi de o editură extrem de prodigioasă, foarte apreciată de multă lume. Acum, dacă ați face un mic inventar, ați putea să vă faceți un plan pentru viitor. Adică să treceți la o etapă mai calitativă a producției editoriale."

Ziua de 24 noiembrie a fost prilej pentru cei prezenți să facă cunoștință cu o nouă lucrare semnată Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*. „Volumul este o monografie a satului Dârvari din comuna Ciorogârla, județul Ilfov, scrisă cu meticulozitate și pricepere de Niculae Stoica, cel care anterior a publicat și o monografie a comunei", așa cum a precizat editorul Vasile Grigore. Tot în această a treia zi a târgului de carte a avut loc și prezentarea lucrării *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revăzută și adăugită, semnată de diplomatul de carieră și colaborator permanent al revistei și editurii Sud, dl. George Apostoiu: „volumul conține eseuri despre viața și activitatea lui Dimitrie Bolintineanu. Publicarea a fost ocazionată de comemorarea a 150 de ani de moartea poetului, iar actuala ediție a fost revăzută și îmbogățită prin noi contribuții."

În a patra zi a Gaudeamus-ului, la standul generos al instituției editoriale bolintinene, atât ca spațiu, cât și ca ofertă editorială propusă spre lectură și de ce nu spre cercetare și analiză, editura Sud a programat întâlnirea memorialisticii, a amintirilor cu și despre oameni, alături de flash-uri critice bine conturate pe marginea anumitor cărți citite. Așadar, imediat după ora prânzului scriitoarea Luminița Cornea a deschis seria evenimentelor culturale din ziua de 25 noiembrie. Despre cartea *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*, dl. George Apostoiu a conchis: „Dna Luminița Cornea adaugă o carte la ceea ce se numește literatura carcerală, literatura despre pușcărie. Dacă s-a întâmplat ceva odios în timpul regimului comunist, această întâmplare este dată de pușcăriile numeroase și deținuții încă și mai numeroși care le-au populat cam două decenii și jumătate. În această carte vorbiți despre tatăl dumneavoastră. Este un gest meritoriu că nu lăsați ca amintirea părinților să treacă neobservată."

La scurt timp a urmat prezentarea celei mai recente cărți semnată de Titus Vîjeu, *Flashback*, lucrare pe care editorul Vasile Grigore o consideră pe bună dreptate „o carte «monument» ce are la origine întâlnirile autorului cu mari nume ale culturii românești și mondiale. Cititorii au astfel șansa de a se familiariza cu Mihai Nadin, George Bălăiță, Dan Hăulică, Romulus Rusan, Valeriu Râpeanu, Răzvan Teodorescu, Dan Grigorescu, Andrei Brezianu, Florian Potra, Mihai Sânzianu, Darie Novăceanu, Andrei Strihan, Dumitru Radu Popescu..." Printre cei prezenți s-a numărat și unul dintre foștii masteranzi ai scriitorului și prof. univ. Titus Vîjeu, Dinu Ioan Nicula, care i-a creionat un profund portret în tușe fin intelectuale: „Într-adevăr, acum un sfert de veac eram alumnul domniei sale la masteratul din cadrul Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică. În acea vreme colindam cu dumnealui și cu colegii mei pe drumurile filmului european contemporan. Filmele de acum 25 de ani au rămas contemporane cu noi, cele de astăzi par a fi datate. E un paradox ușor sceptic, filon de gândire pe care-l regăsim și în recenta carte a domniei sale, *Flashback*, sigur sub disimularea fină a unui olimpianism, dar pentru mine, atitudinea sceptică de ținută este mai tonică decât orice degringoladă histrionică în care ne scăldăm acum și mai mereu." Între granițele unei emotivități bine stăpânite, mai ales în urma întâlnirii domniei sale cu un mai vechi volum de poezii, *Panatenee*, apărut în urmă cu 54 de ani la Editura pentru Literatură, din care actrița Mona Dobrișan a recitat două poeme, prof. univ. dr. Titus Vîjeu a spus următoarele: „Se întâmplă tot felul de lucruri frumoase în viața noastră. Acum două săptămâni, la Biblioteca Academiei Române s-a desfășurat un eveniment deosebit despre

(continuare în pag. 31)

(urmare din pagina 30)

«Moștenirea lui Bolintineanu» și am văzut mai multe generații adunate în sală și acest lucru mi-a dat curaj să văd că alături de noi, cei care am intrat în al patrulea pătrar al secolului de viață, erau oameni tineri, liceeni și acest lucru ne mai dă o speranță. Adică, până în acel moment eram convins că romanul lui Ray Bradbury nu spune adevărul. Cărțile nu mor la 451 de grade Fahrenheit. Ele pot muri și la zero grade prin indiferența celor cărora le sunt destinate și care nu le bagă în seamă. Iar ce se întâmplă aici este un lucru extraordinar, cu adevărat remarcabil." La prezentarea cărții prof. Titus Vîjeu, în plus față de membrii ACTIB și colaboratori ai revistei și editurii Sud, au mai fost prezenți Vladimir Epstein, de aproape 30 de ani director al Târgului Gaudeamus, Ion Lazu („memoria de piatră a literaturii române"), Ion Filipoiu și Viorel Domenico (istoric al filmului).

Ca-ntr-un maraton al gândurilor, al impresiilor, al amintirilor cu și despre scriitori, a urmat prezentarea cărții poetei Victoria Milescu, *Citind și scriind*, „un nou și prețios volum despre creația literară contemporană, în care adună cronicile de carte publicate în ultimii ani în mai multe reviste de gen", așa cum l-a prezentat Vasile Grigore în programul evenimentelor târgului. Printre cei care au luat cuvântul despre carte și autoare s-a numărat și poetul Alexandru Cazacu: „Cum au spus și antevorbitorii mei, poeta Victoria Milescu este o generoasă apropiindu-se de ceilalți confrați. Îți trebuie foarte multă generozitate să faci un asemenea demers, mai ales că dumneaei este poetă și nu critic. Îmi permit să cred că și poezia câștigă prin această aplecare către critică a unui poet. Este o relație de tip *win-win* din care ambele părți câștigă." Analizând statistica celor prezenți la standul bolintinean în cele patru zile de la deschiderea oficială, am tras concluzia că prezentarea lucrării Victoriei Milescu a beneficiat de cea mai numeroasă prezență a cititorilor și a celor care o apreciază ca poetă și om în slujba cuvântului. Plină de emoție în fața acelora care blocau involuntar accesul pe culoarul de trecere al inelului superior al pavilionului central, poeta Victoria Milescu a mărturisit timid: „Sunt mai înclinată să scriu despre cărțile de poezie pentru că am considerat că un poet consacrat înțelege mai bine și scrie mai bine despre un alt poet. Nu vreau să jignesc criticii, dar așa mi s-a părut. Chiar dacă uneori nu se folosește acel limbaj sofisticat, specializat, poetul îl simte pe celălalt poet. Mi s-a întâmplat chiar să fiu inspirată și să continui ideile din acea carte și să simt că am aceeași vibrație." La eveniment au mai participat Geni Duță, Luminița Cornea, Gabriel Burlacu, Vasile Poenaru, Marian Ilie, Octav Lică, Marina Costa, Nicolae Roșu și mulți alții.

Ultima zi a Târgului de Carte Gaudeamus s-a desfășurat sub semnul celor trei elemente esențiale, literatura, istoria și geografia locului, așa cum avea poetul Alexandru Cazacu să remarce spre sfârșitul prezentărilor zilei. Toate acestea sunt factori generatori de evenimente culturale menite a reliefa specificul, nota de unicitate a zonei. Prima lucrare prezentată a fost cea semnată de Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale*, o carte de vizită necesară în contextul înțelegerii în amănunt a aplecării comunității bolintinene asupra actului cultural și impactul evenimentelor organizate de-a lungul timpului de aceasta în preajma unor mari scriitori precum George Călinescu, Fănuș Neagu, Mircea Sântimbreanu, Dan Verona, Petre Ghelmez, Radu Cârneci, Nicolae Dragoș, Mihai Ungheanu, Florin Costinescu...

Cea de-a doua carte prezentată a fost *Orizont literar bolintinean*, semnată de Florentin Popescu, un volum care, după cum precizează editorul Vasile Grigore, „constituie o valoroasă contribuție pentru definirea a două concepte cultural-istorice care s-au impus cu pregnanță în ultimele decenii: «areal bolintinean» și «Grupul de la Bolintin». Florentin Popescu prezintă și analizează în această carte, cu profesionalism și minuțiozitate, biografia și bibliografia poeților, prozatorilor, eseiștilor, publiciștilor și istoricilor din arealul cultural bolintinean."

Seria prezentărilor de carte la Târgul de Carte Gaudeamus 2023 s-a încheiat într-o notă științifică, amplu analitică a albiei râului Argeș prin intermediul lucrării *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin* a prof. Andreea Narcise Grigore. Din scurta prezentare a editorului aflăm că „personajul acestei cărți semnată de Andreea Grigore este râul Argeș, un râu care sparge Câmpia Română în două, însă fără a constitui o graniță între provincii românești, așa cum este Oltul, ci dimpotrivă, o axă pe care practic s-a construit Țara Românească. Cam acesta este subiectul acestei cărți, cum a ajutat Argeșul omul și cum în ultimii ani omul a uitat ajutorul pe care acest râu i l-a oferit."

Ca o concluzie a zilei poetul Alexandru Cazacu, realizat o radiografie rapidă a cărților prezentate de editura Sud în ultima zi a Târgului Gaudeamus: „Avem de-a face cu trei componente existențiale pe care le putem vedea și analiza. Este vorba despre literatură prin cartea domnului Florentin Popescu, despre istorie prin ceea ce a făcut Gabriel Dragnea și despre geografie, prin ceea ce a făcut dna Andreea Grigore. În sensul că cele trei componente, literatură, istorie și geografie se îmbină și dau un element identitar al acestei zone. Fără identitate nu se clarifică propria viziune și nu se poate interacționa cu ceilalți."

Ediția din 2023 a Târgului de Carte Gaudeamus marchează o nouă prezență, puternică și originală, a orașului Bolintin Vale, prin intermediul mărcii „Sud", la un eveniment de anvergură națională. Reușita nu ar fi fost posibilă fără extraordinara muncă de organizare depusă cu generozitate de Monica Dobrișan sau fără ajutorul oferit de Lea Nicolau, Gabriel Dragnea, Alexandru Cazacu, Constantina Chiva și Milica Dan.

„Festivalul toamnei" la Școala Gimnazială nr. 1 Cosoba
(28 octombrie 2023)

„Dragi-mi erau satul... tata și mama, frații și surorile... dragi-mi erau șezătorile, clăcile, horele și toate petrecerile" afirmă Homer al nostru. Precum marele nostru scriitor și noi suntem un boț de humă din mediul rural cu dorința arzătoare de a reînvia obiceiurile și tradițiile de altădată. Astfel am reînviat târgul – iarmarocul lui Creangă, mijloc de socializare, cel mai frumos și autentic.

Ne-am ținut de cuvânt și anul acesta am organizat Festivalul Toamnei, ediția a II-a. Pentru acest eveniment toți elevii, cot la cot cu părinții și cadrele didactice, s-au pregătit și au realizat cele mai frumoase standuri și cele mai bune produse „eco". A fost un adevărat regal al prăjiturilor, plăcintelor, produselor culinare (pâsat, fasole cu cârnați, sarmale, hamsii etc.).

Au participat toate clasele din școală, de la grupa mică până la clasa a VIII-a. A fost și târg cu vânzare, iar banii ce s-au strâns au fost păstrați de fiecare clasă în parte.

Dar cum îi stă bine românului, hora și cântatul i-au însoțit tot timpul.

Astfel, buna dispoziție a fost oferită de corul școlii condus de dna prof. Steliana Sima. Dar surpriza festivalului a fost grupul de nai „Gheorghe Dumitru" condus de fiica acestuia, Lorena Dumitru (profesor de muzică la Liceul „George Enescu" din București), împreună cu prof. Steliana Sima.

Nici dansul nu a fost mai prejos ! Privirile au fost atrase de ansamblul de dansuri populare al școlii. A fost o atmosferă antrenantă, iar ritmurile muzicale populare au creat o stare de voie bună pentru toți cei aflați în curtea Școlii Gimnaziale Nr. 1 Cosoba.

Toate aceste activități s-au desfășurat sub îndrumarea dascălilor de la învățământul preșcolar, primar, gimnazial.

Grădiniță: d-nele Tănase Georgiana, Iancu Andreea, Trică Mara.

Primar: d-nele Câmpeanu Ramona, Soare Rodica, Milea-Anitom Liliana, Cristea Magdalena, Răducu Mirela, Costache Alexandra, Păuna Elena, Gheorghe Felicia, Dina Cristina.

Gimnazial: d-nele Dumitru Viorica, Ladea Ana, Moga Loredana, Gruianu Florina, Băjescu Marioara, Andrei Cosmina, Ionica Cosmina.

Toate activitățile s-au desfășurat sub îndrumarea d-nei director Boghean Luminița.

Reviste primite la redacție

Actualitatea literară, anul XIII, nr. 126, septembrie-octombrie 2023, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de AL LUGOJPRESS cu sprijinul sponsorilor și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Bucureștiul literar și artistic, anul XIII, nr. 11-12 (146-147), noiembrie-decembrie 2023. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Scrisul românesc, anul XXI, nr. 10 (242), 2023; nr. 11 (243), 2023; revistă de cultură fondată la Craiova, publicată de Fundația-Revista *Scrisul Românesc*. Director Florea Firan.

Apostrof, anul XXXIV, nr. 9 (400), 2023; nr. 10 (401), 2023; revistă finanțată cu sprijinul Ministerului Culturii, editor Uniunea Scriitorilor din România. Redactor șef Ion Vartic.

Bucovina literară, anul XXXIV, nr. 7-8-9 (389-390-391), 2023, revistă publicată cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Suceava. Redactor șef Alexandru Ovidiu Vintilă.

Litere, anul XXIV, nr. 9 (282), 2023; nr. 10 (283), 2023, revistă lunara de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni editată cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei municipiului Târgoviște. Redactor șef Mihai Stan; Secretar de redacție Mihail Florin Stan.

Mozaicul, anul XXVI, nr. 6-7 (296-297), 2023; nr. 8-9 (298-299), 2023; nr. 10 (300), 2023, revistă de cultură editată de AIUS Printed. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Secretar de redacție Maria Dinu.

Caligraf, anul XXIII, nr. 9-10 (256-257), septembrie-octombrie 2023; nr. 11-12 (258-259), noiembrie-decembrie 2023, revistă de cultură editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar de redacție Stan V. Cristea.

Clio, serie nouă, nr. 3 (4), 2023; nr. 4 (5), 2023, publicație editată de Muzeul Județean „Teoharie Antonescu" Giurgiu.

ArhiTur, anul V, nr. 4 (19), 2022, publicație culturală realizată de Asociația și Editura Istoria Artei; numărul este publicat cu sprijinul unor donatori privați și BNP Paribas Cardif prin suportul acordat Asociației „Istoria Artei" ca parte a angajamentului de a susține cultura românească. Cercetare și autor texte: istoric de artă dr. Oana Marinache. Coordonator: ing. Ion Marinache.

Teleormanul cultural, anul VII, nr. 5 (32), octombrie 2023, revistă de cultură și atitudine, Roșiorii de Vede. Redactor șef Cristian Gabriel Moraru; Redactor șef adjunct Iulian Bitoleanu; Secretar de redacție Daniel Luca.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Republicii, nr. 2, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

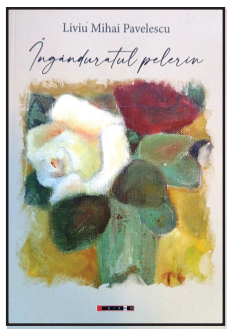
Biblioteca SUD-ului

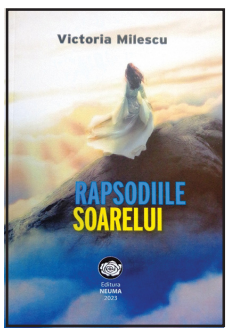
Cornel Dimovici, ***Iluzia reîntoarcerii***, antologie, ediție îngrijită și prefață de Luminița Cornea, Sfântu Gheorghe, Editura ARTprinter, 2022. *„Volumul Iluzia reîntoarcerii, antologie a operei scriitorului Cornel Dimovici, reface traiectoria unui autor original, de la primele texte tipărite în România, înainte de a pleca în exil, până la volumele apărute în anii din urmă... Inițial am gândit antologia ca selecția doar a unor texte sau fragmente din poezii, povestiri și romane. Însă, Cornel Dimovici ne-a pus la dispoziție texte de mult uitate de cititorii români, texte rămase doar în arhiva și în sufletul autorului.”* (Luminița Cornea)

Eugen Rotaru, ***Și ce clipe minunate vom trăi !***, ediție îngrijită și prefață de Maria Rotaru; ilustrații de Ilina Schileru, București, Editura Eikon, 2021. *„Eugen Rotaru, un nume care și azi are rezonanță printre iubitorii de muzică și teatru. Poetul care a imprimat un nou suflu muzicii ușoare românești, ridicând-o la valoarea ei meritată, cu versuri pline de har și inspirație, pentru zeci de șlagăre care au înfruntat timpul. Creatorul de musicaluri, acel teatru total care îmbină măiestria actorului cu versul, muzica și dansul, cerând multă virtuozitate. O personalitate originală, abordând cu aceeași ușurință libretul de operă sau de operetă, scenariul de film, piesa de teatru, versurile sau proza (în ultimii ani), povestirile, memoriile.”* (Maria Rotaru)

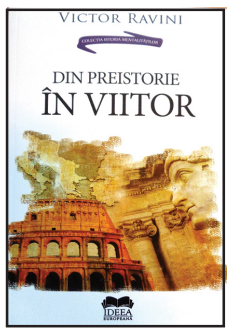
Liviu Mihai Pavelescu, ***Îngânduratul pelerin***, București, Editura Eikon, 2023. *„Poeziile lui Liviu Pavelescu vorbesc despre cum se simte la fiecare pas o teamă profundă față de frumos, față de viață, față de normalitate, față de ceea ce înalță sufletul. Și doare... Nu pot să nu mă gândesc la frumusețea versurilor scrise de mințile luminate aruncate in închisoare de autoritățile comuniste, în ciuda întunericului, frigului, urâțeniei în care au fost nevoite să supraviețuiască. Mereu m-am întrebat cum a fost posibil ca în prezența tiraniei, mizeriei, primejdiilor nu numai să nu te dai bătut, ci, dimpotrivă, să găsești în tine pofta nebună de a trăi și de a lupta.”* (Loreta Popa)

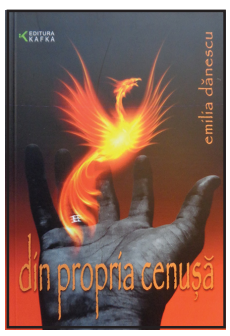
Victoria Milescu, ***Rapsodiile soarelui***, Apahida, Editura Neuma, 2023. *Mi s-au spus multe minciuni/ pe unele le-am crezut/ fiindcă nu poți trăi/ fără să-ți crezi mama, tata, fratele/ colegul de serviciu, de suferință/ minciunile fabuloase m-au salvat/ de la moartea prin înfometarea de adevăr/ cele mai frumoase minciuni/ au fost cele ale iubirii care nu știa să mintă/ dar fără ele, n-ar mai fi rămas nicio amintire/ din viața de aici.*

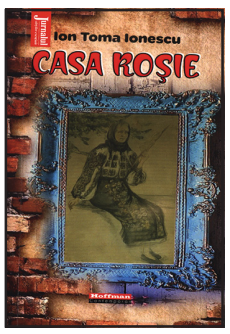
Caietele Simpozionului National „Școala de la Târgoviște – tradiție și continuitate” (Florentin Popescu, 10 comunicări), volum coordonat de Mihai Stan, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2023. *În biografia fiecăruia dintre noi există anumite momente de referință. Momente la care gândim ca la niște sărbători ale sufletului, de neuitat toată viața. În cazul meu astfel de momente se leagă indubitabil și cu putere și de orașul de la poalele Turnului Chindiei, la care mă gândeam adesea încă de pe vremea când zilele mele de învățăcel se derulau într-un alt oraș, Buzău... Volumul de față cuprinde toate cele zece comunicări pe care le-am făcut până în prezent la Simpozion și pot da o idee despre felul în care am înțeles și am interpretat operele asupra cărora mi-am îndreptat atenția.*

Victor Ravini, ***Din preistorie în viitor***, București, Editura Ideea Europeană, 2023. *Nu Brâncuși a inventat esențialismul în artă, ci țăranii la care se uita el cum lucrau, când era copil. Țăranii reproduceau și perfecționau ceea ce știau ei de mii de ani, din străbuni. Esențialismul în artă a fost inventat de strămoșii care au făcut statuetele vechi de mii de ani, descoperite de arheologi. Perechea de Gânditori de la Hamangia și multe alte obiecte de ceramică de la Cucuteni sau alte culturi arheologice sunt de un modernism uimitor.*

Emilia Dănescu, ***Din propria cenușă***, București, Editura Kafka, 2023. *Frunza plopului/ buzele cui le mai arde/ atunci când/ îngerul tău păzitor/ a rătăcit calea,/ ne mai găsindu-mă să-mi aducă vești/ dinspre tine.// Dinspre tine/ strigăt pe jumătate frânt/ într-o/ Pădure de necuvinte.*

Ion Toma Ionescu, ***Casa roșie***, Caracal, Editura Hoffman, 2022. *„Arta prozatorului Ion Toma Ionescu nu mai trebuie demonstrată, este și aici la fel de subtilă și de convingătoare ca totdeauna, emoția se insinuează fără să-ți dai seama pe măsură ce lectura avansează, te îmbogățește cu imagini semnificative ale locurilor, ale ființelor necuvântătoare și mai cu seamă ale personajelor excelent iluminate prin cuvânt.”* (Florin Dochia)

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.

Consilier editorial: Gabriel Dragnea.
E-mail: editurasud@gmail.com
Telefon editură: 0726179367

2019
Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*
Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*
2020
Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
Alexandru Cazacu, *O cameră single*
Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*
2021
Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*
Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1
Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*
2022
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 2
G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
Vili Pârvănescu, *Hai Unirea ! Hai Petrolul ! Hai la fotbal Bolintin !*
Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Caietele revistei Sud (nr. 6/2022)
Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
Titus Vîjeu, *Scrinul alb*
Monahia Benedicta Moldovan (coord.), *Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări*
2023
Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*
Florentin Popescu, *Orizont literar bolintinean*
George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revizuită
Andreea Narcise Grigore, *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin*
Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu*
Luminița Cornea, *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*
Titus Vîjeu, *Flashback*
Victoria Milescu, *Citind și scriind*
Caietele revistei Sud (nr. 7)

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Mona Dobrișan
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 07266179367
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 10 lei

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.

RAWEX COMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com;
0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași